

**T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMA ÇALIŞMALARINDA
AİLE KATILIMININ ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

FATMA KURTBAŞ

**ÇANAKKALE
AĞUSTOS,2019**

T.C.
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı

Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitimi Uygulama Çalışmalarında
Aile Katılımının Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Fatma KURTBAŞ
(Yüksek Lisans Tezi)

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR

Çanakkale
Ağustos, 2019

Taahhütname

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitimi Uygulama Çalışmalarında Aile Katılımının Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri” adlı çalışmanın, tarafımdan, bilimsel ahlak ve değerlere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yaparak yararlanmış olduğumu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

29/ 08/2019

Fatma KURTBAŞ

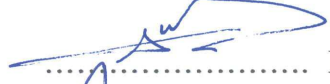
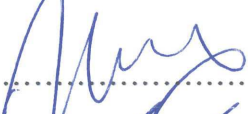
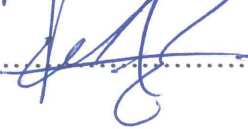
Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Onay

Fatma KURTBAŞ tarafından hazırlanan çalışma, 29/08/2019 Tarihinde yapılan tez savunma sınavı sonucunda jüri tarafından başarılı bulunmuş ve Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Tez Referans No: **10290466...**

Dr. Öğr. Üyesi	Mustafa Aydın BAŞAR		Danışman
Doç. Dr.	Nejat İRA		Üye
Dr. Öğr. Üyesi	Menekşe ESKİCİ		Üye

Tarih

29 / 08 / 2019

İmza:

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ

Enstitü Müdürü

Önsöz

Okul öncesi eğitimde hizmet veren bir eğitim çalışanı olarak eğitim programlarının etkililiği ve yönetimini daha nitelikli hale getirme davranışlarının anlayışı içinde oldum. Okul öncesi eğitim sürecine ailelerin katılmasının çocuğun gelişimi ve eğitiminde önemli olduğuna inanmamdan dolayı” okul öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşleri” ne yönelik bir çalışma yapmanın ihtiyacını hissettim. Merakımı gidermenin yanında eğitim sistemimize bir damla katkısının olacağını düşündüğüm bu çalışma ortaya çıktı.

Yüksek lisans eğitimim boyunca beni her zaman yüreklendiren, teşvik eden, araştırmamın tüm evrelerinde desteğini, bilgisini, sabrını, esirgemeyen değerli danışmanım, sevgili hocam Sayın Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Aydın BAŞAR’a teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitimimde katkıları olan Dr. Öğr. Üyesi Adil ÇORUK’a, Dr. Öğr. Üyesi Barış USLU’ya, Dr. Öğr. Üyesi Gürkan ERGEN’e, Arş. Gör. Halime ÇALIKOĞLU’na teşekkürlerimi sunarım.

İngilizce çevirilerde benden desteğini esirgemeyen değerli arkadaşım Hülya DEMİR’e teşekkür ediyorum. Çalışmamı yazım kuralları konusunda düzenlememde yardımcı olan Türkçe öğretmeni kızım Gülşah ŞENOL’a bilgisayar konusunda bana her zaman yardımcı olan oğlum Umut KABAĞÇI’ya ve eğitim hayatım boyunca benden desteğini esirgemeyen, bu çalışmamın anket dağıtım sırasında bana her zaman ulaşımda yardımcı olan biricik kardeşim, arkadaşım, kız kardeşim Bedriye ALKAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Bu çalışmamı tüm eğitim hayatım boyunca beni destekleyen, bana hep inanan, “sen istersen yaparsın, başarısın” diyerek beni daima yüreklendiren, zorlu dönemlerimde her zaman yanımda olan, okuyamadığı için kızlarının okuyup başarılı olmasını isteyen bu yönde her zaman bizleri destekleyen, sahip olduğum tüm güzel değerlerin temelini atan, bu gün

geldiğim konumda aldığım eğitimde büyük pay sahibi, benim ilk öğretmenim, Şubat 2017'de çok erken kaybettiğim canım annem Vesile KURTBAŞ'a ithaf ediyorum.

Çanakkale, 2019

Fatma KURTBAŞ

Okul Öncesi Dönem Değerler Eğitimi Uygulama Çalışmalarında Aile Katılımının Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri

Fatma KURTBAŞ

Özet

Okul öncesi dönem çocuğun bilişsel, duygusal, psikomotor, dil ve sosyal gelişimlerinin hızlı bir şekilde geliştiği, toplumsal ve evrensel değerlerin temelini atıldığı, çocuğun benlik saygısı ve öz güveninin oluştuğu kritik bir döneme denk gelmektedir. Çocuğun ilk sosyal çevresi ailesi ilk öğretmeni ise anne babasıdır. Okul öncesi öğretmeni ise çocuğun ailesinden sonra en fazla vakit geçirdiği yetişkindir. Okul öncesinde başarılı bir eğitimden söz etmek için öğretmen ve çocuk arasında güven ve sevgi ilişkisinin kurulması, öğretmenin çocuğu tanınması, aile ile iş birliğine girilmesi gerekmektedir.

Çocukların değerler ile ilgili ilk öğrendiği şeyler ailesinden öğrendikleridir. İçinde yaşadığı toplumun değerleri ile ilgili farkındalığın oluşması ve sosyal rollere göre nasıl davranacağını ise zaman içerisinde öğrenir. Okulda verilen değerler eğitimi evde ailelerce desteklenmez ve eğitimle paralel yönde hareket edilmezse sağlıklı bir değer gelişiminden söz edilemez. Kültürel, sosyal, siyasi yozlaşmanın çok fazla olduğu 21. yüzyılda toplumsal ve evrensel değerlerin önemi gittikçe artmaktadır. Okullarda verilen akademik eğitimin yanında, değerler eğitimi çalışmalarına da yer verilmesi, toplumsal gelişiminde daha sağlıklı olmasında önemli rol oynayacaktır. Okulda verilen eğitimin evde desteklemesi eğitime bir anlam katacaktır.

Bu çalışmada Milli Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan değerler eğitimi çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırma, tarama modelinde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma evrenini, Çanakkale'deki Milli Eğitim

Müdürlüğüne bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumları ile, Sosyal Hizmetler Müdürlüğüne bağlı özel kreşlerde görev yapan 457 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmayla ilgili çalışmalara rastlanılmış olsa da araştırmanın amaçlarını doğrudan tam olarak sağlayacak bir veri toplama aracına rastlanılmadığından, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan “Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri” ölçeği kullanılmış ayrıca gerekli izinler alınarak 457 okul öncesi öğretmenine uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre, öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri boyut çocukların sosyal gelişimine etki boyutu olmuştur, bununla birlikte değerler eğitiminin anne-baba tutumları üzerindeki etkisine bakıldığında yüksek ancak değerler eğitimine ailenin katılımı boyutu ise en düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimi öğretiminde rol model olması en yüksek düzeyde olduğu görülürken, ebeveynlere evde ve okulda materyal hazırlamada yardımcı oluru en düşük düzeyde çıkmıştır. Kıdem değişkenine göre çocuğun sosyal gelişimine etkisi konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılaşma görülmemektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşleri eğitim düzeylerine göre ele alındığında anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmalarına ailelerin etkisine yönelik görüşlerine bakıldığında anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Medeni durum değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında değerler eğitimi uygulama çalışmalarında çocuğun gelişimine etki boyutunda anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine yönelik kadın-erkek katılımcılar arasında görüş farkının olmadığı ortaya çıkmıştır.

Anahtar kelimeler: Okul Öncesi, Aile Katılımı, Değerler Eğitimi

Preschool Teachers' Views on the Effect of Parent Involvement in the Values Education Practices in the Preschool Period

Fatma KURTBAŞ

Abstract

Preschool period corresponds to a critical period in which the cognitive, emotional, psychomotor, language and social development of the child develops rapidly, the foundation of social and universal values are laid, and the self-esteem and self-confidence of the child is formed. The first social environment of the child is his/her family and his/her first teacher is his/her parents. Also, the preschool teacher is the adult with whom the child spends the most time after the family. In order to talk about successful education in pre-school, it is necessary to establish a relationship of trust and love between the teacher and the child, to recognize the child and to cooperate with the families.

The first things children learn about values are what they learn from their parents. Children also create awareness about the values of the society in which they live and learn how to behave according to social roles. If the values education given in the school is not supported by the families at home and is not in parallel with the education, a healthy value development cannot be mentioned. In the 21st century, when cultural, social and political degeneration is high, the importance of social and universal values is increasing. In addition to academic education in schools, the implementation of values education practices will play an important role in healthy social development. Parents' supporting the education the students get at school will add meaning to the education.

In this study, it is aimed to reveal the opinions of teachers about the effect of family participation in the values education implementation practices carried out in public and private preschool institutions affiliated to the Ministry of National Education. Therefore, the

research was designed in a survey model. The participants of the study consists of 457 preschool teachers working in public and private preschool institutions affiliated to the Directorate of National Education in Çanakkale and private kindergartens affiliated to the Social Services Directorate. Though there were some other studies related to this study, the “Teachers' Opinions about Family Participation in Values Education” scale developed by the researcher was used as a data collection tool since there was no data collection tool to provide the objectives of the study directly. The scale consisted of two parts and was applied to 457 preschool teachers after getting necessary official permissions.

According to the findings of the study, the dimension in which teachers agreed at the highest level in their views on values education was the dimension of its impact on the social development of children. Moreover, the effect of values education on parents’ attitudes was high; however, it is seen that the dimension of parents’ participation in values education was low. While the item of preschool teachers’ being role model in values education was with the highest mean value, the item of “I help parents prepare materials both at home and at school” was the one with the lowest. In terms of their work experience, there was no significant difference between the opinions of teachers about the effect of values education on the child’s social development. However, there were significant differences in terms of preschool teachers’ education levels when their opinions were investigated. Also, it was found that there were significant differences among the preschool teachers’ opinions about the effect of parents on the values education practices. There were no significant differences among the participants’ opinions in terms of the marital status of the pre-school teachers in the effect of values education on the child’s development. Finally, there were no significant differences among the preschool teachers’ views on the values education in terms of their genders.

Key words: Preschool, Parent involvement, Values Education

İçindekiler

Önsöz	ii
Özet	iv
Abstract	vi
İçindekiler	viii
Kısaltmalar	xii
Şekiller Listesi	xiii
Tablolar Listesi	xiv
Bölüm I: Giriş.....	1
Problem Durumu	1
Çalışmanın Amacı	3
Çalışmanın Önemi	4
Araştırmanın Sınırlılıkları	7
Varsayımlar	7
Bölüm II: Kavramsal Çerçeve	8
Okul Öncesi Eğitim	8
Ailelerin Çocuğun Gelişimi ve Eğitimi Üzerindeki Sorumlulukları	11
Okul öncesi eğitimde okul aile işbirliği	12
Okul-aile işbirliğinin faydaları	13
Okul-aile işbirliğini engelleyen faktörler	14
Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çocuğun Eğitimi ve Sağlıklı Gelişimi için Görev ve Sorumlulukları	15
Okul Öncesi Eğitimde Aile Katımı	16
Aile katılımının amaçları	18
Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmalarını planlama	19

Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının gerçekleştirilmesinde izlenecek	
Yollar	21
Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılım etkinlikleri	22
<i>Çocuğun okula getirilişi ve okuldan Alınması</i>	23
<i>Veli toplantıları</i>	23
<i>Bireysel görüşmeler</i>	24
<i>Farklı gereksinimi olan aileler için çalışmalar</i>	25
<i>Bilgilendirme toplantıları</i>	25
<i>Ev ziyaretleri</i>	26
<i>Ailelerin sınıf içi etkinliklere katılımı</i>	27
<i>Kermesler, sergiler ve gösteriler</i>	29
<i>Okul öncesi seminerler düzenleme</i>	30
Okul öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi ve Aile Katılımı	31
Değerler eğitimi	31
Değerlerin özellikleri ve işlevi	32
Okul öncesi eğitimde değerler	34
<i>Sorumluluk</i>	34
<i>Saygı</i>	35
<i>Sevgi</i>	35
<i>Yardımlaşma ve iş birliği</i>	36
<i>İyilik ve hoşgörü</i>	37
<i>Barış</i>	38
<i>Özgüven</i>	39
Okul öncesinde değerler eğitiminin önemi	40
Değerler eğitiminde aile katılımının önemi	41

Değerler eğitiminde ailenin dikkat etmesi gereken noktalar	42
Okul öncesi dönemde değerler eğitimi çalışmalarında anne-baba tutumlarının önemi ve anne baba tutumları	44
<i>Demokratik anne-baba tutumu</i>	44
<i>Aşırı koruyucu anne- baba tutumu</i>	45
<i>Aşırı otoriter anne baba tutumu</i>	46
<i>İlgisiz anne-baba tutumu</i>	46
Değerler eğitiminde öğretmenin rolü	47
Okul öncesi dönemde değerler eğitimi çalışmalarının çocuğun sosyalleşmesine etkisi	47
Değerler eğitimi ilgili yapılan araştırmalar	50
<i>Türkiye’de yapılan araştırmalar</i>	50
<i>Yurt dışında yapılan araştırmalar</i>	54
Bölüm III: Yöntem	58
Araştırma Tasarımı	58
Evren ve Örneklem	58
Verileri Toplama Aracı	59
Veri Toplama Aracı İçin Faktör Analizleri Bulguları	61
Verilerin Analizi	65
Bölüm IV: Bulgular	66
Değerler Eğitimine Aile Katılımı ile İlgili Görüşlere İlişkin Betimsel Bulgular	66
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular	70
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretim Düzeylerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular	72

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Çalışmalarında Görev Yaptığı Okul Türüne İlişkin Bulgular	73
Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular	76
Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular	78
Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler	80
Tartışma	80
Sonuç	88
Öneriler	91
Uygulamacılar için öneriler	91
Araştırmacılar için öneriler	92
Kaynakça	94
Ekler	107
Özgeçmiş	115

Kısaltmalar

AFA	: Açıklayıcı Faktör Analizi
DFA	: Doğrulayıcı Faktör Analizi
KİT	: Kamu İktisadi Teşekkülleri
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı

Şekiller Listesi

Şekil No	Başlık	Sayfa
1	<i>Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri ölçeği için DFA sonuçları</i>	64

Tablolar Listesi

Tablo No	Başlık	Sayfa
1.	Katılımcıların demografik dağılımı	59
2	Değerler eğitimine aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri ölçeği için AFA sonuçları	62
3	Katılımcıların değerler eğitimi ile ilgili görüşlerine ilişkin betimsel analiz Sonuçları	69
4	Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin kıdem değişkenine göre durumu	71
5	Öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinde eğitim düzeyi değişkenine ilişkin bulgular	72
6	Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinde okul türüne ilişkin bulgular	74
7	Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin görüşlerinde medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılıklara ilişkin bulgular	77
8	Okul önce eğitimi öğretmenlerinin görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklara ilişkin bulgular	78

Bölüm I: Giriş

Araştırmanın bu bölümünde, problem durumuna, araştırmanın amacına, alt amaçlarına, araştırmanın önemine, araştırmanın sınırlılıklarına, varsayımlara, tanımlara ve ilgili alan yazına değinilmiştir.

Problem Durumu

Çocuk dünyaya geldiği andan itibaren ilk sosyal ve toplumsal çevresi olan ailesi, onun kişiliğinin oluşup şekillenmesinde, sosyal gelişiminin oluşmasında olumlu ya da olumsuz yönde etkiye sahip ilk ve en önemli ortamdır. Aile çocuk için gelişimi ve eğitiminin şekillendiği bir ortam olmakta birlikte onun ilk öğrenme deneyimlerini gerçekleştirdiği bir çevredir. Yapılan birçok araştırmada okul öncesi eğitiminde aile katılımının önemi vurgulanmaktadır. Okul öncesi eğitimin Türkiye’de yaygınlaştırılması ve bu verilen eğitimin devamlılığının sağlanması için okul öncesi eğitim veren kurumlarda okul ve ailenin işbirliği içinde olması gerekir. Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda hazırlanan ve uygulanan eğitim programları ne kadar kaliteli olursa olsun öğrencilerin aileleri tarafından benimsenip desteklenmedikçe öğrencilerde kalıcı ve gözle görülür davranış değişikliklerini sağlamak aynı zamanda eğitimden beklenen hedeflere ulaşmak pek de mümkün olamaz. Bu anlamda okul ile ailenin arasında işbirliğinin sağlanması gerekmektedir. Diğer yandan iki 2000’li yılların başından 2019 kadar olan dönemde aile katılımı konusunu eğitim programlarına dahil ederek, bu sürecin çocuklar üzerindeki etkisini araştırmak birçok çalışmanın ana temasını oluşturmaktadır.

Ayrıca okul öncesi eğitimde ailelerin katılımı çocuklar açısından alınan eğitimin kalitesini artırmaktadır. Okulun ve ailelerin iş birliği içerisinde olmaları aralarındaki sevgi bağlarını sağlam temellere oturtup güçlendirmektedir. Bununla birlikte aile katılımının

faydaları; okul, öğretmen ve aile tarafından onaylanan bir süreç olmasına rağmen aynı taraflardan kaynaklanan olumsuzluklara bağlı olarak sistemin işleyişini etkilemektedir.

Anne babalar çocuklarının ilk öğretmenleridir. Bu anlamda aileler çocukları okula başlayıp gidene kadar onların gelişim ve eğitimlerinden birinci derecede sorumludurlar. Ancak bu sorumluluk okul başladığında sona eren bir süreç değildir. Konu ile ilgili olarak ebeveynlerin çocuklarının eğitimleri ile ilgili konularda hayat boyu devam eden sorumluluklarının olduğunu ifade eden araştırmacılar (McBride ve Rane, 1996; Eliason ve Jenkins, 2003) yaptıkları çalışmalarda, pek çok ebeveynin sahip oldukları rolün farkında olmadıklarına dikkat çekmişlerdir. Diğer taraftan bu çalışmalarda ebeveynler ile öğretmenlerin beraber bir takım ruhu içerisinde hareket ederek çocukların eğitim ve gelişimlerine önemli katkılar sağlayacakları konusuna vurgu yapılmıştır.

Aile katılımı; öncelikle ebeveynlerin ve diğer aile bireylerinin, çocuklarının gelişim ve eğitimine katkı sağlamaları için erken okul öncesi dönemde onların eğitimine dahil oldukları bir süreçtir (Morrison, 2003). Aileleri eğitime dahil etmekteki amaç; okul, aile ve öğretmen arasında iletişimin sağlanması, güçlendirilmesi ve çocuklarının eğitim ve gelişimiyle ilgili konularda beraber hareket etmelerini mümkün kılması, ayrıca bu süreçte katkıda bulunmaktır. Diğer taraftan eğitime ailelerin dahil edilmesi ile özellikle sosyo-ekonomik olarak yetersiz çevreden gelen çocukların üzerinde çevrenin sebep olduğu olumsuz etkileri minimum seviyeye indirmek de birçok araştırmacı tarafından (Green, 2003; Decker ve Decker, 2005; Meyer ve Mann, 2006; Christine ve Waanders, 2007) oldukça önemli bir amaç olarak ifade edilmiştir.

21. yüzyılda Türkiye’de ve Dünyada kültür ve etik değerler önemini yitirmiş, şiddet artmış, bireyler arası hoşgörü, saygı ve sevgi azalmıştır. Okullarda verilen akademik eğitimin sağlam karakterli bireylerin yetiştirilmesinde tek başına yeterli olmadığı anlaşıldığından,

MEB tarafından okullarda evrensel ve kültürel değerlerin öğrencilere aktarılması konusunda düzenlemelere gitmiştir. Çocuklar bu çerçevede ortak payda olarak kabul edilmektedir. Ailelerin bu amaç etrafında buluşması anlamında destek verilmesi için MEB 2023 Eğitim Vizyonu bu konu üzerinde düzenlemelere girmiştir. Toplumların gelişmesinde çocukların kaliteli eğitime dahil edilmesi oldukça önemlidir. Ailelerin bu konuda bilinçli olması çocukların yetişmesine olanak sağlayacaktır.

Bu açıklamalar doğrultusunda sağlam karakterli, içinde yaşadığı toplumun kültürünü benimsemiş, bireyler yetiştirmek istiyorsak okul öncesi eğitim den başlayarak aileleri eğitim sürecine dahil etmeli, çocukların eğitim ve gelişiminde tek sorumluluk okullarda öğretmenlere bırakılmamalıdır. Ayrıca eğitim sürecine ailelerin katılması ile okul ve aile iş birliğinin sağlanması ile çocuklara sağladığı birçok yararın yanında, öğretmen ve ebeveynlerin de mesleki ve kişisel gelişimlerine fayda sağlayacağı söylenebilir.

Çalışmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, okul öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşlerinin ortaya konmasıdır. Bu amaçla aşağıda ki sorular yanıtlanmaya çalışılacaktır.

1. Okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine göre, değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisi nedir?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılımının değerler eğitimi uygulama çalışmalarında etkisine ilişkin görüşleri kıdemlerine göre farklılık gösteriyor mu?
3. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılımının değerler eğitimi uygulama çalışmalarında etkisine ilişkin görüşleri, eğitim durumlarına göre farklılık gösteriyor mu?

4. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılımının değerler eğitimi uygulama çalışmalarında etkisine ilişkin görüşleri, görev yaptıkları okul türüne göre farklılık gösteriyor mu?

5. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılımının değerler eğitimi uygulama çalışmalarında etkisine ilişkin görüşleri, medeni durumlarına göre farklılık gösteriyor mu?

6. Okul öncesi öğretmenlerinin, aile katılımının değerler eğitimi uygulama çalışmalarının etkisine ilişkin görüşleri, cinsiyetlerine göre farklılık gösteriyor mu?

Çalışmanın Önemi

Gelişen dünya koşullarında çocuk eğitiminin önemi artmakta buna bağlı olarak yeni sistem ve uygulamalara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu uygulamaların amacına ulaşması ise okul, öğretmen ve velilerin katılımı ile gerçekleşecektir. Okul öncesi dönemde eğitimin kalitesi ve başarısının bir parçası da aile katılımının sağlanmasıdır. Bu doğrultuda hazırlanan eğitim programları kapsamında anne babaların da çocukların gelişimi konusunda bilinçlendirilmeleri gerekmektedir. Türkiye’de bu konuda birtakım düzenlemelere gidilmiştir. MEB okul öncesi eğitimi veren kurumlara yönelik çıkarmış olduğu yönetmeliğin (2002) 40. maddesinde bu konu ile ilgili şöyle bir açıklamaya yer verilmiştir. “Öğrencilerin ailelerinin istekli olmaları durumunda okul idaresince hazırlanacak bir plan çerçevesinde eğitim faaliyetlerine katılabilirler. Okulda yapılacak aile eğitimi ile ilgili faaliyet ve toplantılara, ebeveynlerin etkin şekilde katılımları sağlanır” şeklinde açıklanmıştır.

Bu konu ile ilgili en fazla sorumlu olan taraf okul yönetimi ve öğretmenlerdir. Dolayısıyla çocukların etkin ve nitelikli yetiştirilmesi ve topluma kazandırılması temel amaç ise bu süreçte ailenin katılımı sağlanmalı, onlar programın dışında bırakılmamalıdır. Diğer taraftan bireylerin yetiştirilmesi sürecinde toplumsal normlar, değerler ve ahlaki kurallar ön planda tutulmalıdır. 21.yüzyılın en temel sorunlardan birisi ise toplumsal yozlaşmadır. Bu anlamda toplumsal

değerlerden yoksun bireylerin yetiştiğini ifade etmek mümkündür. Bu açıdan eğitimin her aşamasında okul öncesinde öncelikli olmak kaydı ile değerler eğitimine her zamankinden daha fazla ihtiyaç vardır. Değerler eğitimi kazanım sürecinde hazırlanacak plan ve programlarda değerler eğitimi ile ilgili derslerin ön planda tutulması ve gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Değerler eğitimi ile ilgili okul öncesi eğitimde de aile katılımının sağlanması, çocukların değerleri kazanımında daha etkili olacaktır. Çocukların akademik başarıları kadar gerekli değerler eğitimine tabi tutulması oldukça önemlidir. Onların sağlam karakterli bireyler olarak yetişmesi de toplumsallaşma sürecinde önem arz etmektedir. Bu aşamada okul, öğretmen ve aile çocukların değerleri kazanmaları, özümsemeleri ve devamlılığını sağlamaları açısından birlikte hareket etmeli ve veliler bu konuda bilinçlendirilmelidir.

Yapılan pek çok araştırma çocukluk döneminde kazanılan değerler ilerleyen yaşlarda bireyin toplumsallaşması aşamasında oldukça etkili olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak aileler bu konuda yeterli düzeyde bilinçli değildir. Genellikle aileler okul öncesi dönemin önemini tam anlamı ile kavrayamamışlardır. Ancak bu dönemde alınan değerler eğitiminin önemi yadsınamaz. Bu konuda aile gerekli özeni göstermeli okullar da üzerlerine düşeni yapmalıdır.

Aile katılımı en genel anlamda anne ve babanın çocuklarının eğitimleri için kullanılan kaynaklara yapmış oldukları yatırım şeklinde ifade edilebilir. Morrison (2003), aile katılımını “anne babaların ve diğer aile fertlerinin çocuklarına, kendilerine ve okul öncesi eğitim programına katkıda bulunmaları için yeteneklerini kullanmalarında ki yardımcı süreç şeklinde açıklamıştır. Cömert ve Güleç (2004) ise, “Erken çocukluk eğitim programlarının çocukların ailelerinin katkıları ile çeşitlendirilmesi” Bea ve Mcbride, Rane (2001),“ aile ve okul arasında sağlanan işbirliği ile öğrencilerin eğitimlerini geliştiren süreç”, Unutkan ve Zembat (2001) ise “anne babaları destekleme, gerçekleşen etkinliklere katılımlarını sağlama ve onlara eğitim vermede sistematik bir yaklaşım olup, öğrencilerin okuldaki deneyimlerini artırmaya yarayan iş birlikteliği kurma işlemi” şeklinde ifade etmişlerdir.

Okul öncesi eğitimde hiçbir zaman çocuk tek başına ele alınmamalıdır. Yapılacak eğitimin başarıya ulaşması için ailelerle okulun işbirliği sağlanmalıdır. Çocuğun ebeveynlerinin eğitim sürecine katılımı ile öğretmenler öğrenciler ve aileleri daha iyi tanıma fırsatını bulmakta ayrıca ailelere de çocuklarını emanet ettikleri okulu daha yakından tanıma imkanını sunmaktadır. Bu yolla aile, çocuğunun hangi şartlarda ve nasıl bir eğitim gördüğünü gözlemleme fırsatını bulmaktadır (Çağdaş, Seçer ve Şahin, 2006; Işık, 2007; Atabey, 2008). Okul öncesi eğitimde aile katılımı; anne babanın okulda neler yapıldığından haberdar edilmeleri, evde çocuklarını nasıl destekleyebileceklerini ve okulla iş birliğinin nasıl gerçekleştirilebilecekleri konularında ailelere yol gösterecek etkinlikleri içermektedir.

Çocuğun eğitimi, okul ile ailenin birlikte paylaştıkları bir sorumluluktur. Ebeveynler sahip oldukları din, dil, kültür ve ihtiyaçları yönünden farklılık gösterebilirler de eğitimde çocuklarının başarılı olabilmesi için okul yaşantılarını paylaşmaları gerekmektedir. Ev ve okul arasında kurulan sağlıklı ilişkiler yoluyla aileler ile öğretmenlerin çocukların yetenekleri ve becerileri hakkında doğru bilgi sahibi olmaları sağlanmaktadır. Ayrıca ailelerin eğitime katılımı ile çocuklarının kendini güvende ve desteklenmiş hissetmeleri de sağlanmaktadır. Diğer taraftan okullarda yapılan değerler eğitimi çalışmalarının aileler tarafından desteklenmesi ve çalışmalara birebir katılımları çocukların toplumsal değerleri kazanmasında ve davranış haline getirmesinde de oldukça etkili olacaktır. Bununla birlikte kişisel gelişim de pozitif yönde etkilenmekte çocuğun sosyalleşmesi sağlanmaktadır.

Değerler eğitiminin önemini ile aile katılımının okul öncesi eğitim uygulama çalışmalarında etkisine yönelik birçok araştırma bulunmakla birlikte Çanakkale evreninde yapılan bu araştırmanın değerler eğitime yönelik sorunları tanıma, anlama ve çözümler üretmede ilgililere katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerin Okul öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik geliştirilen ölçeğin benzer çalışmalara kaynaklık edeceği umulmaktadır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Bu çalışma, 2017- 2018 Eğitim-Öğretim yılında, Çanakkale Merkez ve ilçelerinde resmi ve özel okul, öncesi eğitim veren kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenlerini kapsamaktadır.

2. Çalışma, kullanılan bir ölçme aracıyla sınırlıdır. Kullanılan ölçme aracı; “Okul Öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşleri” olarak belirlenmiştir.

3. Çalışmada toplanan veriler, “Okul Öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşleri” ölçeği ile belirlenen nitelikler ile sınırlıdır.

4. Çalışma bulguları, amaçlarda belirtilmiş olan sorular, yanıtları ve kullanılan istatistiki analizler ile sınırlıdır.

5. Çalışma sonuçlarının genellenebilirliği, benzer eğitim alan okul öncesi öğretmenleri ile sınırlıdır.

6. Araştırma ulaşılabilen kaynaklarla sınırlıdır.

Varsayımlar

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin, veri toplama aracı olarak kullanılan “Okul Öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşleri” ile ilgili ölçek maddelerini mevcut durumlarını yansıtıcı nitelikte, doğru ve içten yanıtladıkları varsayılmaktadır.

Bölüm II: Kavramsal Çerçeve

Araştırmanın bu bölümünde okul öncesi eğitimin açıklaması yapılarak, ailelerin çocuğun gelişimi ve eğitimindeki sorumlulukları ile okul aile işbirliğinin önemi, amacı ve okul aile işbirliğini engelleyen faktörler nelerdir, okul öncesinde aile katılımı ve aile katılımı etkinlikleri gibi konulara değinilmiştir.

Okul Öncesi Eğitim

Okul öncesi dönemi çocuğun her alanda gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir. Bu yüzden bu dönemin üzerinde önemle durulması gerekmektedir. Yapılan birçok araştırmada okul öncesi dönemdeki gelişmelerin, çocuğun daha sonraki yaşamında çok büyük öneme sahip olduğunu, onun büyüme ve öğrenme becerilerini etkilediğini ortaya koymuştur. Gelişim süreci ile ilgili yapılan çalışmalarda çocukların 17 yaşına kadar olan gelişim süreçleri şu şekilde ifade edilmiştir; zihinsel gelişimin %50'si 4 yaşa kadar, %30'u 4-8 yaş arasında, %20'si ise 8-17 yaş arasında gelişmektedir. Verilen bilgiler doğrultusunda çocuğun eğitimine başlamada ilk çocukluk dönemi oldukça önemlidir (Erden ve Fidan, 1998; Dere, Poyraz 2001).

Okul öncesi dönem, çocuğun çevresini araştırıp tanımaya çalıştığı, çevresindekiler ile iletişim kurmaya başladığı, içinde yaşadığı toplumun kültürel yapısına ve değer yargılarına uygun düşecek alışkanlıkları ve davranışları kazanmaya başladığı dönemi kapsar. Okul öncesi döneminde kazanılan davranış ve edilen yaşantıların çocuğun ileriki hayatında etkili olması için çocuğun eğitime çok erken yaşlarda başlanılmasını gerekli kılmaktadır (Oktay, 2003).

20. yüzyılın sonlarından başlayarak içinde bulunduğumuz 21. yüzyılın başlarında özellikle büyük şehirlerde ve sanayi merkezlerinde çalışan annelerin sayısı arttığı için okul öncesi eğitime duyulan gereksinim önemli ölçüde artmış olmakla birlikte, okul öncesi eğitimden daha çok çocuk faydalanmaktadır. Bu durum yalnızca çalışan annelerden

kaynaklanmamakta, tüm ebeveynlerin okulöncesi dönemde çocuklarının eğitimi ve gelişimi konusunda daha çok bilinçlenmelerinden de ileri gelmektedir (Akyüz, 1999). “Erken Çocukluk Eğitimi” şeklinde tanımlanan okulöncesi eğitimini, farklı araştırmacıların değişik şekillerde tanımının yaptığı bilinmektedir. Örnek verecek olursak Gürkan okul öncesinin tanımını şöyle yapmaktadır: *Okul öncesi eğitim; 0-72 ay arasındaki çocukların bireysel özellikleri ile gelişim seviyelerine uygun olarak zengin uyarıcı çevre olanaklarını sağlayan; onların zihinsel, bedensel, sosyal, duygusal yönlerden gelişimlerini destekleyen; yaşanan toplumun sosyal ve kültürel değerlerine uygun biçimde yönlendirerek, bir sonraki eğitim kademesi olan ilköğretime hazırlayan, temel eğitimin bütünlüğü içersin de yer alan bir eğitim sürecidir*” (Gürkan, 2004).

Bir başka tanımda ise Aral, Kandır ve Can Yaşar okul öncesi eğitimi; çocukların 0-6 yaş aralığındaki dönemini kapsayan ve onların yaşantılarında oldukça gerekli bir yeri olan, gelişimsel özelliklerinin büyük bir kısmının tamamlandığı, bu manada kişiliğin temellerinin atıldığı eğitim ve gelişim süreci” şeklinde açıklamaktadır (Aral, Kandır ve Yaşar, 2000).

Yukarıda yapılan tanımlardan da anlaşıldığı gibi 0-6 yaş arasındaki zamanı kapsayan okul öncesi dönemi; çocukların kişilik değerlerinin oluştuğu, temel beceri, bilgi, alışkanlık ve davranışların kazanıldığı ve geliştirildiği en önemli dönemdir. Bu dönemdeki eğitimler çocuğun kişilik gelişimi ile daha sonraki dönemlerdeki öğrenme yaşantılarını önemli derecede etkilemektedir. Bu sebeple okul öncesi dönemde çocuğa verilen eğitimi bilimsel çerçevede şansa bırakılmadan ciddi bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Eğitim kurumlarında sağlanan okul öncesi eğitimin başarıya ulaşmasında, yapılan eğitimin sabırla, ülke koşullarına uygun, gerçekçi bir yaklaşımla ve sistemli bir bütün şeklinde gerçekleştirilmesi gerekmektedir (Demiral, 1989; Yıldır, 1991).

Okul öncesi eğitim veren kurumlarda demokratik anlayışta eğitim ortamı sunulmalı, bu demokratik eğitim ortamlarında faaliyetler planlanıp, hazırlanırken çocukların ihtiyaçları, ilgileri, gelişim seviyelerinin yanında okulun ve okul çevresinin imkânları da göz önünde bulundurulmalıdır. Aynı zamanda okul öncesi eğitim yoluyla çocukların saygı, işbirliği, sevgi sorumluluk, yardımlaşma ve paylaşma, hoşgörü gibi davranışları da geliştirilip pekiştirilmelidir (MEB, 2013).

Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda çocuklara kişiliklerini zedeleyici bir biçimde davranılmamalı, yapılan eğitimde kısıtlamalara ve baskıya yer verilmemelidir. Çocukların bağımsız olarak kendi başlarına hareket etmeleri sağlanmalı, ancak yardıma ihtiyaç duydukları konularda gerekli yardım, destek ve rehberlik bir yetişkin tarafından onlara sağlanmalıdır. Çocukların problem çözme becerileri, hayal güçleri, eleştirel ve yaratıcı düşünme ile duygularını ifade edebilme ve iletişim kurma davranışları geliştirilmelidir. Çocuğun eğitimi sürecinde ailenin etkin katılımı sağlanmalı ve aileler bu konuda cesaretlendirilip teşvik edilmelidir (MEB, 2013).

Okul öncesi dönemde ebeveynleri tarafından çocuğun sevgi ve şefkatle yetiştirilmesi, sağlığının korunması ve ihtiyaçlarının zamanında karşılanması oldukça hassas bir konudur. Ancak bunlar kadar önemli ve gerekli olan diğer bir husus ise çocuğun tüm gelişim alanlarını destekleyecek fiziksel ve sosyal bir ortamın varlığıdır. Bu ortam da çocuklara okul öncesi eğitim kurumlarınca verilebilir. Okul öncesi eğitim veren kurumlar, bu yaş grubunda ki tüm çocukların gelişimlerini uzman bir kadro dahilinde sağlıklı bir şekilde, toplumsal değerler çerçevesinde ve uygun fiziksel koşullarda veren kurumlardır (Oğuzkan ve Oral, 1996).

Türkiye’de okul öncesi eğitim kurumlar, MEB, Kamu İktisadi Teşekkülleri (KİT’ler), Çalışma Bakanlığı, Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu, üniversiteler, özel ve tüzel kişilerdir (Gürkan, 2004). 0-36 aylık çocuklara bakım ve eğitim veren kurumlar kreş, 36-72

aylık çocuklara eğitim verenler bağımsız anaokulu, 60-72 aylık çocuklara eğitim verenler ise anasınıfı olarak adlandırılmaktadır (Şahin, 2005).

Okul öncesi eğitimi alan çocukların, bu eğitimi almayan çocuklara göre tüm gelişim alanlarında daha ileride olduklarını, ilkokuldan başlayarak daha ileriki eğitim basamaklarında da uyum sağlamada sorun yaşamadıkları yapılan pek çok araştırma sonunda ortaya konmuştur. Aynı zamanda okul öncesi eğitim alan bu çocukların diğer çocuklara göre çok daha fazla katılımcı, daha girişken oldukları araştırmalarla kanıtlanmıştır (Yavuzer, 2000). Okul ve ailenin birbirini destekleyici ve tamamlayıcı nitelikte olmaları, ailenin eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik durumu ne olursa olsun, çocuk için faydalı ve gereklidir. Okul öncesi eğitim, yoksul çevrelerden gelen çocuklar ve aileleri için eğitici ve tamamlayıcı; orta ve üst çevrelerden gelen çocuklar ve aileleri için de destekleyici niteliktedir (Işık, 2007).

Ailelerin Çocuğun Gelişimi ve Eğitimi Üzerindeki Sorumlulukları

Anne babalar çocukların hayatta sahip oldukları en önemli öğretmenleridir. Çocuğun zihinsel, fiziksel, duygusal, sosyal yönlerden gelişimi ilk olarak ailede başlar. Çocukların okul başarısında ve olumlu davranışlar geliştirmelerinde aileler hayati rol oynamaktadır.

Aile içerisinde çocuk, kültürel normları (adet, gelenek, töre vb.) öğrenerek topluma uyumlu olacak şekilde sosyal yaşama girmeye hazırlanır. Ebeveynler çocuğun sosyalleşmesi sürecinde yer alan pek çok kaynaktan yalnızca biri olmasına karşın, sosyalleşmesi açısından en önemli araç şeklinde görülmektedir (Karkıner ve Kasapoğlu, 2012). Eğitim sadece okulda gerçekleşmez. Okulun dışında anne babalar da iyi bir eğitimin gerçekleşmesinde etkili bir rol oynar. Anne babalar eğitim açısından bakıldığında okulun dışındaki en etkili çevredir (Erdoğan, 2000). Toplumu oluşturan temel taş, aileler olup aynı zamanda öğrencinin kişilik ve belleğinin yoğrulduğu yerdir. Aile tipi öğrencinin kişiliğinin temellerinin atılmasına kaynak olmaktadır. İçedönük, yarı içedönük ve yarı dışadönük öğrenci kişilikleri karşımıza

çıkmaktadır. Okulda verilen eğitim ile çevrenin bu tiplerin iyiye veya kötüye doğru gelişme göstermelerine yol açtığı bulgusuna ulaşılmıştır. Ayrıca çocuğun bellek tipi de ilk önce aile içinde biçimlenip şekillenmeye başlar ve özellikle okuldaki verilen eğitimle güçlenip zenginleşir (Gül, 2007). Öğretmen, veli ve öğrenci üçlüsünün koordineli şekilde çalışması, üstün gayretleri başarıyı artırırken; bunlardan birinin görevini ihmal etmesi durumunda ise eğitim ve öğretimden istenilen verim düşer. Şu hâlde bu üç unsur, karşılıklı etkileşim ve iletişim içinde olacak, sorumluluklarını ve görevlerini yerine getirecek, rolünü tam yapacaktır (Bayraktar, 2003). Çocuğun başarılı olması için ailelerin bazı noktalarda dikkat etmeleri gerekmektedir. Bu noktalar arasında evde huzurlu ve mutlu bir aile ortamının oluşturulması, dikkat dağıtıcı şeylerden arındırılmış uygun bir çalışma ortamı hazırlanması, evde kitap okumanın alışkanlık hâline getirildiği okuma saatlerin oluşturulması, çocuklardan seviyelerine uygun olacak şekilde gerçekçi beklentiler içine girilmesi, verilen ev ödevlerinin çocuğun sorumluluğu olarak onun tarafından yapılmasına dikkat edilmesi, televizyonun kapatılması, öğretmenlerle sık sık konuşulması, başarılarını överken gerçekçi olunması, çocuğun moralini bozacak ve onu kaygılandırarak yanlış tutum ve söylemlerden uzak olunması şeklinde sıralanabilmektedir (Saygılı, 2013).

Okul öncesi eğitimde okul aile işbirliği. Öğrencilerin başarısında okul-aile ve öğretmenin iş birliği içerisinde olmalarının etkisi tartışılmaz bir gerçektir. Bunun için aile katılımının etkin şekilde sağlanması oldukça önemlidir. Çünkü çocuklar doğdukları günden itibaren öğrendikleri her şeyi ve edindikleri tüm davranışları aile ortamında kazanmaktadır.

Okul öncesi dönemde, çocuğu büyümesi ve gelişmesinin her aşamasında korumak, yetiştirmek, onun gereksinimlerini karşılayarak, yaşam koşullarını iyileştirmek, her alanda gelişmesi için olanaklar sunmak, ebeveynlerin olduğu kadar, eğitim kurumlarının, yakın çevresinin ve içinde yaşadığı toplumun da görevidir (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005). Ebeveynlerin, çocukların aktivitelerine katılmaları sonucu onların davranışları öğrenme ve

pekiştirme sürecini olumlu yönde etkilemektedir. Ayrıca sosyalleşmeleri ve aile ilişkileri gelişmektedir (Çelik ve Kök, 2008).

Çocukların eğitiminden birinci derecede sorumlu olan taraflar aileler ve okul öncesi eğitim kurumlarıdır. Bu iki taraf çocuk gelişim sürecinde birbirinden bağımsız hareket etmemelidir. Bu anlamda aile katılımı sağlanmalı ve desteklenmelidir (Anderson ve Minke, 2007).

Okul öncesi dönemde, uygar, iktisadi ve sosyal toplumun gerektirdiği; duygu ve düşüncesini bağımsız bir şekilde açıklayan, meraklı, araştırmacı, girişimci, kendi başına karar alabilen, kendi haklarını bilen ve başkalarının haklarına da saygı gösteren, kabiliyetlerini kullanma yetisine sahip aynı zamanda öz denetim sahibi çocukları yetiştirebilmektir. Ancak bunlar okul ile ailenin birlikte hareket etmesiyle olabilecektir (Ömeroğlu ve Yaşar, 2005).

Coleman ve Churchill (1997) aile katılımı kavramının; çocuklarının gelişimi ile ilgili ebeveynlere bilgi verme, çocuklarının gelişimi için etkili değişim faktörü olarak anne-baba öğretmenliği, ebeveynlere duygusal açıdan destek sağlama, çocuklarına rehberlik ve öğretmenlik yapabilmeleri için ailelerinin eğitimi, çocukla ilgili konularda öğretmen ve aileler arasında karşılıklı bilgi alış veriş, anne baba ve öğretmen etkinliklerini içeren ortak programları planlama, ebeveynlerin toplumsal hizmetlerden faydalanmaları için yardımcı olma faktörleri içermesini gerektirdiğinden söz etmektedir (Yazar vd., 2008).

Okul-aile işbirliğinin faydaları. Okul öncesi dönemde gerçekleştirilen eğitime anne babaların dahil edilmesinin, aile açısından ve çocuklar açısından olumlu etkileri oldukça fazladır. Dolayısıyla aile katılımı faaliyetlerinin uygun bir biçimde gerçekleştirilmesi gerekmektedir. Öğretmenlerin aileleri eğitime katılımını sağlamak için neler yaptıkları ve ailelerin bunlarla ilgili bilgilendirilip bilgilendirilmediklerinin tespit edilmesi önemlidir. Aile katılımının eğitim kurumlar açısından önemi; ailelerin eğitime katılımı sonucunda okul

yönetimine olan güven artırır ve okul yönetimi de ailelerin desteğini sağlar. Bu anlamda okul yönetimi hem idari hem de eğitim süreçlerini daha etkin ve kaliteli bir şekilde yürütülebilir. Ayrıca sorumluluklar paylaşılır ve iş tatmininde artış sağlanır (Yazar vd., 2008).

Okul-aile işbirliğini engelleyen faktörler. Aileler ve eğitimciler arasındaki işbirliği, bu taraflar arasındaki uzmanlık ve geleneksel uzaklık konusuna dayanır. Öğretmenler ve ebeveynler arasındaki tutum, beklenti ve değer ayrılıklarının farkına varılmazsa, bu davranış ailelerin okul öncesi öğretmenleri ile birlikte uyum içerisinde çalışma ortamı yaratma çabalarını etkileyebilmektedir. Bazı durumlarda başa çıkma mekanizması olarak aile ya da öğretmen işbirliğinden uzak durabilir, kendi ortamlarına yönelik tehdit olduğunu düşünebilirler. Ailelerle diyaloga girerken eğitimciler bu konuya karşı bilinçsiz ya da duyarsız olabilirler (Arabacı, 2003).

Yapılan araştırmalar sonucunda anne babaların eğitime katılmalarını engelleyen birçok etkenin olduğunu göstermiştir. Bu etkenlerden bazıları şu şekilde sıralanabilir; öğretmenler tarafından aile katılımı etkinliklerinin planlanmasının çok uzun süre gerektirdiğine inanılması ve bu hususta isteksiz davranmaları, anne babaları programa katılmaları için nasıl özendirileceklerini bilmemeleri, aile katılım programını nasıl yürüteceklerini bilmemeleri, aileler tarafından kendi sınırlılıklarını açacağını ve bu durumun karmaşaya yol açacağını düşünmeleri, işle ilgili gerginlik gibi faktörler. Okul yöneticilerinin velilere ayıracakları zamanlarının olmayışı, işlerinin çok sıkı olması, ekonomik şartların buna olanak vermediğini düşünmeleri, velilerle haberleşmede sorunların ortaya çıkması gibi faktörler de engeller olarak değerlendirilebilmektedir. Çocukların anne babaları açısından ise, okul idarecilerinin olumsuz tutum ve davranışları, planlanan faaliyetlere katılabilmeleri için gerekli zamanlarının olmaması, ailenin ekonomik sıkıntıları, okuldaki personel ile yeterli etkileşim ortamının oluşmamış olması, diğer çocuklarına bakma ihtiyacı gibi faktörler şeklinde sıralanabilir. Diğer

faktörler ise öğretmenlerin ve okul yönetiminin ayrıca ailelerin, aile katılımıyla ilgili yeterli bilgiye sahip olmamaları ve önemini kavrayamamalarıdır (Kuzu, 2006).

Okul-aile iş birliği sürecini ve ailelerin okul etkinliklerine katılımını engelleyen başlıca etkenler; ebeveynlerin kendi okul yaşantılarından edinmiş oldukları okula yönelik olumsuz tutumlar, ailelerin ekonomik yönden sıkıntılarının olması, ailelerin okula ayırabilecekleri yeteri kadar zamanlarının olmaması, ailelerin kültür ve eğitim seviyelerinin düşük olması, okul yöneticisi ve öğretmenlerin olumsuz tutum ve davranışları, okul ile ev arasındaki kültür farklılığı, okul kaynaklarının yeterli olmaması biçiminde sıralanabilir (Kolay, 2004).

Okul Öncesi Eğitim Kurumlarının Çocuğun Eğitimi ve Sağlıklı Gelişimi için Görev ve Sorumlulukları

Çocukların geleceğini büyük ölçüde belirleyecek olan toplumsal değerlerin aktarılmasına, yaşamın ilk yıllarında başlanır. Birçok temel beceri ile bilgi bu dönemde kazanılır. Ebeveynlerin çocuklarının ilk ve doğal eğitimcileri olmasından dolayı, onların eğitim sürecine etkin şekilde katılmaları sağlanmalıdır. Okul öncesi eğitim veren kurumlarda öğretmenlerin çocuğu yeterli şekilde tanımalarının yanında anne babaları tanımaları da önem taşır. Yapılan eğitim devamlılığı olan bir süreçtir, günlük yaşamda belirli saatlerle sınırlı kalmamaktadır. Okul ile aile birbirlerini tamamlayan iki kurum olmak zorundadır. Kurum ile aile arasında iş birliğinin sağlanarak, velilerin okuldaki etkinliklere katıldıkları oranda okul öncesi eğitimin kalitesi gelişme göstermektedir (Arı, 2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ne kadar kaliteli hizmetler verilirse verilsin, aileler tarafından evde desteklenmedikçe kalıcı davranış değişikliklerinin sağlanması pek de mümkün olmayacaktır. Ailelerin desteğinden yoksun bir okulda eğitimin hedeflerine ulaşması beklenemez. Aile katılımını sağlamadan okul

öncesi eğitimden beklenen kaliteye ulaşılması çok zor olacaktır. Aile katılımı çalışmalarının hem aile hem de okul açısından pek çok yararı bulunmaktadır (Kandır, 2005).

Bu yüzden nitelikli okul öncesi eğitim kurumları programlarını düzenlerken çocuğun eğitiminde ailenin etkisini göz önüne almakta, ailelerin ihtiyaç, beklenti ve katılımlarına da yer vermektedir. Eğitim süreci içerisinde, anne-babalarla destekleyici bir ortam yaratmak için, anne-babalarla denetimi paylaşmalı, ailenin ilgi alanlarını tanımalı, onlarla içten ilişkiler kurmalı ve anne-baba-çocuklar arasındaki oyunlar desteklenmelidir (Temel, 2001).

Okul Öncesi Eğitimde Aile Katımı

Aile katılımı, ebeveynlerin kendileri, çocukları ve okul öncesi eğitimi programına fayda sağlamak için bu doğrultuda yetenek ve becerilerini ortaya koyma süreci veya anne babaları destekleme, eğitim sürecine katılımlarını sağlama, ihtiyaç duydukları konularda onlara eğitim verme şeklinde bir yaklaşım olarak kabul edilmektedir. Aynı zamanda çocukların bütün deneyimlerini, ev ile okul arasında artan devamlı iletişim yoluyla arttırmaya yarayan etkinlik programlarının ailelerin katkıları ve katılımlarıyla zenginleştirme görevini üstlenen, ilişki kurma ve bilgi paylaşma işlemi olarak da düşünülmektedir.

Bir çocuğun gelişimindeki tüm ihtiyaçlarının karşılanmasında tek adres okullar olamaz. Ebeveynlerin desteklemesi ve katılımı esastır. Ancak birçok ebeveyn çocuklarının eğitim sürecine dahil olabilmeleri için yeterli çevresel ve bireysel kaynaklara sahip değildir. Bu nedenle ailelerin katılıma az istekli olmaları durumunda, okul buna saygı göstermelidir (Seligman, 2000). Bu anlayış okul öncesi eğitim programlarının öğrenci merkezli olmaktan çok aileleri de merkeze alan aynı zamanda ekolojik bir özelliğe sahip olma anlayışını da birlikte getirmiştir.

Bu anlayış içerisinde getirilen aile destek programları, anne babalara sunulan çok yönlü hizmetler yoluyla ebeveynlerin, çocuklarının gelişim ve eğitimi ihtiyaçlarını

karşılımları açısından güçlendirilmesini, anne babaya çocuğun ev ortamında edinebileceği deneyimler hakkında bilgi verilmesini ayrıca çocukların gelişimlerinin hızlandırılması amaçlamaktadır. Erken çocukluk eğitimi programlarına ailelerin katılımlarının sağlanmasını, tüm eğitim kademelerine göre mukayese edecek olursak özellikle okul öncesi eğitim sürecinde çok daha kritik önem taşımaktadır (Eryorulmaz, 1993).

Okul öncesi eğitimde ebeveyn katılımı çocuğun gelişiminde ebeveyn ilgisinin işareti olarak görülebilir. Aile katılımı şu unsurları içerir; çocuklarının gelişimiyle ilgili aileleri bilgilendirme, çocuklarını etkileyebilecek bireyler olduklarını gösterme, ailelere duygusal destek sağlama, aileleri çocuklarına yol göstermeleri ve eğitmeleri konusunda bilgilendirme, çocuk hakkındaki bilgilerin aile ve öğretmen arasında paylaşımı, aktivitelerin değerlendirilmesi ve programın planlanması konusundaki ortaklık ve ortaklaşa bir hizmet oluşturma, ebeveynlere toplumsal hizmetlerden faydalanmaları için yol gösterme şeklindedir (Coleman ve Churchill, 1997). Bir başka araştırmacı Galen (1991) ise, aile katılım çalışmalarının bazı konuları içermesi gerektiğinin üzerinde durmuştur. Çocuğun açısından özsaygı geliştirme önemlidir, bu sebeple ebeveynlerin özsaygı kavramını tanımalarına yardımcı olma, onlara erken çocukluk eğitimi programının planlanması, uygulanmasında karar verme sürecine katma, anne babalara çocuğunu sınıf ortamında gözlemlemeleri için çeşitli imkanlar sağlama, çocukların faydalanması için öğretmenler ve öğrenci velileri arasındaki bilgi alışverişini ve iletişimi ilerletme, çalışmanın amaçlarındandır (Galen, 1991).

Aile katılım programlarının yaygınlaşmasının, gerek çocukların akademik, sosyal ve kişisel gelişimlerine, gerekse anne-babaların gelişimlerine faydalı olacağı düşünülmektedir. Okul aile etkileşimine katkıda bulunan aile katılım programları ile çocuk ve yetişkinlerin okula karşı daha olumlu tutumlar geliştirmesi de sağlanabilir. Bunun yanı sıra aile katılım programlarının babaların katılımını arttırmaya yönelik etkinliklerle zenginleştirilmesi önerilebilir (Başar, Çidem ve Güven, 2018).

Okul öncesi eğitim programlarında okul dışı etkinlik ve geziler, ailelerle önceden bildirilir ve onların katılımı sağlanır. Ebeveynler ayrıca diğer aile üyeleri yapılan eğitime katkıda sağlamak için kaynak kişi olarak okula davet edilebilir. Okul ve aileler arasında yakın ilişkiler kurmak, bilgi paylaşımında bulunmak, şikayetleri gidermek, sorunları çözmek, için zaman zaman veli toplantıları yapılabilir (Aksoy ve Turla, 1999).

Yapılan araştırmalar okul ve aile iş birliğinin sağlanmasının çocuğun okul başarısı ve gelişiminin üzerinde ciddi bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Ayrıca ebeveynlerin öğrenme sürecine etkin katılmaları yalnızca çocuklarına değil aynı zamanda kendilerine ve eğitimcilere de büyük yarar sağladığı bulgular arasındadır. Sonuç olarak çocukların anne ve babalarının eğitim kurumları ile iş birliği içerisinde olmaları ve eğitim öğretim sürecine aktif şekilde katılmaları; hızlı bir değişim ve gelişimin olduğu günümüzde çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda bilgi sahibi olmalarını sağlayacak, çocuklarının kişilik gelişimlerini sağlıklı bir şekilde geliştirmeleri için katkıda bulunacaktır.

Aile katılımının amaçları. Çocuklara kalıcı davranışlar kazandırabilmek için okulda gerçekleştirilen eğitim evde ailelerce desteklenip devam ettirilmelidir. Bu sebeple aileler eğitimin dışında düşünülmemeli, ailelerle işbirliği içerisinde çalışmak için imkânlar yaratılmalıdır.

Okul öncesi dönemde verilen eğitimde aile katılımı çalışmaları ile ulaşılmaya çalışılan nokta, eğitimde bütünlüğün ve devamlılığın sağlanmasıdır. Evde aileler tarafından verilen eğitimin okulda, okulda eğitimcilerce verilen eğitimin evde desteklenmesi, bu sayede hem evde hem de okulda çocukta istendik davranışlarının kazandırılmasının kontrollü bir şekilde sağlanması aile katılımında temel amaçtır (Tezel ve Ünver, 2005).

Aile katılımı çalışmalarının diğer amaçları ise; ebeveynlere eğitim vererek, çocuklarının eğitimine destek olmalarını sağlamak, yapılan eğitimi daha güçlü hale getirmek,

okulun ve ailelerin yapısında yeni düzenlemeler yapmak, çocuğun bütün gelişimine yardımcı olmak ve bu yönde aileye destek vermek, çocuktaki olumlu yöndeki davranış değişikliklerin devamlılığını sağlamak, problemleri önlemek ve ebeveynlere farklı disiplin seçenekleri sunmak, ebeveynlerin becerilerinin, ilgilerinin, yeteneklerinin farkına varmaları konusunda yardımcı olmak, çocukların ailesini okulda gerçekleştirilen eğitim programı ile ev ortamında çocuklarına kazandırabilecekleri deneyimler hakkında onlara bilgi vermek şeklinde sıralanabilir (Gürkan, Oktay, Unutkan ve Zembat, 2003).

Aile katılımının tüm amaçlarına ulaşıldığında, ebeveynler hem çocuklarının eğitim sürecine dahil olarak, onların gelişimine yardımda bulunacaklar, hem de çocuklarının yaşamlarında ne kadar değerli ve önemli bir yere sahip olduklarının farkındalığını kazanacaklardır. Bu sebeple okul öncesi eğitim döneminde aile katılımı çalışmalarının planlanması ve amaçları iyi şekilde belirlenmeli, olabildiğince anne babaların çocuklarının eğitim süreçlerine dahil olmaları sağlanmalıdır.

okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı çalışmalarını planlama. Aile katılımı; anne babaların, eğitimde çocuklarına yardım sağlamaları için planlanan ve hazırlanan faaliyetlerin tümüdür. Bu çerçevede, ilk önce ailelerin çocuklarıyla ilgili her türlü eğitim faaliyetinde yardımlarının önemli olduğunu kabul etmeleri gerekir. Ayrıca onları bu süreçte cesaretlendirip teşvik edici, destekleyici, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda eğitici ve okulda gerçekleştirilen eğitimlere dahil olmalarını sağlayıcı, okuldaki eğitimi evdeki eğitim ile paralelleştiren bir tutum sergilenmelidir (Ersoy, 2003). Aile katılımı çalışmaları çocukların gerek evde gerekse okulda ve de toplum içerisindeki tüm yaşamını kapsayacak biçimde planlanmalıdır. Planlamanın ilk aşamasında okulun “Okulumuzca ne şekilde bir aile katılımı programı politikası izlemelidir?” sorusuna yanıt verilmesi gerekir. Bu planlamanın önemli aşamasıdır. Sorunun cevabı ise, ebeveynlerin ve öğretmenlerin gereksinimlerine,

ilgilerine, beklentilerine ve sahip olunan olanaklara, şartlara bağı şekilde verilebilir (Hohmann ve Weikart, 2000).

Aileler ile okul arasındaki ilişki, çocuklarını okula ilk kayıt ettirdikleri gün başlamaktadır. Okul yöneticileri ve öğretmenler ilk gün aileler ve çocukları hakkındaki temel bilgileri öğrenir. Öğretmenler bu temel bilgiler doğrultusunda yapacakları aile katılım çalışmalarının genel hatlarını belirlerler. Öğretmenler süreç içerisinde aylık eğitim planlarını hazırlarken, okula yeni başlayan öğrencilerin ve ailelerin ihtiyaçlarını ailelere kayıt esnasında doldurtmuş olduğu ihtiyaç belirleme listelerinden faydalanarak tespit ederek bu planlarda aile katılımının nasıl gerçekleştirileceği ile ilgili açıklamalara yer vermelidir. Bütün bu çalışmaların ayrıntılı bir şekilde planlanmasına ihtiyaç belirleme çalışmalarından sonra başlanmalıdır (Kandır, 2002).

İhtiyaç belirleme çalışmaları, ailelerin içinde bulunduğu dönemdeki ihtiyaçlarını tespit etmeye yarayan bir çalışmadır. Bu çalışmayı yaparken aile fertlerinin ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır. Geniş kapsamlı aile ihtiyaç belirleme çalışmaları hazırlanırken, ailelerin gereksinimlerinin yanında maddi imkânlarının da farkına varılarak bu ikisi arasında dengenin sağlanması gerekir. Ailelerin ihtiyaçları kadar, toplumun ve okulun ihtiyaçları da önemlidir (Ersoy, 2003). Ailenin ihtiyaçlarının belirlenmesi kadar aileye sunulacak hizmetlerin niteliği, içeriği, türü ve seçilen yöntem oldukça önemlidir. Sağlanan hizmetlerin amacına ulaşması için ve mutlaka ihtiyaç belirleme çalışması yapılmalıdır. Yapılması planlanan toplantıların tarihi, saati, konusu ailelerle beraber belirlenmelidir. Ailelerle birlikte yapılacak etkinliklerin önceden planlanması, gerekli hazırlıkların yapılması ise velinin katılımı sağlamasını kolaylaştıracaktır (Yaşar, 2001).

Ailelerle birlikte çalışırken yapılacak ilk şey ailenin farklılığını anlamaktır. Kültürel farklılıklar, okul-aile ilişkisinin kurulmasında engeller yaratabilir. Hazırlanacak aile katılımı

planı ailelerin; yaşadıkları tecrübeleri, gelişimsel ve davranışsal beklentileri ile uyumlu olmalıdır. Çocukların ebeveynleri hakkında bilgi sahibi olmak, sağlıklı bir okul-aile ilişkisinin, iş birliğinin gelişmesinde oldukça önemlidir (Hohmann ve Weikart, 2000).

Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının gerçekleştirilmesinde izlenecek yollar. Aile katılımı öncelikle çocukların gelişimi açısından önemlidir. Ayrıca okul öncesi eğitimin kalitesi ve niteliği üzerinde de etkileri büyüktür. Çocukların zihinsel duygusal ve sosyal gelişimlerini önemli derecede etkilemektedir. Diğer taraftan aile katılımı çocuğun okula daha kolay uyum sağlamasını, kendilerini güvende hissetmelerini sağlamakta ayrıca sosyal yönden gelişimlerini desteklemektedir. Diğer taraftan ailelerde çocuklarının gelişimini yakından takip etme fırsatı yakalamaktadır (Oktay, 2002). Çocuklar okulda edindikleri her türlü davranışı aile katılımı sayesinde evde pekiştirme fırsatı yakalamakta ve davranışın kazandırılması sağlanmaktadır. Öğretmenler için faydası ise, ailenin yakından tanınması ve doğru davranış kalıplarının oluşturulması açısından önemlidir (Dere, Ömeroğlu ve Yazıcı, 2003).

Aile katılımının şekli ile ilgili çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Tezel ve Özyürek (2011) bu yöntemleri, görüşme, tanışma, anne baba toplantısı, grup halinde toplantı, anne baba köşesi, panolar, afiş, broşür, kitapçık, yayınlar, istek kutusu, mektup, yazışma, gelişim raporu, fotoğraf, telefon/internet görüşmesi, video kaydı, sınıf faaliyetlerine katılım, konferans, ev ziyareti, yıl sonu sergisi şeklinde gruplandırmıştır (Özyürek ve Tezel, 2011). Çağdaş ve Seçer, (2011) Şahin Tezel ve Özyürek'in gruplandırmasına ek olarak ebeveyn kütüphanesini eklemiştir; Aktaş (2011) ise okula giriş çıkışlarında görüşme, ailenin gezilere katılımı, eve etkinlik gönderme gibi yöntemler ilave etmiştir (Aktaş, 2011; Çağdaş ve Seçer, 2011).

Aile katılımı kavramı birtakım unsurlar içermektedir. Bu unsurlar şu şekilde ifade edilebilmektedir (Çağdaş ve Seçer, 2011):

1. Çocuklarının gelişimi ile ilgili ebeveynleri bilgilendirmek,
2. Ebeveynlere duygusal yönden destek sağlama,
3. Ebeveynlere çocuklarına rehberlik ve öğretmenlik yapabilmeleri için anne baba eğitimi,
4. Çocukla ilgili konularda öğretmen ve ebeveynler arasında bilgi alışverişi,
5. Öğretmen ve aile etkinliklerini içeren ortak programları planlamak,
6. Ailelere toplumsal hizmetlerden faydalanmaları için yardım etmek.

Yukarıdaki unsurlardan da anlaşılacağı gibi anne babaları eğitim sürecine dahil etmek için gerekli düzenlemeler titizlikle yapılmalıdır.

Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılım etkinlikleri. Okul Öncesi dönem eğitimde etkili anne baba katılımını sağlayabilmek için birçok etkinlik ve bu etkinlikleri başarılı şekilde uygulayabilecek aynı zamanda aileleri etkin şekilde sürece katabilecek değişik yöntemler bulunmaktadır. Aile katılımı etkinliklerinin her biri farklı yerlerde yapılabileceği gibi, bu etkinliklerde değişik materyaller kullanılarak çocuğun gelişimini çok yönlü desteklenip zenginleştirilebilir.

Okul öncesi eğitim veren kurumlarda aile katılımı çalışmaları; çocukların okula getirilmesi ve okuldan alınması, ailelerle yapılan bireysel görüşmeler, veli toplantıları, farklı ihtiyaçları olan aileler için yapılan çalışmalar, bilgilendirme toplantıları, ailelerin sınıf içinde ve sınıfın dışında çeşitli faaliyetlere katılımı, geziler ve sergiler, okul öncesi ile ilgili seminerler düzenleme, ailelere yapılan ev ziyaretleri, ebeveynlerin eğitim sürecine dahil edilmesi olarak ana başlıklar şeklinde toplanabilir (Yılmaz, 1999).

Çocuğun okula getirilişi ve okuldan alınması. Çocuk okul öncesi eğitim veren okula anne, babası veya diğer bir aile üyesi tarafından getirilir, okul çıkışında da aynı kişiler

tarafından alınır. Okul giriş ve çıkış saatlerinin esas amacının, çocuğu sıcak bir ilgi ve sevgiyle karşılamak aynı şekilde uğurlamak olduğu unutulmamalıdır. Öğretmenler, ebeveynleri çocuklarını okula bırakırken veya okuldan alırken onları karşılamaya ve selamlaşmaya özen göstermelidir (Yılmaz, 1999). Bu durum aile ile iş birliği açısından önemlidir.

Veli toplantıları. Okulda gerçekleştirilen eğitim programının tanıtılması, okulun işleyiş şekli ve yapısı hakkında bilgi verilmesi, yapılan faaliyetlerin duyurulması, bu faaliyetlere velilerin katılmalarının sağlanması gibi konuları içeren grup toplantıları oldukça etkili bir yöntem olarak kabul edilir.

Okulun işleyişini, yapılan eğitimin amaç ve faaliyetlerini açıklamak, sağlanacak işbirliği ile ilgili düşünceleri paylaşmak için velilerle yapılacak toplantı, eğitim –öğretimin başlangıcında ailelerle okul arasında olumlu ilişkilerin temelini atmak oldukça önemlidir (Oğuzkan ve Oral, 1996). Yapılan veli toplantılarının amacı, öğrencilerin aileleriyle okul arasındaki iletişimi sağlayarak bilgi alışverişinde bulunmak, düşünceleri paylaşmak, ortaya çıkabilecek problemlere birlikte çözüm yolu sağlamaktır (Eryorulmaz, 1993).

MEB'in bünyesinde bulunan gerek resmî kurumlarda gerekse özel okullarda, okul-aile ve öğretmenler arasında birlikteliği sağlayarak, aileleri çocuklarının gelişimleri konusunda bilgilendirerek onların okula destek vermeleri ve gönüllü bir şekilde eğitim süreçlerine dahil olmalarını sağlamak için bir eğitim-öğretim döneminde en az iki defa yapılması kaydıyla öğretmenlerin veya okul yönetiminin gerek gördüğü durumlarda “veli toplantıları” gerçekleştirilmelidir (MEB, 2002). Veli toplantısı esnasında öğretmenler, ebeveynleri gündemle ilgili konuşmaları için yönlendirmeli ve öğrenciler arasında kıyaslama yapmaktan kaçınmalıdırlar. Çocukla ilgili ortada bir sorun varsa, gerçekçi bir biçimde yaklaşarak öğretmen bu sorunla ilgili aileleri işbirliği yapmaya ve sorunun çözümünde yardımcı olmaları

yönünde davet etmelidir. Velilerle anlaşmazlık durumu ortaya çıktığında tartışmadan kaçınılmalı ve öğretmenler tarafından toplantıya kısa bir ara verilmelidir.

Bireysel görüşmeler. Bireysel görüşmeler genel olarak, çocuk okula başladığında ve devam ederken problemlerini görüşmek ve de ortadan kaldırmak için gerçekleştirilen veya ebeveynlere çocuğun eğitimiyle, gelişimiyle ilgili konularda ve sınıf içinde ya da sınıf dışındaki durumu hakkında bilgi vermeyi amaçlayan faaliyetler şeklinde ifade edilmektedir. Aynı zamanda bireysel görüşme yapmaktaki amaç, eğitim programının ebeveynler üzerindeki etkisini öğrenerek, anne babayı daha iyi anlamak, öğrenci hakkında daha fazla bilgi edinmek ve aileyi eğitim programını desteklemeleri için özendirme (Cömert ve Güleç, 2004).

Ailelerle bireysel olarak görüşmeler yaparak onlarla çocuklarının sorunları hakkında konuşarak birlikte çözüm üretmek mümkün olacaktır. Aileler grup ile gerçekleştirilen toplantılarda çocuklarıyla ilgili problemleri rahatça paylaşamayabilirler. Ebeveynler ile yapılan birebir görüşmelerde karşılıklı bir şekilde iletişime daha rahat girilebildiği için problemin nedenine ulaşılabilir ve bununla ilgili değişik çözüm şekli geliştirilebilir. Bireysel görüşmelerde öğrencilerin olumlu özellikleri ve davranışları ifade edilerek olumlu cümlelerle başlanmalıdır. Ayrıca ailelerle gereksiz konularda konuşmalara yer verilmeden asıl konu hakkında konuşulmalıdır. Bireysel görüşmeler öğretmen veya okul idaresinin gerek duyduğu durumlarda ya da öğrencinin ailesinin isteği üzerine önceden planlanarak yapılmalıdır. (Koç, 1996; Ömeroğlu, Dere ve Yazıcı, 2003).

Farklı gereksinimi olan aileler için çalışmalar. Farklı gereksinim kapsamında çocukların özel durumları, boşanma, çocuğun yetim olması gibi durumlardan bahsedilebilir. Bu gibi durumlarda aile desteklenmelidir. Onlara bu durumlar ile baş etme yolları konusunda yardımcı olunmalı, gerektiği takdirde çocuğa özel eğitim programları planlanmalıdır (Cömert ve Güleç, 2004).

Bilgilendirme toplantıları. Okul öncesi eğitim veren kurumlarda gerçekleştirilen bu toplantılarda, kendi çocuklarının eğitimlerine ve gelişimlerine yönelik olarak aileler bilgi alabilmektedirler. Ailelere çocuklarının eğitiminde yardımcı olmayı sağlayacak ve yol gösterici olacak bu bilgi desteği, farklı şekillerde gerçekleştirilebileceği gibi ailelerin ihtiyaç duyacakları konularda seminer, konferans vb. etkinlikler düzenlenerek grup toplantıları ve bireysel görüşmeler şeklinde yapılabilir. Bu sayede anne-babaların, çocukların gelişimi yine çocuklarının içinde buldukları gelişim dönemlerinin özellikleri ile ilgili doğru bilgilendirilerek aynı zamanda bilgilerinin artırılması sağlanarak, çocuklarının eğitimleri konusunda daha gerçekçi beklentiler içerisinde olmaları sağlanabilir. Bilgilendirme toplantılarının konuları eğitim ile ilgili olabileceği gibi, ailelerin çocuklarıyla evde yapılabilecekleri faaliyetler, okul öncesi eğitime yönelik kitaplar gibi farklı konularda da olabilir (Hohmann ve Weikart, 2000; Ömeroğlu vd., 2003).

Anne-babaların hangi konularda eğitim ihtiyaçları olduğu sınıf öğretmeni tarafından okul kayıtları esnasında ya da okul başladığında ailelere verilir ve doldurtulacak ihtiyaç tespit formları ile belirlenmektedir. Bilgilendirme toplantılarını yapmadan önce, gerçekleştirilecek toplantının hangi konuda yapılacağı ve adının önceden belirlenmesi gerekir. Anne-babaların ihtiyaçlarına cevap verecek bir toplantı yapılmasının, aile katılımını arttıracığı unutulmamalıdır. Ayrıca ihtiyaç belirleme yapılırken, bunların çocukların eğitimi ve gelişimlerine yönelik olacak biçimde en fazla ihtiyaç gerektiren konular belirlenip seçilmelidir. Yapılan klasik bilgilendirme toplantılarında genellikle bir uzman tarafından konuşma yapılmakta ve ihtiyaç belirlemede de ebeveynlerce gerekli görülen konular seçilmediği için bu toplantılara katılımın az olduğu ve ilerleyen zamanlarda yapılan toplantılara ailelerin bir daha katılım sağlamadıkları bilinmektedir.

Ancak anne-babaların kendi belirledikleri ve ihtiyaç duydukları konularla ilgili olarak gerçekleştirilen toplantılara katılımları daha fazla olmaktadır. Toplantı konuları belirlenirken,

çocukların güçlü oldukları yönleri destekleyici başlıklar belirlenmelidir. Bu durum toplantıya katılan anne-babaların başarısızlık duygularını yenmelerine olanak sağlamaktadır (Atakan, 2010).

Ev ziyaretleri. Okul öncesinde ev ziyaretleri önceden beri uygulanan bir yöntemdir. Bu dönemde yapılan ev ziyaretleri öğretmenlerle veli arasında sağlam ilişkilerin kurulması adına oldukça önemli bir role sahip olmaktadır. Öğretmen gerçekleştireceği ziyaretler ile öğrencisinin ebeveynleri ile yaşadığı ev ortamı hakkında bilgi edinme olanağı sağlar. Okul öncesi öğretmenleri ev ziyaretlerini planlayıp uygulayarak öğrencilerin aileleriyle birbirlerini bireysel olarak tanıma ve iyi bir iletişim kurmak için olanak sağlar aynı zamanda bir grup ortamından önce bireysel olarak görüşme olanağı verir. Ayrıca aileler de çocuklarını emanet ettikleri eğitiminden sorumlu öğretmeni tanımakta, eğitim programı ile ilgili bilgi sahibi olmakta, sorularına cevap bulmaktadırlar (Abbak, 2008).

Ev ziyaretleri ile çocukların ebeveynlerinin çocuklarına yönelik davranışlarını, tutumlarını, değerlerini okul öncesi eğitimden ne beklediklerini öğrenmek ve öğrenci velilerini tanımada kullanılan en etkili ve de kolay yöntemlerden biri olarak sıklıkla gerçekleştirilmektedir. Ev ziyaretleri ile öğretmenin öğrenci ve ailesini daha iyi tanmasına olanak sağlamaktadır. Çocuğun ailesi, ev ziyaretleri esnasında duygu ve düşüncelerini çok daha kolay söyleyebilmekte, öğrenci kendisinin önemsenip, değer verildiğini ve kendisiyle ilgilenildiğini anlayarak öz saygısını geliştirebilmektedir (Abbak, 2008). Yapılan bu ziyaretler esnasında öğretmenler; öğrencisi ve ailesinin beraberce yapabilecekleri faaliyetleri planlamaktadır. Aileyle konuşup tartışarak, dinleyerek onlara destek olunur. Anne-babalara evde yapılan günlük işleri çocuklarının öğrenme yaşantılarında ne şekilde kullanabilecekleri hakkında bilgi verilir. Öğretmen ev ziyaretlerin de oyunlar oynar, hikayeler okur ve anne ve babayı gözler. Aynı zamanda gerçekleştirdiği ev ziyaretini değerlendirir ve daha sonra yapacağı ev ziyaretini planlar (MEB, 2002). Öğretmenler yapacakları ev ziyaretleri esnasında

aileyi bilgi vermek amacıyla hazırlayacakları bilgilendirme listesini götürebilirler. Bilgilendirme listesinin içerisinde tatil günleri, eğitim-öğretim takvimi, yemek saatleri, aylık yemek listesi, belirli gün ve haftaların yer aldığı kutlama takvimi, eğer yapılacaksa öğrencilerin doğum günü kutlamaları, alınıp getirilebilecek hediyelerin olası listesi, açıklanarak anne ve babaya verilebilir. Ekonomik açıdan düşük gelire sahip olan ailelerin de katılabilecekleri “güzel çöp” listeleri düzenlenebilir. Listenin içerisinde; kullanılmayan pet şişeler, boş yumurta kapları, atık kapak, kumaş ve yün parçaları, gazete kâğıtları vb. olabilir (Abbak, 2008).

Ailelerin sınıf içi etkinliklere katılımı. Öğrencilerin ailelerini eğitimin gerçekleştiği sınıflara dahil etmek, onları eğitim sürecinin bir parçası haline getirmek, aile katılım çalışmalarının en mühim ve en güç olan basamağı şeklinde yorumlanabilmektedir.

Öncelikle öğretmen, anne babalara çocuklarının eğitim-öğretim gördüğü sınıfta neler yaptıklarını, nasıl zaman geçirdiklerini, kendisinin öğrencileri ile nasıl iletişim kurduğunu, onlarla ne şekilde ve hangi ses tonuyla konuştuğunu, ne gibi durumlarda onlara yardımda bulunduğunu, çocuklara nasıl rehberlik yaptığını ailelerin gözlemelerine fırsat sağlamalıdır.

Böylelikle öğrencilerin aileleri, öğretmeni model olarak alacak, çocuklarının eğitimi ve gelişimi konularında bilgi ve tutumlarını geliştirerek şayet varsa olumsuz tutumlarını değiştirerek ev de çocuklarını ne şekilde destekleyebileceklerini öğrenirler (Coleman ve Churchill, 1997). Anne-babalar, aile katılımı esnasında farklı özelliklere sahip olan öğrencilerin değişik yönlerini anlayarak, karşılaşacakları farklı özellikteki diğer insanlara karşı nasıl davranacakları ve nasıl bir tutum sergileyecekleri konusunda deneyime sahiptir olabilmektedirler.

Çocukların anne-babaları aile katılım çalışmaları ile kurumu, öğretmeni ve çocuklara sunulan eğitim şartlarını daha iyi gözleme olanağı bulabilecekleri için okuldan ve

öğretmenden beklentilerinde daha gerçekçi olarak, okula ve çocuklarının öğretmenine güven duyacaklardır (Coleman ve Churchill, 1997). Öğrencilerin anne-babaları bazen kişisel özellikleri, ekonomik açıdan olanakları ile yaşam koşulları sebebiyle, bazense zamansızlıktan programa etkin şekilde dahil olamayabilirler ya da dahil olmak istemeyebilirler. Ebeveynlere aile katılımı konusunda zorlama yapılmamalı, okul içi veya dışarısında ki faaliyetlere katılmaları için yönlendirilmelidir. Ebeveynler ile öğretmenler beraber çalışarak bireysel ilgileri, kişisel yetenekleri ve meslekleriyle ilgili bilgileri kullanabilecekleri okul içi ve dışı faaliyetleri geliştirmelidir (Coleman ve Churchill, 1997).

Anne-babaların sınıf içinde yada sınıfın dışında yapılan faaliyetlere dahil olmaları için, uygulanan eğitim-öğretim planının faaliyetlerini gözlemleyerek, evde ya da okulda eğitici materyal hazırlayarak, tekerleme, öykü, şarkı söyleme, drama, şiir okuma gibi faaliyetler de öğretmenin sorumluluklarını üstlenerek, oyunları esnasında, sanat etkinliklerinde, yemekte, çocuklara rehberlik edip sınıf dışı faaliyetlerde, gezilerde öğretmene yardımcı olarak, sınıftaki eşyaların korunması bakım ve tamiri, ailelerle iletişim ağı kurma, dosyalama, kayıt tutma vb. konulardaki etkinliklerde çocuklarının öğretmenine yardımcı olarak, meslekleriyle ilgili konularda ya da yetenekli oldukları konularda faaliyetlere katılımları sağlanabilir (Hohmann ve Weikart, 2000).

Kermesler, sergiler ve gösteriler. Okul öncesi eğitim veren kurumlar, ebeveynlerle birlikte birtakım faaliyetler düzenleyerek okul ile aileler arasında iş birliği sağlayıp geliştirilmesi için katkıda bulunabilirler. Bu etkinlikler genel olarak okullarda yapılmakla birlikte, öğrenci velileri tarafından en fazla gerçekleştirilen faaliyetler; sergiler, kermesler ve gösterilerdir. Bu etkinlikler kısaca aşağıdaki gibi açıklanabilir (Işık, 2007):

Kermesler: Aileyle okul arasında iş birliğini sağlayabilecek bir etkinlik olmakla birlikte aynı zamanda kermeslerde, aileler ve öğretmenler tanışıp kaynaşarak karşılıklı olarak

daha iyi bir iletişim kurabilirler. Bu şekilde birlikte hem güzel bir gün geçirirler hem de çocukların eğitimine katkı sağlayabilirler.

Sergiler ve Gösteriler: Okul öncesi eğitim veren kurumlarda öğretmenler ile veliler iş birliği yaparak öğrencilerin faaliyetlerinden oluşacak sergiler düzenleyebilirler. Örneğin öğrencilerin yapmış oldukları resimler ile resim sergisi düzenlenebileceği gibi kitap sergisi düzenleyerek, çocuk eğitimi ve gelişimi ile ilgili en güncel ve en önemli kitaplar veliler ile öğretmenlerin dikkatine sunulabilir. Öğrenci aileleriyle birlikte yıl sonu gösterileri, sinema ve tiyatro etkinlikleri gerçekleştirilerek okul-aile arasındaki ilişkilerin güçlenip gelişmesi sağlanabilir.

Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda öğrenci velilerini yapılan eğitime dahil etmek ve eğitimin bir parçası haline getirmek için; onların dilek, temenni, istek, şikâyet ve önerilerini yazıp koyabilecekleri bir dilek kutusu hazırlanabilir. Ayrıca velilere her eğitim öğretim dönemi sonunda okulda gerçekleştirilen çalışmaların özetleri ve öğrencilerin genel durumunu değerlendiren bir rapor sunulabilir. Tüm bunlara ek olarak, öğretmen çocuklarla beraber ya da kendisi tarafından kitapçıklar (adres kitabı, adres kitabı vb.) hazırlayarak velilere gönderilebilir. Okulda öğrencilerin yeni öğrendiği bir şiir, şarkı, kelime, sınıf içersin de arkadaşlarıyla konuşmaları, oyunları vb. kaydedilerek veliler ile paylaşılabilir (MEB, 2013).

Okul öncesi seminerler düzenleme. Anne babaların gereksinim duyduğu konularda, bu konuyla ilgili alanında uzmanlaşmış kişiler çağırılarak seminerler yapılabilir. Seminerler ebeveynlerin çocuklarının gelişim ve eğitimiyle ilgili yüz-yüze bilgi sahibi olup, merak ettikleri konularda sorular sorup, bilgi sahibi olmalarına imkân sağlar. Ebeveynlerin ihtiyacını hissettikleri konularla ilgili fikirleri alınarak, çocukları ile yaşadıkları problemleri ve

tecrübeleri paylaşımları için fırsat verilerek onların daha fazla katılım sağlanabilir (Çakmak, 2010).

Düzenlenecek olan seminerin belirli bir plan dahilinde yapılması gerekir. Öncelikle anne babaların ihtiyacını hissettikleri konulardan başlayarak amaçlar tespit edilmelidir. Seminerin hangi konuda olacağı, hangi uzman kişi tarafından verileceği, hangi tarihte, saatte ve yerde yapılacağıyla ilgili konularda aileler önceden bilgilendirilmelidir. Yapılacak olan seminerin amacına ulaşmasında ve ailelerin etkin katılımının sağlanmasında, ebeveynlerin ihtiyaç duyduğu konuların belirlenmesinde ve karar verme sürecine katılımları ve söz sahibi olmaları gerekmektedir. Ancak bu şekilde ailelerin okulun amaçlarına, iş birliği yapmaya ve iki taraflı iletişimi sağlama konularında katılımları garanti edilebilir.

Okul öncesi eğitimi veren kurumlar ister resmi ister özel olsun, ailelerin yapılacak faaliyetlerle ilgili karar vermede, sürece dahil edilmesi gerekmektedir. Alınan kararlar karşılıklı anlayış ve bilgi çerçevesinde bir temele oturtulmalıdır. Okullarda eğitim-öğretim stratejilerinin belirlenmesi için, okul -aile birliğinden temsilcilerin de içerisinde yer aldığı yönetim kurulları oluşturulmalıdır. Öğrenci velileri program çalışmalarının en başından sonuna kadar tüm süreçte politika belirlenmesine aktif şekilde katılmalıdır. Ancak bu şekilde ebeveynler okul öncesi eğitimde ilk adımdan başlayarak planlamada, uygulamalarda ve süreç sonunda değerlendirmede ayrıca yönetim süreçlerinin hepsine aktif olarak katıldıklarında, gerçekçi bir aile katılımı çalışmasından bahsedilebilir (MEB, 2013).

Okul öncesi Eğitimde Değerler Eğitimi ve Aile Katılımı

Değerler eğitimi ile ilgili kavramlar ve geniş açıklamaya bu bölümde yer verilmiştir. Ayrıca okul öncesinde değerler eğitimi çalışmaları, aile katılımı ile yurt içinde ve yurt dışında yapılan konuyla ilgili araştırmalara bu bölümde yer verilerek konuyla ilgili açıklamalar yapılmıştır.

Değerler eğitimi. Latince değer; “*güçlü olmak kıymetli olmak*”,“ manasına gelmekte ve “*valere*” kelimesinden türemektedir. TDK (2012) sözlüğünde ise değer; herhangi bir şeyin soyut ölçüsü, karşılığı ve kıymeti şeklinde ifade edilmiştir. Felsefi anlamda; “*bireyin istek ve ihtiyaçları doğrultusunda eşyaya yüklediği anlamdır*”. Eğitim terimleri (1974) sözlüğünde değer; “*varlık, ruh, toplum, ahlak ve güzellik açısından ifade edilen yüksel dereceli nitelik*” (Neslitürk, 2013).

Terim olarak “*değer*”; insanları, objeleri, fikirleri, hareketleri; iyi, kötü, istenen, istenmeyen ve bunlar gibi yargılarımızı oluşturan, prensiplerimizi ve standartlarımızı ifade eder. Değer; istenilen şey, olaylarla ilgili insan tutumu demektir. Değerler, ideal davranış biçimleri veya hayat amaçları hakkındaki davranışlarımıza, inançlarımıza yön gösteren ölçütlerdir(Yazıcı, 2006).Değerler, kültür ve topluma anlam ve önem veren ölçütler olarak kabul edilmektedir. En genel açıklamayla değerler, neyin kötü neyin iyi olduğu hususunda vardığımız yargılarımızdır. Bireyin beğenilerine göre seçtiği şeyler olmaktan çok onun çevresi ile etkileşimini sağlayan az, çok, kesin ve sistematik düşünceleridir (Veugelers ve Vedder, 2003).

Değerlerle ilgili yapılan açıklamalar yukarıda görüldüğü gibi farklılık göstermektedir. Diğer taraftan değerın tasnifinde değişik gruplandırmalar yapmak mümkündür. Örneğin Nelson bu sınıflandırmayı üç başlık altında toplamıştır (Erkuş ve Yazar, 2013);

1. Bireysel değer; tercih yapmamızda ve almayı düşündüğümüz ürün ve hizmetlerde kişiye özel tercihler söz konusudur.

2. Grup değerleri; belli bir grubun üyeleri arasında benimsenen değerlerdir. Bu gruplar siyası ve politik gruplar, aileler, mensup olunan din grupları vb. olabilir.

3. Sosyal değer; saygı, adil olma, dürüstlük, hoşgörü, eşit olma gibi değerleri kapsar. Değerler insanların sosyal ve toplumsal yapıda varlıkların sürekli kılmalarına katkı sağlamaktadır. Bu değerler açıklanırken sosyalleşme kavramı ile ifade edilmektedir.

Değer kavramı insani açıdan dil, sanat, bilgi, toplum açısından adil olma ve laiklik, etik açısından dürüstlük, adalet gibi sınıflandırmış ayrıca ulusal, dini, kültürel ve evrensel değerler olarak da ifade edilmiştir (Dilmaç ve Ulusoy, 2012).

Değerlerin özellikleri ve işlevi. Değerler, bireylere kendileri için nelerin iyi ve ehemmiyetli olduklarını ifade etmektedir. Örnek verecek olursak; güvende olmak, bağımsızlık, başarılı olmak, vb. gibi. Her insan kendisi için önemli olan değişebilen birden çok değere sahip olabilmektedir. Bir kişi için çok önemli görülen değer diğer bir başkası için önemli görülme bilmektedir.

1950'lerden 2019 yılına kadar değerler kavramının üzerinde çeşitli araştırma ve tartışmalar yapılmıştır. Farklı araştırmacıların yaptığı çalışmalarında konu edilen değer kavramının başlıca özellikler; şu şekilde sıralanmıştır (Neslitürk, 2013):

1. Değerler kanaatlerdir. Ancak kanaatler hislerimizle ilgili olup görecelidir.
2. Değerler tercihlerimize yol gösteren kıstaslardır. Başka bir ifadeyle değerler hareketlerimize, bireyin kendini ve olayları yorumlamasına yol gösterir.
3. Değer kavramı insandan insana değişebilir.
4. Değerler o bireyin kişiliğini belirler.
5. Değer kavramı soyuttur. Bu sebeple değerler norm ile tutumlardan farklıdır. Ayrıca değerler davranışların üstündedir.
6. Değerler hedeflenen amaca ulaşmak için sarf edilen gayretlerdir.

Siyasal, estetik, toplumsal, ailesel gibi bütün insancıl olaylar genel olarak bir değere dayanabilmektedir. Hareket için bir amaç oldukları kadar, sonucu aynı zamanda yorumlamaya ve bizim bir yargıya ulaşmamıza yarayan değerler, aynı zamanda da bir ölçek vazifesini yerine getirebilmektedirler.

Başka bir ifadeyle değerler hareketin başlangıcında, süreç içerisinde ve bitiminde yer alabilirler. Bunun sebebi ise bireyin vicdanı ile zihin dünyasında harekete geçen bir etki biçimi olmalarıdır (Neslitürk, 2013). Fichter (2006), ise değerlerin bazı vazifesini şu şekilde dile getirmiştir; değerler, muhakeme etmede birer araç şeklinde kullanılmaktadır. Bireylerin ilgisini istenen, faydalı ve mühim bulunan kültür nesnelere üzerine yoğunlaştırırlar. İdeal davranma ve düşünme şeklini gösterirler. Toplum içersin de uygun rollerin gerçekleştirilmesinde ve sevilmesinde yol gösterirler. Baskı ve sosyal kontrol araçları şeklinde görevlerini yerine getirirler. Dayanışma araçları şeklinde devreye girerler (Neslitürk, 2013). Değerlerin işlevlerini yerine getirebilmelerinde ise ailede ve okulda yapılan değerler eğitimi önemli bir rol oynamaktadır.

Okul öncesi eğitimde değerler. Okul öncesi eğitim, doğumdan başlayıp ilkökul dönemine kadar olan süreçte çocukların kişilik ve gelişme farklılıklarına uyumlu, onları destekleyecek nitelikte imkanların sağlanması ve yaşadıkları toplumun değer yargılarına ve evrensel değerlere göre donatılması çabasıdır (Güler ve Oğuzkan, 2003). Bu dönemde çocuğun kişiliğinin desteklenmesi ileriki yaşantısı için önem arz ettiğinden dolayı bu dönemin çok iyi değerlendirilmesi gerekmektedir (Aral, Kandır ve Yaşar, 2011). Aynı zamanda bu dönemde çocukların algıları ve öğrenme potansiyeli oldukça yüksektir. Öğrenilen her bir davranış ileriki yaşantısını şekillendirmektedir (Oktay, 2003).

T.C Millî Eğitim Bakanlığı'nın 2013/53 numaralı genelgesine göre okul öncesi çocuklara kazandırılması gereken evrensel değerler; sorumluluk, sevgi, yardımlaşma, saygı,

iyi niyet, hoşgörölü olma, işbirliği, özgüven, barış olarak belirtilmiş ve bu değerlerin okul öncesi eğitim kurumlarında aile işbirliği ile çocuklara verilmesi öngörölmüşür. Bahsedilen değerlerin açılımı ve çocuklarda yaratacağı etkiler aşığıda açıklanmıştır (MEB, 2013).

Sorumluluk. İnsanın kendi davranışlarının veya kendisinin yetki alanına giren rastgele bir durumla ilgili sonuçları kabullenmesi olarak tanımlanabilmektedir.

Sorumluluk değeri bütün değerleri kapsar. Sorumluluk ile ilgili değeri verilirken öğrencinin gelişim düzeyine ve yaşına uygun olması önemlidir. Kazandırılan sorumluluğun çocuk tarafından benimsenip benimsenmediği izlenmeli, çocuk yaşına uygun yapabileceği işlerde sorumluluk almak istediğinde ise ona mâni olunmamalıdır. Bir engel durumuyla karşı karşıya kalan çocuk “sen bu işi iyi ve muntazam yapamazsın” şeklinde mesaj alabilir. Çocuğun verilen sorumluluğu gerçekleştirdiği durumlarda gereksiz ödüllendirmeler yapılmamalıdır. Tablet ve bilgisayar ortamında oynanan oyunlar, devamlı çizgi film izleme, günümüzde sıkça görölen çocukları etkisi altında tutan vb. alışkanlıklar, onların sorumluluklarını yerine getirmelerinde engel teşkil etmektedir. Bu konularda çocuklara süre sınırlandırılması koyarak ebeveyn gözetiminde bu faaliyetleri gerçekleştirmeleri gerekmektedir (Karakaş vd., 2011).

Saygı. Bir insana, bir eyleme, bir başarıya, bir düşünüşe, fazla değeri vermektan doğan şahsi bir duygu şeklinde tanımlanır. Saygı değeri çocuğa kazandırılırken onun kişiliğine zarar veren baskıcı tutum yerine, çocuğun kendine güven duymasına yardımcı olunan, dengeli ve hoşgörölü bir eğitim anlayışına sahip olunmalıdır (Neslitürk, 2013).

Öğrenci yaptığı faaliyetlerde ve günlük yaşamında, şahsi düşüncesini, fikirlerini söylediğinde, söyledikleri önemsenmeli, düşünceleri uygun olmadığı zamanlarda gerekli açıklama yapılmalı fakat tamamen geri çevrilmemelidir. Aynı zamanda çocuklarla alay edilmesine, takma ad takılmasına kesinlikle izin verilmemelidir. Çocuklar ne kardeşleriyle

nede bir arkadaşı ve ya akraba çocuğu ile kıyaslanmamalı, dış görünüşünden ya da farklı özelliklerinden dolayı ayırt edici davranışlara gidilmemeli, çocuklara tek ve biricik oldukları hissettirilerek saygı ortamı içerisinde eğitilmeli ve gelişimleri sağlamalıdır (Yolcuoğlu, 2012).

Saygı değeri özellikle, hoşgörü gösterme, teşekkür etme, özür dileme, selamlaşma, sofrada görgü kuralları, karşısındakini dinleme alışkanlığı, konuşma adabı, doğru olma, izin isteyerek hareket etme, misafirperverlik, iletişim araçlarını uygun biçimde kullanma, büyüklerine karşı davranış biçimi, olumlu akran ilişkileri, küçüklere karşı sevgi, doğaya karşı olumlu davranışlar, şeklinde başlıklar altında öğretmenler tarafından ele alınabilir (Karakas vd., 2011).

Sevgi. Sevgi benzer düşüncede, benzer ortak değerlerde, benzer duyguda, benzer inançta ve benzer arayışta bulunma durumudur. Bireyi bir şeye ya da bir şahsa karşı yakın ilişki ve bağ kurmaya yönelten duygu şeklinde tanımlayabileceğimiz sevgi çocuklarda ilk olarak annelerinin dokunuşlarıyla başlar. Çocukluk yıllarından başlayarak en çok ihtiyaç duyulan ve sağlıklı gelişim açısından oldukça önemli yere sahip olan sevgi çocukların en çok gereksinim duydukları duygudur.

Aile içersin de sevilen ve bunu hissedenden bireyler başkalarını ve kendilerini sevmeye yetisine sahip olabilirler. Çocuklar her durumda ve karşılık gözetmeksizin sevimli aynı zamanda sevildikleri hissettirilmelidir (Turan, 2012). Bazen öperek bazense sarılarak sevginin varlığı ve sıcaklığı çocuklara hissettirilerek onlara bu duygu aktarılmalıdır. Güzel sözler duymak, takdir edilmek, onaylamak her çocuğun ihtiyacıdır. Çocuk yanlış davranışlar sergilediğinde, çocuğa kendisinin değil, yanlış sergilediği davranışın sevilmediği onun anlayacağı şekilde çocuğa açıklanmalı sevgi için şartlar öne sürülmemelidir. İnsanları kusurlarıyla veya eksikleriyle kabul ederek sevmek gerekmektedir, ancak bu şekilde sevgi duygusu geliştirilebilmektedir.

Çocuk için sevginin his olduğunun kabullenmesi kadar, sevgiyi bir değer şeklinde fark etmesi oldukça önem arz etmektedir. Sevginin çabayla, hoşgörüyüyle, sabırla, vicdanla, saygıyla ve merhametle ilgili faaliyetlere okullarda değerler eğitimi uygulama çalışmalarında önem verilmelidir. Okul öncesi eğitimde doğa sevgisi, arkadaş sevgisi, bitki sevgisi, hayvan sevgisi gibi konularda sevgi değerine yer verilmesi gerekir. Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik olarak hazırlanan kaynaklarda sevgiden yoksun, sertlik, şiddet ve öfke içeren yayınlara dikkat edilerek bu tür kaynaklardaki hatalar ve olumsuz davranışlarla ilgili öğrencilerle konuşulmalıdır. Sevgi değeriyle ilgili etkinlikleri içeren okul öncesi farklı kaynaklardan faydalanılmalıdır (Karakaş vd., 2011).

Yardımlaşma ve iş birliği. Yardımlaşma ve iş birliğini çocuk ilk önce ailesinde öğrenir daha sonra okulda yapılan çalışmalar ile şekillenir. Yardımlaşmanın ve iş birliğinin olduğu aileler tarafından büyütülen çocukta, yardımlaşma ve işbirliği tabii şekilde gelişebilmektedir.

Okullarda kutlanan belirli günler ve haftalar, milli bayramlar ile dini bayramlar bu değerlerin geliştirilmesine ortam sağlayacak uygun zamanlardır. Çocuklar doğuştan yardımlaşma ve paylaşma duygusuna sahip olarak dünyaya gelmezler. Küçük yaşlarda çocuklar sevdikleri ve hoşlarına giden bir oyuncak vb. şeyleri başkalarıyla paylaşmayı istemezler. Özellikle okul öncesi dönemde çocuklar benmerkezci bir yapıya sahip olduklarından, yardımlaşma duyguları gelişmemiştir (Erkuş ve Yazar, 2013).

Bu bağlamda okul öncesi dönem öğrencilere yardımlaşma ve iş birliğinin kazandırılmasında önemli zamana denk gelmektedir. İki yaşına kadar çocuklar ‘‘benmerkezci’’ bir yapıda olup iki-altı yaş arasındaki ilk çocukluk döneminde toplumsal ilişki ve sosyal bağın nasıl kurulduğunu, kendi akranlarıyla ev dışındaki ortamda nasıl birlikte olunacağını öğrenmeye başlar. İki yaşına kadar tek başına oyun oynamayı seven, oyuncaklarını akranlarıyla paylaşmayan çocuk üç yaşından başlayarak kendi yaşlıları ile

paylaşımaya dayalı oyunları oynamaya başlar (Yalar, 2010). İki yaşından itibaren çocuklara oyuncaklarını paylaşmayı, arkadaşlarıyla yardımlaşmayı öğretmeli; evde yapılan işlerde sorumluluklar verilerek iş bölümü yapmaya özendirilecek olanaklar sağlanmalıdır. Zamanla yiyeceklerini, oyuncaklarını kendi arkadaşlarıyla paylaştıkça sevip sevildiğini, akran grubuyla oynanan oyunlara dahil edildiğini görmek çocukta paylaşma ve yardımlaşma davranışlarını geliştirecektir. Sosyalleşme sürecinde bencilce yapılan davranışların yaratacağı zorluklar çocuğa basit anlaşılır bir dille anlatılmalıdır. Ayrıca paylaşımcı olmadaki sınırlar ebeveynler ve öğretmenlerce belirlenmelidir. Çocuk bir gruba girmek için gereğinden fazla paylaşımcı olabilir, bu şekilde grup tarafından kabul göreceği düşüncesinin oluşup gelişmesi çocukta önlenmelidir (Karakaş vd., 2011).

İyilik ve hoşgörü. Her ebeveynin en büyük arzusu çocuklarını iyi birer insan olarak görebilmektir. İyilik yapmak esasen her insanda var olması gereken, bireylerin mutluluk duymalarını sağlayan hususlardan biridir. İyilik yapmak iyiliği yapan kişiyi hem de iyilikte bulunulan kişi veya kişileri mutlu eder. Durgun bir suya atılan bir taş misali taşın etrafındaki halkalar nasıl büyüyerek genişlerse yapılan iyiliklerde genişleyerek yapılacak olan iyiliklere yer hazırlar.

Kişi ektiğini biçer, nasıl davranırsa aynı şekilde kendisine geri döner. İnsan İyilik yaparsa, iyilik görür, karşısındaki kişiyi sabırla dinleyen kişi anlayış görür. Psikolojide bu şekilde geri dönüş kuralı mevcuttur. Sadece maddi yardımlarda bulunmak iyilik değildir. Güler yüzlü davranarak insanlara selam vermek, güzel bir söz söylemek, bunların hepsi birer iyiliktir. İyi insan daima iyi olur, kendisini sevenlerle ile iş birliği içinde olur ve onu sevenler ise bir gün gelir ona geri döner (Topsakal ve Tozlu, 2007).

Çocuğun içinde var olan iyi güçleri devinime geçirmek çocuğun kendisi başta olmakla birlikte herkes için yararlı sonuçlar doğurur. Ailelerce “Çocuklara dışarıdan gelebilecek

kötülükler karşısında hazırlıklı olsun, hep ezilen taraf olmasın birazda o üstte olsun ” demek doğru bir söz değildir. Çocuklarını karşılık beklemeye koşullandırmak yerine onları iyilik yaparak mutlu olmalarını öğretmek gerekir. Çocuklarda duygudaşlık (eş duyum) yani karşımızdaki insanın nasıl hissettiğini anlayabilme yeteneğinin gelişmesi, neye gereksinim duyduğunu anlayabilmeleri, onları çevrelerinde olup bitene karşı duyarlı bireyler olmalarını sağlayarak, zor durumdaki kişileri anlamalarına ve onlar için bir şeyler yapmaları gerektiklerinin farkında olmalarını sağlayacaktır. Ayrıca çocuğa karşı tarafta olan insanı anlama, iyilik yapmaktan mutlu olma becerileri kazandırılırsa ilerleyen dönemlerde o çocuğun içinde kötülük tohumları filizlenemeyecektir (Karakaş vd., 2011).

Barış. Günümüzde barış değerinin bireylere kazandırılması ayrı bir öneme sahiptir. Şiddetin günümüzde oldukça artması ve fiziksel şiddetin çok fazla görülmesinden barış değerinin ana değerler içerisinde yer alması önem arz etmektedir. Çocukların güven içerisinde barışçıl bir aile ortamı ile ülke ve okul ortamı içerisinde büyüyüp gelişmeleri en temel haklarıdır. Şiddetin ve çatışmanın çok sık yaşandığı günümüz toplumlarında çocuklara karşılaştıkları problemleri çözme aynı zamanda çatışmaları yönetebilme beceri ve yeteneklerinin kazandırılması, geliştirilmesi çok önemlidir.

Gordon (2005), çatışmayı insanların birbirleriyle olan ilişkilerinde birinin davranışı öbürüne ters düştüğünde, değer yargıları birbirine uymadığında ya da istek ve ihtiyaçlarının karşılanması engellendiği durumlarda bu bireyler arasında su yüzüne çıkan anlaşmazlık şeklinde tanımlamaktadır. Barış değeri çocuklara kazandırılırken empati kurabilme

Özgüven. Özgüven bir kişinin başarılı ve mutlu bir yaşam sürmesi için gereksinim duyduğu bir kişilik unsuru olarak bilinmektedir. Yetersiz özgüvene sahip bireyler kendilerine güvenemedikleri için mesuliyet almaktan çekinirler, bir şekilde yapmaları gereken işlerden kaçarlar ya da kaçamadıkları durumlarda bu durumu büyük bir problem haline getirebilirler.

Özgüven yalnızca çocukların ihtiyaç duydukları duygu değildir, tüm insanların gereksinim duyduğu bir duygudur; ancak kişiliğin önemli bir bölümü gibi özgüvenin tohumları da yaşamın ilk yıllarından itibaren atılmaktadır (Yiğittir, 2010).

Özgüvenin çocuklarda yetersiz şekilde gelişmesinin sebeplerinde biri, çok fazla korumacı davranan ebeveynlerdir. Bazı ebeveynler evlatlarını en iyi şekilde yetiştirmek adına fazla korumacı davranışlar gösterebilirler. Aynı zamanda çocuklarını şefkat ve sevgiye boğan bu aileler, çocukları hiçbir güçlükle karşılaşmasınlar diye onların yapacakları her işi kendi üzerlerine alırlar. Bu tip ebeveynler çocuk adına düşünüp, çocuk adına karaları vererek, çocuğa sorumluluk ve iş yapma olanağı vermezler (Karakaş vd., 2011). Aslında bu tür davranışlara bakıldığında iyi niyetle yapılmış bir eğitim hatası şeklinde yorumlanabilir. Ancak çocuğun bütün sorumluluklarının ebeveynler tarafından üstlenilmesi çok önemli bir risktir; bu durumda çocuklar bir sorunla karşı karşıya kaldığı durumlarda, sorunu kendileri çözemeyecektir. Bu tür bir durumla karşılaşan çocukta “Ben başa çıkamam, başaramam,” duygusu oluşur. Bu durum çocukta özgüvenin gelişmesini engelleyen bir durumdur; buna bağlı olarak çocuk kendisini yetersiz ve güvensiz hisseder ve ailesine danışmadan hareket edemez durumuna gelir. Çocuğu erken yaşlardan başlayarak yaşama hazırlamak gerekir. Aileler çocuklarına çok küçük yaşlardan itibaren yapabilecekleri işlerde sorumluluk vererek, çocuğun bir işi başarmanın mutluluğunu yaşamasına olanak sağlamalıdır. Çocuğun kendine duyduğu güvenini azaltan diğer bir etken de mükemmeliyetçi ebeveynlerin eleştirinin ölçüsünü kaçırmasıdır. Devamlı eleştirilere maruz kalan çocuk kendisini beceriksiz, başarısız ve yetersiz hisseder (Karakaş vd., 2011).

Okul öncesinde değerler eğitiminin önemi. Her kültür, kendi eğitim sistemini üretir. Bir eğitim sisteminin sorunlarına çözüm ararken, o sistemi oluşturan kültürün ve toplumun özelliklerini göz önünde bulundurmak gerekir. İnsan insanın gölgesinde yetişir. Bu olgudan hareketle eğitimi; çocukları her anlamda başarılı kılmanın yanı sıra, insanlığa hizmet ederek

evrensel medeniyete katkı sağlamak olarak düşünebiliriz. Millî, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerimizi çocukların yaşantılarında inşa etmelerini sağlamayı bu yaklaşımımızın özü olarak değerlendiriyoruz. Bu nedenle insanda bulunan güçlerin en üst noktasına kadar ulaştırılıp geliştirilmesi ona çok erken yaşlardan başlayarak sunulacak imkanlarla mümkün olabilmektedir. Erken yaşlarda verilecek eğitim ile çocuğun içerisinde bulunduğu sosyal ve fiziksel çevresinin onun eğitim ve gelişiminde oldukça önemli bir yeri vardır. Yaşamın ilk yıllarında sunulan imkanlar ya da sunulmayanlar, çocuğun ileriki yaşamını belirler. Yapılan araştırmalarda erken yaşlarda edinilen davranışın önemli bir bölümünün daha ileriki yıllarda insanın kişilik şeklini, alışkanlıklarını, değer yargılarını ve inançlarını büyük ölçüde şekillendirdiğini ortaya koymaktadır (Oktay, 2002). Erken yaşlarda kazanılan temel değerlerin oluşmasında daha çok, çocuğun ailesinden almış olduğu terbiye, sosyal gruplar ve kişilerle arasındaki ilişki, okulda almış olduğu eğitim etkili olabilmektedir. Tüm bunların bir bütünü olarak çocukta sağlam bir değer yapısı gerçekleşecektir.

Değerlerin kazanılıp gelişmesine etkili olan unsurlar, insan değeri ilk önce bilişsel şekilde özümser; daha sonra duyuşsal ve son aşamada davranışsal şekilde öğrenir (Sridhar, 2001). Okul öncesi eğitim kurumlarında değerler eğitimi verilirken öğrencinin ahlaki gelişimini destekleyecek şekilde ahlaki değerlere, kişisel gelişimine yardımcı olacak bireysel değerlere aynı zamanda çocuğun toplumsal ve sosyal gelişimini gerçekleştirmesine yardımcı olacak toplumsal değerlere yer verilerek hepsini içerisine alan kapsamlı bir eğitim şekli benimsenmelidir.

Bu bağlamda okul öncesi eğitim de değerlerin kapsamı; bireysel, toplumsal ve ahlaki değerleri öğrencinin gelişim düzeyine uygun olacak şekilde ve alanlar ayrı ayrı ele alınmamalıdır. Böylece verilen eğitimle öğrenciler evrensel ve toplumsal değerleri benimseyecek hem de ileriye doğru yaşadığı toplumu anlayabilme yeterliliği geliştirecektir (Aral vd., 2011).

Değerler eğitiminde aile katılımının önemi. Değerler eğitiminin en önemli paydası daha önce ifade edildiği gibi çocuklardır. MEB 2023 Vizyonun temel beklentileri arasında da bu durum açıklanmıştır. Çocukların ilk eğitimi aile içerisinde başlamaktadır. Bu anlamda sağlıklı bireylerde ilk adım ailede atılır. Aile kavramı, batı toplumlarının 21.yy başlarında karşılaştıkları oldukça ehemmiyetli bir konu olarak tartışma merkezine alınmıştır. Toplumun yapısını, politikalarını etkileyen ve tehdit eden konuların başında gelen aile değerlerinin tekrardan ele alınmasıdır. Aileler değer kazanımının en etkili olduğu yerdir. Yukarıda belirtildiği gibi aileler değer eğitiminin başlangıç noktasıdır. Çocuklar ilk değer eğitimini ailelerinden alırlar. Alınan bu eğitim çocuğun toplumsallaşmasının, değer sisteminin oluşumunun, kişilik gelişiminin temellerinin atıldığı kritik zamana rast gelir (Gündüz ve Hökelekli, 2007). Çocuklara değerleri ihtiva eden birikimin aktarılmasında da ilk olarak aileler, daha sonrada programlı bir biçimde okullar, yakın ve uzak çevresi gelmektedir. Konula ilgili olarak bir sosyolog şöyle söylemektedir: “*Çocuklar dünyaya geldiğinde, beraberinde ne hukuki ne estetik ne ahlaki ne insani ne mantıki ne de iktisadi bir güç getirir. Çocuğa bu gücü kendi ulusu ve de kendi ulusunun kültürü verir*” (Aydın, 2011).

Diğer taraftan çocuğun ebeveynleri ile arasındaki yakın ve sıcak iletişim, onun manevi ihtiyaçları kadar, psikolojik yönden doyum sağlaması açısından da büyük öneme sahiptir. Aynı zamanda çocuğun ebeveynlerinin ve diğer aile üyelerinin ilk rol modeller olarak onun yaşamında yer almalarını sağlar. Çocukların vicdanı, ebeveynlerinin ve diğer aile üyelerinin kuralları ile biçimlenip büyük ölçüde şekillenir. Bu nedenle anne babalar güzelin, doğrunun, iyinin fark edilmesi ve müşterek bir yaşam süreci içerisinde içselleştirilip, öğrenilmesinde en etkili kaynak olma özelliğini korumaktadır (Gündüz ve Hökelekli, 2007).

Sıklıkla bazı ebeveynler çocuklarına neler öğretmesi gerektiği konularında büyük zorluklar yaşayarak kararsızlığa düşmektedirler. Önceki yıllarda toplumun da onaylayıp destek verdiği birçok değer, çocuklara yaşantıları yoluyla kazandırılırken, günümüzde bu

yetersiz kalmakta, ailelerin bilinçli bir şekilde çocuklarına değerleri aktarmak için gayret göstermeleri gerekmektedir. Ancak günümüzde çocuğun üzerinde etkili olan tek faktör sadece ailesi, arkadaş ya da okul çevresi de değildir (Aydın, 2011).

Değerler eğitiminde ailenin dikkat etmesi gereken noktalar. Aile kurumunun değerleri aktarması ile ilgili fonksiyonunu daha etkili yürütebilmesinde anne-babaların ve diğer aile üyelerinin özenli şekilde hareket etmelerini gerektiren önemli hususlar vardır. Bu hususlar aşağıdaki biçimde açıklanmıştır. Bütün anne-babalar evde ve toplumda çocuklarının değer gelişiminde sorumluluk sahibi olduklarını bilmeli ve ailedeki tüm bireyler ortak şekilde hareket etmelidirler (Aydın, 2011).

Değerler eğitimi konusunda gerçekleştirilen, çalışmalarda anne -babalar değeri ortak bir biçimde algılıyorsa ve kabulleniyorsa değerlerin geçişinin çocuğa çok daha zahmetsiz olduğu yönündedir. Anne-baba ve diğer aile üyeleri çocuğun model alabileceği kahramanları göstermelidirler. Bu yöntemle çocuklar bu yetişkinlerin istenilen taraflarını taklit etmeleri için yöreklendirilebilir (Aydın, 2011; Dhall, 2008). Ebeveynlerin büyüklere saygı göstermesi onlarla ilgilenmesi, bütün çocuklarıyla ayırım yapmadan ilgilenmeleri, çocuklarının onurlarına ve haklarına saygı göstermeleri, insanlara karşı kibar ve nazik davranma şekilleri, sosyal faaliyetlere katılma, toplumsal konularda duyarlılık gösterme, farklı kişi veya toplumlara yönelik nefret duygusunun gösterilmemesinde, azaltılmasında rol model olma vb. davranışları, bunları çocuklarının da yapması için onları teşvik edecektir (Dhall, 2008).

Duygusal yönden eksiklik çeken çocuk talepkâr, anlayışsız, bencil ve diğer insanlarla daha az iletişim kuran biri haline gelebilir. Bu sebeple anne-babalar evde duygusal açıdan çocuklarına destek olmalıdır. Anne-baba ve diğer aile üyelerinin sempatik davranışları çocuklarına doğru ile yanlış arasında ayırım yapabilme becerisini geliştirmeleri için yardımcı

olur. Bu tür çabalar çocukları yeniden istenmeyen ve yanlış bir davranışı yapmaktan kaçındırır. Aileler bu konuda dikkatli olmalıdır (Dhall, 2008).

Çocuklarda değer gelişimini yakın çevresi ve komşular desteklemektedir. Bu nedenle aile ile eğitim kurumları iş birliği içerisinde hareket etmelidir. Aile içerisindeki özel paylaşımlarla çocuklar değerleri öğrenirler. Aile fertlerine ayrılan özel zamanlar ve aile bireyleri arasında yapılan özel faaliyetler, çocuklara değerleri kazandırır (Akman, 2011). Bu nedenle aile içerisinde özel paylaşımlarda bulunulmalı, aile bireyelerine gerekli zaman ayrılmalıdır. Anne-babalar davranışları ile sözlerinin uyumuna önem gösterip dikkat etmelidir. Çocuklar değerleri öğrenirken gerçek manada büyüklerinin olumlu hallerini izlemeleri ve bunları kendi gözleriyle görmeleri gerekir (Dağal ve Uyanık, 2009).

Bazı anne-babaların gereğinden fazla korumacı ve kaygılı davranışları çocukların gelişimine olumsuz etki eder. Aileler bu durumda davranışlarını gözden geçirerek bu davranışlarını sınırlandırmalıdır. Ebeveynler çocuklara değer aktarımı sürecinde yardımcı, gözlemci, dikkatli ve öneri getirici tutum içerisinde olmalıdırlar. Ayrıca çocukların bazı şeyleri kendilerinin denemelerine fırsat verilerek, deneyerek öğrenmeleri için onlar cesaretlendirilmelidir. Mutlu ve sıcak bir ev ortamı düşmanlık, kıskançlık, inatçılık, kin vb. duyguları en aza indirecek bir reçetedir (Dhall, 2008). Bu sebeple anne baba ve diğer aile üyeleri çocuklara hoşgörülü ve yumuşak davranmalı, sevgi ve şefkat göstermelidirler. Ebeveynler tarafından çocuğun bireysel gelişimi, yetenekleri ve ilgileri göz önünde bulundurulmalıdır. Evde ailelerce gerçekleştirilen demokratik eğitim yöntemleri çocukların bir olay karşısında tepkide bulunmadan önce onların olayı öncelikle analiz etmelerini sağlar. Bu şekilde çocuk yapmak istediği şeyin sonucunu göz önünde bulundurur (Dhall, 2008; Aydın,2011). Aileler çocuklarının eğitiminde öncelikle demokratik yöntemleri benimsemeli, geleneksel ve bilimsellikten uzak çocuk eğitimi metotlarına bağlanmamalıdırlar. Aileler tarafından evde zaman geçirme faaliyeti olarak televizyon izleme yerine çocukları ile birlikte

oynanacak oyunlar ve aile içinde yapılacak sağlıklı sohbet ortamlarını oluşturulmalıdırlar. Aileler tarafından kitle iletişim araçlarının zararlarına çocuklar maruz bırakılmayarak korunmalıdır (Aydın, 2011). Anne ve babalar çocuklarına değer aktarımında hikayeler ve masallardan yararlanabilirler. Ayrıca veciz sözlerden, atasözlerinden ve deyimlerden fayda sağlanabilir. Çocukların yaş ve gelişim düzeyine uygun kurallar koyulmalı, zaman içersin de bir işi yapması öğretilmelidir. Okul öncesi dönem eğitimde değer aktarımı konusunda diğer önemli husus ise sosyal becerilerin kazanılmasıdır (Uyanık Balat 2006).

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi çalışmalarında anne-baba tutumlarının önemi ve anne baba tutumları. Anne-babanın, çocuklarına yönelik davranış şekli ve tutumları çocuğun kişiliğini şekillendirmesinde önemli bir etkiye sahiptir. Aileler çocukların rol modelleridir. Çocuk, evde anne ve baba gözlemleyerek onları taklit eder.

Ebeveynlerin farklı tutumları çocuğun kişiliği üzerinde son derece önemli etkilere neden olabilmektedir. Anne babaların çocuklara yönelik gösterdikleri tutumlarını şu şekilde sınıflandırmak mümkündür: otoriter, demokratik, aşırı koruyucu ve ilgisiz olmak üzere dört değişik tutum şeklidir söz etmek mümkündür (Kaya, 1997). Bu tutumlar aşağıda açıklanmıştır.

Demokratik anne-baba tutumu. Demokratik bir anlayışa sahip olan ebeveynler, çocukları ile aralarındaki ilişkilerde saygı ve sevgiyi ön planda tutan, onları koşulsuz olarak sevip benimseyen problemlerini konuşarak çözmeye çalışan bir davranışla hareket ederler. Bu tür yapıya sahip ebeveynler çocuklarını her konuda desteklemekte ve ihtiyaç duydukları anlarda he zaman yanlarında olmaya gayret göstermekte, onlara karşı hoşgörülü bir şekilde davranmakta ve de çocuklarının isteklerini belirli sınırlar çerçevesinde yapmaktadırlar. Çocukların kuralları baskı ile değil, istedikleri için, gönüllü olduklarında benimserler ve

onlarında söz hakları vardır. Bu nedenle anne babaların amacı çocukları korkutmak değil, onların sorumluluk duygusunu kazanmalarında destek olmalıdır (Özgüven, 2001).

Demokratik tutum içerisinde bir ortam da büyüüp yetişen çocuklar için birçok olumlu gelişimden söz etmek mümkündür. Bu çocuklar, en çok gereksinim duydukları sevgi ve saygıyı yeterince hissederler, özgüven kazanmaları daha kolay gerçekleşir, birey olduklarını farkına varırlar, sorumluluk almaktan kaçınmazlar. Ayrıca çocuklar girişim yeteneği kazanır, kendini ilgilendiren konularda kendi kararlarını kendileri verebilir ve kendilerine karşı güven duymalarının gelişmesi söz konusudur. Diğer yandan çocukların bağımsız bir kişilik kazanması, sosyal, aktif, dışa dönük ve etkili iletişim kurabilme becerileri gelişir (Oktay, 2000). Diğer taraftan ebeveynlerin aşırı hoşgörü göstermeleri halinde çocuklarda bencilik davranışına sebep olabilmektedir. Bu anlamda ebeveynlerin dengeli şekilde davranmaları oldukça önemlidir.

Sonuç olarak demokratik ebeveyn tutumu çocukların sosyal, duygusal ve zihinsel gelişimini olumlu yönde etkilemektedir.

Aşırı koruyucu anne- baba tutumu. Çocuklarına karşı gereğinden çok koruyucu aynı zamanda kolaycı ve çocuklarına aşırı derecede bağlanmış ebeveyn tutumu şeklinde açıklanabilir. Bu tutuma sahip aileler de çocuğun her isteği gerçekleşir.

Aşırı koruyucu tutumun çocuk üzerinde olumlu etkilerden çok olumsuz etkilerinin olduğundan söz edilebilir. Çocuğa olan bu etkiler şu şekildedir: Kendine güveni olmayan, duygusal problemleri olan, bağımlı çocuklar yetişmektedir. Ayrıca bu çocuklar kendileriyle ilgili kararları kendileri veremezler, yanlış karar verip yanlış yapacaklarından korkar, bağımsız bir kişilik yapısını kazanamazlar. Çünkü onların yerine işlerini ebeveynleri yapmaktadır. Bu durumda çocuğun sosyal gelişimi ve sosyal uyumu zarar görmektedir. Korkak, ürkek, bencil, inatçı, isteklerinde tutturana, mutsuz kişilik gelişimine sebep olur.

Ayrıca isyankâr tavırların ve toplum dışı davranışların ortaya çıkıp gelişmesi mümkündür. Çocuğun fiziksel gelişimini ile yetenek gelişimini büyük ölçüde engellediği gibi, özgüven ve kişisel düşünce geliştirmesine de mâni olur. Ebeveynler ise kısa bir süre içerisinde kendilerini tükenmiş, yılgın, bezmiş, kızgın, yorulmuş ve çocuğuna içerlemiş hissedebilir (Grizzle, 2000; Özbey, 2004)

Ebeveynler bu noktada yukarıda söz edilen davranış şekillerinin kendileri tarafından sergilendiğinin farkına vardıklarında bu davranışlarını acilen değiştirmek zorundadırlar.

Aşırı otoriter anne baba tutumu. Çocuklarını devamlı olarak kontrol altında tutmaya çalışan, çok sıkı kurallar koyan ve bu kuralların uygulanması konusunda gereğinden fazla güç harcayan anne baba tutumudur. Bu yapıya sahip ev ortamında yetişen çocuklar çok ciddi bir denetim ve ebeveynlerinin baskısı altında büyümektedirler. Ebeveynleri tarafından konulan bu kurallara çocuklar uymadıkları taktirde ağır cezalara maruz kalmaları söz konusudur. Bazı durumlarda korkutma, dövme, ayıplama, bağırma, kınama, gibi cezalar uygulanır. Çocuk bu koşullarda ebeveynlerine boyun eğmek durumundadır. Bu tutumu sergileyen aileler çocuklarının duygu ve düşüncelerini dikkate almazlar, aile içinde ilişkileri gergindir, çocuklar korku içerisinde büyür (Yavuzer, 2003).

Aşırı otoriter ve baskın bir yapıya sahip ebeveynlere sahip bir evde büyüyen çocuklarda; ürkek, içe dönük, bunalımlı, kinci, güvensiz, saldırgan, mutsuz, suça yatkın, korkak ve pasif bir kişilik şekli görülmektedir. Çocuk diğer insanlarla iletişim kurmakta güçlük çeker, aşağılık duygusu gelişir ve isyankâr davranışlar sergiler. Özetle ebeveynleri tarafından içten saygı ve sevgi görmeyen çocuk iç çatışmalar yaşayan ve nevrotik sorunlar görülen kişiye dönüşür. Ayrıca ruhsal durumu derinden etkilenir (Cüceloğlu, 2002).

İlgisiz anne-baba tutumu. Bu tutumda yeterince saygının ve sevginin olmadığı, çocuğun maddi ve manevi gereksinimlerinin karşılanmadığı, ilginin ve alakanın çocuğa

gösterilmediği gevşek bir ebeveyn tutumu söz konusudur. Ebeveynlerce disiplin yoktur, çocukları kontrol ve yönlendirme çok azdır, çocuklar kendi hallerine bırakılmaktadır. En önemlisi ise bu tür tutum sergileyen ebeveynlerle büyüyen çocuk sevgiden ve ilgiden mahrum bir şekilde büyümektedir. Bu tutum şekli çocuğun üzerinde en çok olumsuz sonuçlar yaratan tutum şeklidir. Bu tarz tutumda aile ile çocuk arasında kopuk bir iletişim ve etkileşim vardır (Yavuzer, 2003).

Bu tutum içerisinde yetişen çocukların gelişimi ise şu şekilde olmaktadır: Kendine güvensiz, düşmanlık duyguları gelişen, saldırgan, kinci, kavgacı, endişeli, suç işlemeye meyilli, çevresine zarar veren bireyler olabilmektedirler (Yılmaz, 2002). Görüldüğü gibi çocuklara en fazla zarar veren ve kişilik gelişimini olumsuz etkileyen tutum bu tutumdur.

Değerler eğitiminde öğretmenin rolü. Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda gerçekleştirilen değerler eğitimi çalışmalarında hazırlanan program kadar önemli diğer bir etken ise öğretmenlerdir. Öğretmenler anne babasından ilk kez ayrılmak zorunda kalan çocuk için karşılıklarına çıkan ilk kişidir. Okulun ilk gününde karşına çıkan zorluklarla ilgili çocuk öğretmenine başvurur. Çocuklar için öğretmenleri; onları seven, eğiten, dostluk gösteren, kısacası günün önemli bir kısmında arkadaşlarının ve kendisiyle ilgili isteklerini karşılamak için çabalayan ve kişilik gelişimine yardımcı olan kişidir (Oktay, 2003). Okulda çocuk, değerleri öğretmeniyle bütünleştirmekte ve onunla sevmektedir.

Okulda gerçekleştirilen eğitimin en önemli temel ögesi öğretmendir. Toplumda ki huzur ortamının yaratılmasında, çocukların toplumsal hayata hazırlanmasında ve sosyalleştirilmesinde, toplumsal değerlerin ve kültürünün genç nesillere aktarılmasında, başrolü öğretmenler oynamaktadır. Bu bağlamda öğretmenler insan kişiliğini şekillendiren sanatkarlar ve toplumların gerçek mimarlarıdır (Özden, 2002).

Okul öncesi dönemde değerler eğitimi çalışmalarının çocuğun sosyalleşmesine etkisi. Eğitimin işlevlerinden biri de insanın içerisinde bulunduğu çevreye uyum sağlamalarına yardımcı olmasıdır. Bireylerin içerisinde yaşadıkları topluma gerekli uyumu sağlayabilmesi ayrıca toplumun aktif bir üyesi olabilmeleri için sosyal gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlamaları gerekir. İçersin de yaşanılan toplumun bireyden gerçekleştirmesini beklediği davranışları göstermesi, bireyin sosyal olarak gelişmesi ile ilgilidir. Sosyal olarak çocukların erken yaşlardaki gelişimi, onun yetişkinlik yıllarında ki sosyal davranışlarının temelini oluşturur (Çubukçu ve Gültekin, 2006). Bu sebeple çocukların sosyal yönünün gelişmesi ve iyi bir hayat sürdürebilmesi açısından erken çocuklukta sosyal becerilerini geliştirilmesi hayati öneme sahiptir (Jamison, Forston, ve Stanton-Chapman, 2012). Sosyal becerileri ve temel etkileşimi öğrenemeyen bir birey okul hayatında da akademik olarak başarılı olmada sorunlar yaşayabilir.

Sosyal gelişimini gerçekleştiremeyen veya sosyal uyumu sağlayamayan çocukların yetişkinlik döneminde ise ilaç ve alkol bağımlısı, şiddete eğilimli, etkileşim ve iletişim kurmada zorluk çeken, hedeflerine ulaşamayan bireyler olabilme ihtimalleri yüksektir (Dowd ve Tierney, 2005).

Eğitim kurumları akademik eğitimin yanında çocukların tüm yaşantılarını etkileyecek, içinde bulunduğu toplumun değer yargılarını kapsayan, bilişsel, duyuşsal ve sosyal becerileri içerisine alan değerler eğitimi vermelidir (Can, 2008). Değerler eğitimi özellikle okul öncesi dönemde çocuğun gelişim seviyesine uygun şekilde verilmelidir.

Son yıllarda ülkemizde gerçekleştirilen çalışmalar toplumsal hayatta ciddi ahlaki problemlerin ortaya çıktığını işaret etmektedir. Bu amaçla bireylere problemler ile nasıl başa çıkabilmeleri ve problemleri nasıl çözecekleri öğretilmelidir. Dolayısıyla eğitim sisteminde değerler eğitiminin önemi bu noktada karşımıza çıkmaktadır (Can, 2008). Bu önem değerler

eğitiminin okul öncesi eğitimle beraber ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Balat ve Dağal'a göre (2009), okul öncesi dönem, değerlere ilişkin bilgilerin temellerin atıldığı ilk dönemdir. Değerlere yönelik ilk bilgiler erken yaşlarda kazanılır. Daha sonra da değerlere yönelik değişimler elbette mümkündür, ancak temel değerler oluşmuştur.

Eğitim hayatı boyunca öğrenilen bilgi, beceri, değer ve tutumlar çocukların kişiliklerinin oluşumunda oldukça önemli etkindir. Her açıdan gelişimini tamamlayan bu bireyler hem kendine hem de topluma faydalı bireyler olacaktır (Akbaş, 2004).

Değerler eğitiminin çocuklara kazandırdıkları ise şu şekilde özetlenebilir:

1. Kuralları kolayca öğrenir.
2. Başkalarının da kendi düşünceleri ve hislerinin olduğunu öğrenir.
3. Başkalarının hakları saygı duymayı öğrenir.
4. Paylaşmayı ve yardımlaşmayı öğrenir.
5. Sabırlı olmayı ve beklemeyi öğrenir.
6. Başkalarının eşyalarına itina göstermeyi öğrenir.
7. İçinde bulunduğu grubun bir parçası olduğunu anlar.
8. İşbirliği yapmayı öğrenir.
9. Çevresindekileri dinleme ve onlara karşı nazik olmayı öğrenir.
10. İyi karakterli insanlar yetiştirir.
11. Çocukların topluma ve kendilerine yarar sağlayacak saygı, dürüstlük, paylaşma, arkadaşlık, sevgi, dostluk, sorumluluk, yardımlaşma değerlerini kazanmaları sağlanır.

12. Çocukların farklı değer hakkında düşünmelerini, bu düşüncelerini ifade etmelerini ve kazanmış olduğu değerleri davranışa dönüştürebilmelerini mümkün kılar.

Değerler Eğitimi İlgili Yapılan Araştırmalar

Oldukça hassas bir konu olan değerler eğitimi ile ilgili gerek yabancı gerekse Türk literatüründe konu ile ilgili çeşitli çalışmalar mevcuttur.

Türkiye’de yapılan araştırmalar. Okul öncesi eğitimde aile katılımının önemine vurgu yapan Türkiye’de yapılan çalışmalardan bazıları ve bu çalışmaların verileri aşağıda ki gibidir.

Öğretmenlerin eğitim programına dahil ettikleri ailelerin katılım programları genellikle; ailenin çocuklarla birlikte evde etkinlikler gerçekleştirmesi, okullarda verilen etkinliklere katılmaları ve okul ziyaretlerini gerçekleştirmeleri şeklinde ifade edilebilir. Öğretmenler de bu süreci etkin yönetmeli, ailelerin katılımını sağlamalı ve aileleri özendirmelidir.

Diğer taraftan öğretmenler karar verme aşamasında ailelerin katılımını gereği kadar desteklememektedirler. Bu konuda Abbak (2008) yaptığı çalışmada, öğretmenlerin aile katılımını sağlamak ile ilgili yapılması gereken etkinlikleri tam anlamıyla gerçekleştirmedikleri sonucuna ulaşmıştır. Aynı çalışmada mesleki deneyim yılı daha fazla olan öğretmenlerin ise aile katılımı ile ilgili diğerlerine göre daha ilgili oldukları bulgusu da elde edilmiştir.

Canpolat (2001), öğretmenler ile ailelerin iş birliği yaparak ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ile ilgili bir çalışma yapmıştır. Çalışmaya ilköğretim okullarından tesadüfî yöntem ile seçilen 600 aile katılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre ailelerin okul aile

iş birliği için gerçekleştirilecek bir programa ihtiyaçları oldukları belirlenmiştir. Ailelerin kendi ihtiyaçları doğrultusunda, okul ile görüşmede buldukları saptanmıştır.

Gürşimşek vd. (2002), okul öncesi yaş grubunda aile katılımının etkilerini araştırmıştır. Araştırma kapsamında 5-6 yaş 20 çocuk ve ailelerini incelemiştir. Ailelere bu konu ile ilgili haftada üç gün bilgilendirme eğitimi verilmiş ve ayrıca evde basit uygulama ve çalışmalar yapmaları istenmiştir. Öğretmenler sınıfta işlediği konular ve eğitimler ile ilgili aileleri bilinçlendirmiş ve bu eğitimlerin evde devam ettirilmesi ve verilen davranışların pekiştirilmesi amacı ile ailelere görevler vermiştir. Böylece ailelerin aktif bir şekilde katılımı sağlanmıştır. Araştırma bulguları bu süreci tamamlayan çocuklarda ve ailelerde pozitif yönde davranış değişikliği olduğunu ortaya koymuştur. Davranış olarak özellikle temizlik, beslenme, sosyal beceriler vb. alanlarda olumlu yönde değişimler gözlemlenmiştir. Ailelerin katılımı her açıdan çocuğun gelişimini olumlu yönde etkilemekte ve çocuğun ilköğretime geçiş sürecinin sorunsuz olmasını sağlamaktadır.

Ömeroğlu ve Yaşar (2002), araştırmalarında varoş bölgede ikamet eden 0-3 yaşındaki çocukları ziyaret etmiş ve aileler çocuk gelişimi ile ilgili bilinçlendirilmiş ayrıca bu yöndeki değişiklikler incelenmiştir. Çalışmada iki deney ve iki kontrol grubu olarak dört grup incelenmiştir. Verileri toplamak amacıyla, "Aile Bilgi Formu", deney ve kontrol grubundaki annelere uygulanmıştır. İki deney grubundan (toplam 46 anne), ilkinde (23 anne) her hafta bir kere ev ziyareti ve ayda bir kere okulda grup paylaşımı şeklinde bilgilendirme eğitimi verilmiştir. İkinci deney grubu annelere (23 anne) sadece her hafta ev ziyareti yapılmıştır. Kontrol grubu annelere hiçbir şekilde eğitim verilmemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, deney grubundaki anneler diğer gruptaki annelere göre çocukları ile daha fazla ilgilidir. Bununla birlikte çocukların oyun oynaması ve gelişimlerini desteklenmesi ile ilgili ortamlar hazırladığı görülmüştür. Kaya (2002) çalışmasında ailelerin okul öncesi eğitimde aile katılımı konusunda ilgili olduklarını ifade etmiştir.

Şahin ve Turla (2003) ise çalışmasında, aile katılımı ile ilgili hangi yöntemlerin uygulandığını araştırmıştır. Bulgular en çok tercih edilen yöntemlerin sırasıyla; ebeveyn toplantıları, bireysel görüşmeler ve ev ziyaretleri olduğu yönündedir. Kaya ve Gültekin (2003) ise yaptıkları araştırmalarda ailelerin ne şekilde haberdar edildiğini araştırmışlardır. Çalışma sonuçları ebeveyn toplantıları ve çocukların okula bırakılması veya alınırken haberdar edildiği yönündedir.

Evin ve Kafadar (2005), çalışmalarında ders kitaplarının içeriğini araştırmışlar ve ders kitaplarında ulusal değerlerin dengeli bir şekilde ünitelerde yer aldığını ve çocuklara verildiğini ayrıca davranış anlamında kazandırıldığını ifade etmişlerdir.

Çaltık ve Kandır (2006) araştırmalarında; aile katılımında uygulanan yöntemlerin ebeveyn toplantıları, bilgilendirme toplantıları ve geziler olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan ailelerle iletişimin; selamlaşma, telefonla iletişim, mektuplar, kitapçık ve broşür, afişler fotoğraf ve çift taraflı yazışma aracılığıyla yapıldığı ifade edilmiştir.

Sarı (2007), araştırmasında değerler eğitimi konusunda öğrenci görüşlerine yer vermiştir. Buna göre alınan görüşlere göre öğrencilerin tercihleri; siyaset, ahlaki değerler, din, ekonomi, bilim şeklinde sıralanmıştır. Çalışma sonuçlarına göre öğrenciler değer tercihlerinde cinsiyet anlamında farklılık göstermemektedir. Çelik ve Daşcan, (2007)'in çalışmasında ise ailenin eğitime katılımı, aile bireylerinin okul öncesi eğitim hakkında görüş sahibi olmaları ve çalışmaların evde pekiştirilmesini desteklemeleri ve böylece eğitimde devamlılığın sağlanması için gerekliliğine değinilmiş ve eğitimde sürekliliğin sağlanması, başarıyı artırdığı sonucuna varılmıştır. Ailenin eğitime katılımı, ebeveynlerin çocuk yetiştirme konusundaki bilgi ve becerilerini artırmakta ve daha etkili ebeveynler olmalarını sağlamaktadır denmiştir.

Dilmaç (2007) çalışmasında, fen bilimleri öğrencilerini insani değerler eğitimi programına dahil etmiş ve değer edinme düzeylerini araştırmıştır. Araştırmada kontrol ve

deney grubu oluşturulmuş ve araştırma sonucunda değerler eğitiminin öğrencilerin insanı değerler kazanmasında olumlu sonuçları doğurduğunu ifade etmiştir. Hökelekli ve Gündüz (2007) çalışmalarında, zeki öğrencilerin değerlere yönelimlerini ele almışlardır. Çalışma yaklaşık 700 öğrenci üzerinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin görüşleri kapsamında en fazla yönelinen değerlerin iyilikseverlik, uyarılım ve barışseverlik olduğu, diğer taraftan güç ve haz olarak ifade edilen değerlerin sıralamada en sonralarda olduğu şeklindedir.

Can (2008) çalışmasında, ilköğretim öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerine yer vermiştir. Bu görüşler demografik özellikler kapsamında analiz edilmiştir. Araştırma sonuçlarına göre eğitim, kıdem ve okul türü bir farklılık yaratmazken cinsiyet anlamında farklılık olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenler değerler eğitimi kapsamında en çok çok tercih ettikleri yöntemleri, sorumlu bireyler yetiştirmeye yönelik, telkin, örnek olmak, empati becerisi, iş birliğine dayalı öğrenme ve yaratıcı drama yöntemleri olarak ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Eğmez (2008), öğretmenlerin ve ebeveynlerin konu ile ilgili farklı görüşlerde olduğunu belirtmiştir. Araştırma kapsamında öğretmenler aile katılımı çalışmalarını tam olarak yaptıklarını ifade ederken, aileler ise bu yönde olumsuz görüş belirtmişlerdir.

Kuş (2009) araştırmasında, değerler eğitiminde dış etkenlerin etkisini öğrenci ve öğretmen görüşleri alınarak incelemiştir. Bu kapsamda 155 öğretmen ve 740 öğrenci görüşü alınmıştır. Öğrenci ve öğretmenler değerler eğitiminde aile, medya ve sosyal çevrenin oldukça önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Tay ve Yıldırım (2009) çalışmalarında, ilköğretimde sosyal bilgiler dersinde kazandırılması gereken değerlere ilişkin velilerin görüşlerini incelemiştir. Araştırma sonuçları, bu değerlerin başarılı olma, toplumsallaşma, demokratikleşme, çocukların kendilerini geliştirmesi ve barış şeklinde olduğu yönündedir. Ayrıca değerler eğitimi konusunda veliler okulların ve kendilerinin yeterli düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir.

Yalar (2010), araştırmasında değerler eğitiminin sosyal bilgiler alanında önemi ile ilgili öğretmen görüşlerini incelemiştir. Çalışmada öğretmenler için bir program modülü geliştirmek amaçlanmıştır. Öğretmenler verilen değerler eğitiminin şiddet ve saldırganlık içeren yayınlardan etkilendiğini, verilen değerlerin aile tarafından pekiştirilmediğini, kendileri için alınan hizmet içi eğitimlerin değerler eğitiminin verilmesi için önemli olduğunu, görsel ve işitsel araçların okullarda kullanılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Öztürk Samur (2011) çalışmasında, okul öncesi eğitimde değerler eğitiminin önemini araştırmıştır. Araştırma deney ve kontrol grubu şeklinde ele alınmıştır. Çalışmaya toplam 44 çocuk dahil edilmiştir. Elde edilen sonuçlara göre deney grubunun değerler eğitimi düzeyinin kontrol grubuna göre daha yüksek olduğu ve değerler eğitiminin çocukların sosyal ve duygusal gelişimlerini olumlu yönde desteklediği ileri sürülmüştür.

Uzunkol (2014), çalışmasında hayat bilgisi dersi kapsamında ilkokul 3. Sınıf öğrencilerine verilen değerlerin geri dönüşünü incelemiş ve öğrencilerin değerleri uygulama sürecini takip etmiştir. Bu süreçte öğrencilerin öz saygı düzeylerinin etkilenip etkilenmediği araştırılmış ancak etkilemediği sonucuna ulaşılmıştır. Diğer taraftan öğrencilerin empati kurma ve problem çözme becerileri olumlu yönde etkilendiği bulguları elde edilmiştir.

Cevherli (2014), çalışmasında okul öncesi değerler eğitimi konusunu araştırmış ve bu dönemin çocukların bilişsel, duyuşsal, psikomotor, sosyal, ahlaki gibi birçok alandaki gelişimine etkilerini incelemiştir. Ayrıca bu dönemde, dini duygu gelişiminin ve dini konulara merakın fazla olması da bu alanda ki gelişimi etkileyeceğini ele almıştır. Araştırma bulguları okul öncesi dönemde ki eğitimin dini ve ahlaki değerlerin ön planda olduğu ve bu eğitimin uzman kişiler tarafından verilmesi gerektiği yönündedir. Aynı zamanda eğitim ve öğretimde eğitim ortamının görsel, işitsel ve teknolojik materyallerle zenginleştirilmesi gerektiği konusu üzerinde durulmuştur.

Yurt dışında yapılan araştırmalar. Bu alanda yapılan yurtdışı araştırmalar ve sonuçları ise şu şekildedir:

Miedel vd. (1999), aile katılımı sayesinde özel eğitime ihtiyaç duyan çocukların erken müdahale ile gelişimlerindeki olumlu süreci incelemişlerdir. Çalışma kapsamında ailelerin katıldıkları aktiviteler ile ilgili görüşülmüş ve katılma sıklığı ve etkisi konusunda bilgi alınmıştır. Çalışma sonucuna göre; ailelerin katılma sıklıkları ile çocukların başarısı ve okuma becerisi arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Kohl vd. (2000) araştırmalarında; çocuğun okuldaki başarı ve sosyalleşme düzeylerinde aile katılımının önemi üzerinde durmuşlardır. Çalışmada ebeveyn katılımı ile ğretmen ilişkisi, niteliği, öğretmenlerin aile hakkında düşünceleri, ev ortamında ebeveynlerin etkinliklere iştirak etmesi, ebeveynlerin eğitim durumları gibi faktörler ele alınmıştır. Çalışma sonuçlarına göre bu faktörler çocukların okul başarısını ve sosyalleşmesini olumlu yönde etkilemiştir.

Mcbride vd. (2001), okul öncesi programlarda baba katılımını kolaylaştırmak ve babayı katılıma teşvik etmek için planlar oluşturmak, bununla birlikte öğretmenlerde, bu hedeflenen müdahale programının etkisini araştırmak için araştırma yapmışlardır. Çalışmada baba katılımına teşvik eden stratejiler üzerine yoğunlaşan personel üyelerine destek sağlamak hedeflenmiştir. Katılımcılar okul öncesi programlardaki 21 öğretmenden oluşmuştur. Veri değerlendirmesi, 26 haftalık bir sürede, desteklenen öğretmenlerin okullarındaki babalardan oluşan deney ve kontrol grubu oluşturulmuş, aile katılımının içeriği, koşulları, niteliğine dair veriler toplanmıştır. Bulgulara göre, deney grubunda baba katılımının, kontrol grubundan anlamlı biçimde daha yüksek oranda sağlandığı ve deney grubundaki babaların aktivitelerinin yüksek olduğu saptanmıştır.

Russell (2002) çalışmasında, ilköğretim öğrencilerinin ahlaki bilinçlerini incelemiştir. Öğrencilere adaletli olma, sorumluluk, seçim yapma ve evrensel değerle alakalı konularda problemler verilmiş ve çözüm üretmeleri istenmiştir. Adalet ve sorumluluk kavramlarının algılanışı ile ilgili cinsiyetler arası herhangi bir farklılık tespit edilmemiş her iki cins ile ilgili benzer sonuçlar elde edilmiştir. Ancak arkadaşlığı tanımlamada cinsler arasında farklılık tespit edilmiştir. Diğer taraftan etkin diyalogun çocukların bu değerleri algılamaları üzerinde faydası olduğu ifade edilmiştir.

Anderson vd. (2003) yaptıkları çalışmada, okul dışı aktivitelerin tüm çeşitlerinde çocukların ebeveyn katılımı algılarını incelemiştir. Ebeveynlerinin katılımına dair çocukların algısını ölçmek için (PIAS – The Parental Involvement in Activities Scale) geliştirilmiştir. PIAS, destek ve baskı faktörünü ölçen 16 madde ile sonuçlanmıştır. Çocukların aktivitelerinde geçirdikleri zaman ve onların duygusal katılım deneyimleri değerlendirilmiştir. Sonuç olarak ebeveynlerin çocuklarına destek olmak için, çocukların okul dışı etkinliklerinin katılımına en iyi şekilde nasıl yardımcı olacakları konusunda yeterli olmadıkları saptanmıştır.

Castro vd. (2004) araştırmalarında, değerler eğitimi programlarında ebeveynlerin iştirak etmesi sıklığını incelemiştir. Çalışmada ailelerin, öğretmenlerin ve fiziksel koşulların arasında ilişki düzeyi incelenmiştir. 1000 üzerinde aile ve 58 öğretmen görüşü alınmıştır. En sık görülen aile katılımı şekli sınıf içi etkinliklere ve sınıf toplantılarına katılım şeklinde olduğu tespit edilmiştir. Bu katılımların sayısı ise yılda bir ile üç defa arasında değişmektedir.

Brooks (2004), aile katılımının çocuğun sosyalleşmesi ve akademik başarısı üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında, aile katılımına yer verilmesinin çocukların sosyalleşmesini ve akademik başarısını artırdığı sonucuna varmıştır (Brooks, 2004). Laloumi-

Vidali (1997), tarafından yapılan çalışmada Yunanistan'da görev yapan okul öncesi öğretmenlerin aile katılımı konusunda görüşleri alınmıştır. Öğretmenler aile katılımı ile ilgili hizmet öncesi eğitim alınması gerekliliği üzerinde durmuş ve aileleri tanımalarının önemli olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan ailelerinde bu konuda bilinçlendirilmeleri gerektiğini belirtmişlerdir.

Karma ve Kahil (2005), var olan değerlerin öğrenci davranış ve tutumlarına etkisini incelemişlerdir. Çalışmaya 3 ve 4. Sınıflardan 76 öğrenci katılmıştır. Kontrol ve deney grubu belirlenmiş deney grubundaki öğrencilere verilen eğitimin haricinde “Yaşayan Değerleri Eğitim Programı” kapsamında barış, saygı ve sevgi gibi konularda eğitim verilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre deney grubundaki öğrencilerin, kontrol grubuna göre, bilişsel ve sosyal anlamda ve benlik algılamalarında daha iyi durumda oldukları tespit edilmiştir.

Barni vd. (2011) araştırmalarında, çocuklara ebeveyn değerlerinin aktarılmasını incelemiştir. Çalışmada anne ve babanın değerlerdeki uyumu, çocuğun bunu algılama durumu ve ailenin değerleri kazandırmadaki rolü incelenmiştir. Çalışmada yaklaşık 380 aile ve aynı sayıda genç üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonuçlarında aile ve çocukların sosyal değerleri arasında benzerlikler ve farklılıklar tespit edilmiştir. Ayrıca aile ve genç arasında değer kabulünün orta derecede olduğu gözlemlenmiştir.

Burkhard ve Peter (2012) araştırmalarında, ergenlik döneminde ailenin akademik değerlerinin genç bireylere aktarılmasını incelemişlerdir. Çalışmada amaç ebeveynlerin bu değerlerinin çocuğa geçip geçmediğinin araştırılmasıdır. Çalışmaya, 1019 Alman öğrenci ve bunların aileleri dahil edilmiştir. Araştırma bulgularına göre ailelerin dil ve matematik konusundaki hassasiyetlerinin çocuklara geçtiği, bu geçişte anne ve babanın bu değerleri algılamada birlikte hareket etmelerinin önemi üzerinde durulmuştur.

Bölüm III: Yöntem

Bu bölümde araştırma sürecinin yöntemsel detaylarını içeren araştırma tasarımı, evren ve örneklem, veri toplama aracı ve verilerin analizi başlıklarına yer verilmiştir.

Araştırma Tasarımı

Bu çalışmada Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmi ve özel okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan değerler eğitimi uygulama çalışmalarında aile katılımının etkisine yönelik öğretmen görüşlerinin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Bu nedenle araştırma, tarama modelinde tasarlanmıştır. Tarama modelindeki araştırmalar, problemi var olduğu şekliyle ortaya koymayı amaçlayan araştırmalardır. Bu tür çalışmalarda mevcut durumda ya da geçmişte var olan bir konu ya da sorun, herhangi bir etkileme çabası olmadan olduğu biçimde betimlenmeye çalışılmaktadır (Karasar, 2009). Araştırma nicel bir çalışmadır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evrenini Çanakkale il merkezi ve bağlı ilçelerinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel kurumlarda görev yapan okul öncesi öğretmenleri oluşturmaktadır. Araştırmada örnekleme oluşturan katılımcıların demografik bilgilerine göre dağılımı Tablo 1'de yer almaktadır. Çalışma evreninden örneklem oluşturma yoluna gidilmemiş Çanakkale ilindeki tüm okul öncesi öğretmenlerine ulaşılmıştır. 2017-2018 Eğitim- Öğretim yılında Çanakkale ilinde MEB bünyesinde görev yapan 387 tane okul öncesi öğretmen (Çanakkale.meb.gov.tr), ayrıca MEB'in izniyle açılan özel anaokulu ve özel okul bünyesinde görev yapan 53 tane okul öncesi öğretmen ile Sosyal Hizmetlere bağlı özel kreşlerde görev yapmakta yaklaşık olarak 146 okul öncesi öğretmeni bulunmaktadır. Anket çalışması sırasında okulda bulunan tüm öğretmenlerin çalışmaya katılması sağlanmıştır. Ancak verilerin değerlendirmesi sırasında uygun olmayan toplama araçları çalışma dışında tutulmuştur. Değerlendirmeyi toplam 447 anket oluşturmuştur.

Tablo 1: Katılımcıların Demografik Dağılımı

Değişken	Katılımcıların dağılımı													
Cinsiyet	Erkek		Kadın											
	f	%	f	%										
Medeni durum	Bekar		Evli											
	f	%	f	%										
Eğitim durumu	Lise		Ön lisans		Lisans		Yüksek lisans							
	f	%	f	%	f	%	f	%						
Kıdem	1-5 yıl		6-10 yıl		11-15 yıl		16-20 yıl		21 yıl ve üzeri					
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%				
Okul türü	İlkokul		Ortaokul		Lise		Bağımsız anaokulu		Özel ana sınıfı		Özel ana okulu		Özel kreş	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%

n=432

Tablo 1'deki değerler incelendiğinde katılımcıların çoğunluğunun kadın (%98,1), evli (%68,5), lisans mezunu (%77,3), 6 ile 10 yıl arası kıdeme sahip (%33,3) oldukları ve ilkokulda çalıştıkları (%36,8) görülmektedir. Bununla birlikte, örneklemin demografik değişkenler açısından çeşitlilik gösteren bir dağılıma sahip olduğu söylenebilir.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada kullanılacak veri toplama aracı belirlenirken öncelikle konu ile ilgili olarak önceki çalışmalarda yer alan araçlar incelenmiştir. Bu aşamada her ne kadar benzer çalışmalara rastlanılmış olsa da araştırmanın amaçlarını doğrudan tam olarak sağlayacak bir veri toplama aracına rastlanılmadığından, veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen ve iki bölümden oluşan "Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin

öğretmen görüşleri” ölçeği kullanılmıştır. Veri toplama aracının birinci bölümünde katılımcıları demografik olarak tanımlamayı amaçlayan kişisel bilgi sorularına, ikinci bölümünde ise okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine aile katılımına yönelik görüşlerini öğrenmeyi amaçlayan beşli Likert tipinde sorulara yer verilmiştir. Likert tipinde sorulara verilen cevaplar zaman aralıklarını dikkate alır şekilde 1’den 5’e doğru kodlanmıştır (1: Hiçbir zaman, 2: Nadiren, 3: Bazen, 4: Sıkça, 5: Her zaman).

Veri toplama aracı oluşturulurken öncelikle ilgili alan yazında bulunan kavramsal içerik ve ölçme araçları incelenmiştir. Ardından madde havuzu oluşturma aşamasına geçilmiş ve konu ile ilgili olarak 68 maddeden oluşan bir madde havuzu oluşturulmuştur. Bu maddelerin çalışmanın amacına ve ölçülmek istenen özelliklere uygunluğu ile ilgili olarak, konunun uzmanı olan akademisyenden görüş alınmış ve maddeler üzerinde ekleme, düzeltme ve çıkarmalar yapılarak madde sayısı 45 olarak güncellenmiştir. Daha sonra güncel madde havuzundaki taslak maddeler 447 adet okul öncesi öğretmenine uygulanmış ve potansiyel katılımcıların anket maddelerine verdikleri cevaplar ve taslak maddeler hakkındaki görüşleri incelenmiştir. Bu aşamanın ardından konunun uzmanı olan akademisyenlerden taslak maddelerin içerik ve amaçsal uygunluğu ile ilgili tekrar geri bildirim alınmış ve 18 madde ile veri toplama aracının kapsam geçerliği sağlanmıştır. Taslak madde yazım aşamasında DeVellis (2012) tarafından önerilen “ilk taslak madde sayısının final uygulamasında yer alan madde sayısının en az üç katı kadar olması ilkesi” göz önünde bulundurulmuştur. Ayrıca, taslak maddelerin yazımı ve ölçeğin biçimsel görünümü ile ilgili olarak iki ölçme değerlendirme uzmanının ve iki Türkçe öğretmeninden görüş alınmış ve ölçeğin görünüş geçerliği için gerekli çalışmalar yapılmıştır.

Ölçek geçerliği, Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) ile ölçülmüştür. Analiz sürecinde AFA ve DFA için ise istatistiksel veri analiz yazılımları kullanılmıştır. Potansiyel katılımcılara ulaşmada yaşanabilecek zorluklar,

araştırmanın toplam süresi ve ekonomiklik ilkeleri göz önünde tutularak araştırmada asıl uygulama ve ölçek geliştirme uygulaması aynı veri seti üzerinden gerçekleştirilmiştir. Ancak, AFA ve DFA uygulamaları için veri seti istatistik yazılımının özelliği kullanılarak tesadüfi biçimde ikiye bölünmüş ve AFA ile DFA ayrı veri setleri üzerinde gerçekleştirilmiştir. İlgili kaynaklar, ulaşılabilirlik ve ekonomiklik ilkelerinin sağlanabildiği durumlarda AFA uygulamalarında veri setindeki katılımcı sayısının test edilen ölçek madde sayısının 5-10 katı aralığında olmasını önermekte, DFA için en az 100 idealde ise 150-200 aralığında bir katılımcı sayısının beklendiğini ifade etmektedir (Büyüköztürk, 2002; De Vellis, 2012; Hair, Black, Babin, & Anderson, 2010). Bu ilkeler çerçevesinde toplanan 432 kişilik veri seti SPSS 21.0 yazılımı aracılığıyla yaklaşık yüzde 60 ve yüzde 40 oranlarla tesadüfi bölünmüş ve sonuçta AFA 256, DFA ise 174 kişilik ayrı veri setleri üzerinden gerçekleştirilmiştir. Bunun yanında, ölçeğin güvenilirliğinin test edilmesi için AFA ve toplu veri seti üzerinde ölçeğin geneli ve alt boyutları için Cronbach Alpha (α) iç tutarlık katsayısı hesaplanmış ve alt boyutlar için 0.6 ölçeğin geneli için 0.7 ölçüt değerleri üzerinden güvenilirlik test edilmiştir (Hair vd., 2010).

Veri Toplama Aracı İçin Faktör Analizleri Bulguları

AFA ile ölçeğin yapı geçerliğinin test edilmesi aşamasında öncelikle maddelerin normal dağılım gösterip göstermediği Shapiro-Wilk testi sonuçlarına göre incelenmiş ($p > .05$) ve normal dağılım göstermeyen maddeler analiz sürecinden çıkarılmıştır. Ardından Temel Bileşenler Analizi ve Varimax döndürme yöntemine göre AFA sürecine geçilmiştir. AFA sürecinde örneklemin yeterliliği Kaiser-Meyer-Olkin ($KMO > 0.5$) değeri ve Bartlett testi sonuçlarına ($p < .05$) göre incelenmiştir. Madde analizinde ise öncelikle korelasyon matrisi incelenmiş, ardından faktör öz değerleri (> 1), ortak faktör varyansı ($> .30$), açıklanan toplam varyans ($> \%40$) ve faktör yükleri değerleri ($> .30$) dikkate alınarak ölçekte yer alan maddeler belirlenmiştir. Ayrıca, ölçekte bitişik maddelerin önüne geçmek için birden fazla faktörde

yüksek yük değerine sahip maddelerin yer almamasına dikkat edilmiştir (Büyüköztürk, 2002; Çokluk, Şekercioğlu, & Büyüköztürk, 2012; Field, 2000; Hair et al., 2010). Tablo 4.2 ölçek için AFA sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 2: Değerler Eğitimine Aile Katılımına İlişkin Öğretmen Görüşleri Ölçeği İçin AFA Sonuçları

Madde	Faktör 1 Aile katılımı	Faktör 2 Anne-baba tutumları	Faktör 3 Çocuğun gelişimine etki	Faktör 4 Çocuğun sosyalleşmesine etki	Ortak varyans
M18	.775		-.130		.624
M13	.718	.110			.534
M16	.710	.214			.555
M14	.704		.183		.530
M15	.697		.197	-.155	.550
M19	.576	.118		.110	.358
M33		.782	.301		.703
M34		.763	.232		.638
M36	.110	.661			.450
M42	.187	.634		.215	.485
M41	.315	.452	-.131	.212	.366
M29		.115	.847	.159	.761
M28			.760	.216	.639
M30	-.103	.237	.586	.173	.440
M4	.334		.530	-.187	.419
M26		.104	.128	.823	.706
M27		.178	.295	.747	.678
M25				.702	.499
KMO	.701				
Bartlett	$\chi^2(153)=1514.006; p=.000$				
Öz değer	4.100	2.721	1.735	1.396	
Açıklanan toplam varyans (%)	22.776	15.118	9.640	7.756	55.291 (Toplam)
Cronbach Alpha (α)	.807	.724	.673	.715	.789 (Genel)

*n=256

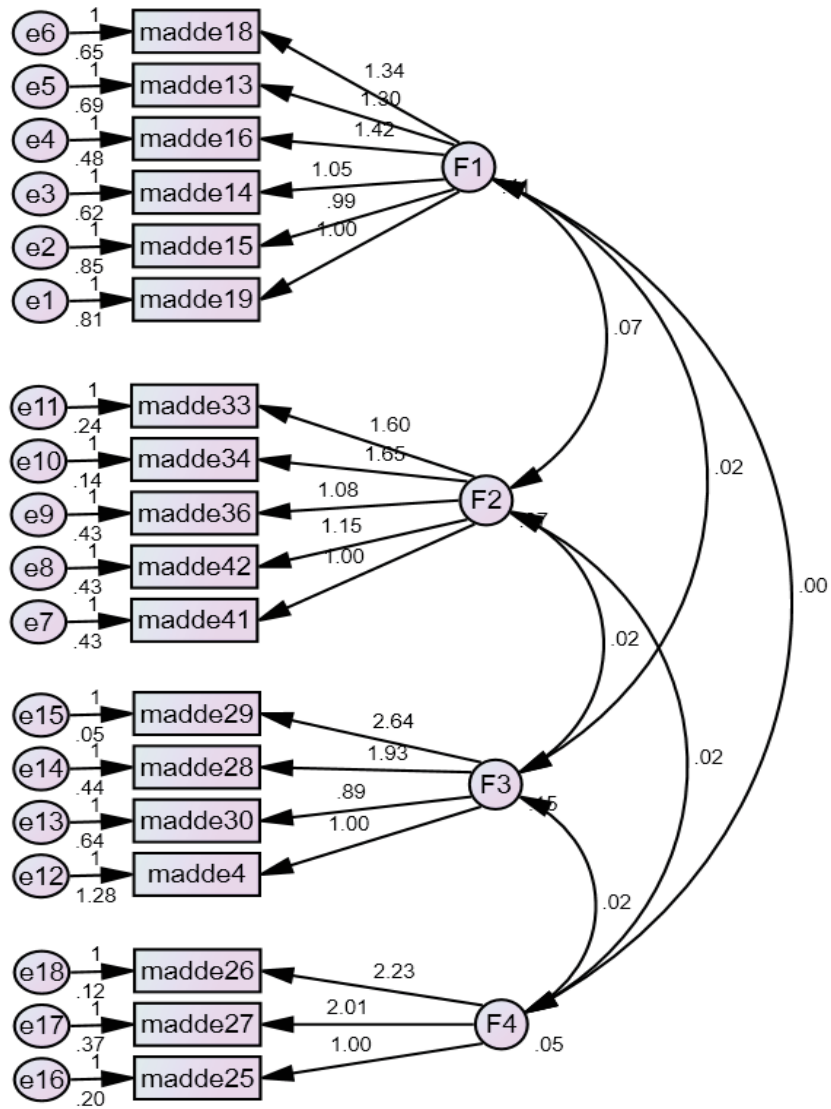
Tablo 2’de yer alan KMO örnekleme yeterlilik testi ve Bartlett küresellik testi sonuçlarına göre veriler AFA için uygun bulunmuştur. AFA sonuçlarına göre ölçekte yer alan 18 madde toplam varyansın %55,291’ini açıklamış olup *aile katılımı*, *anne-baba tutumları*, *çocuğun gelişimine etki* ve *çocuğun sosyalleşmesine etki* olmak üzere toplam dört faktör üzerinde dağılmıştır. Hesaplanan Cronbach Alpha (α) iç tutarlılık katsayısı değerlerine göre hem *aile katılımı* ($\alpha=,807$), *anne-baba tutumları* ($\alpha=,724$), *çocuğun gelişimine etki* ($\alpha=,673$), ve *çocuğun sosyalleşmesine etki* ($\alpha=,715$) alt boyutları hem de ölçeğin geneli ($\alpha=,789$) güvenilir bulunmuştur. Cronbach Alpha (α) değerleri ana uygulama için kullanılan 432 kişilik toplu veri seti üzerinde tekrar hesaplanmış ve benzer şekilde hem *aile katılımı* ($\alpha=,818$), *anne-baba tutumları* ($\alpha=,682$), *çocuğun gelişimine etki* ($\alpha=,667$), ve *çocuğun sosyalleşmesine etki* ($\alpha=,683$) alt boyutları hem de ölçeğin geneli ($\alpha=,786$) için güvenilir bulunmuştur. Bu sonuçlarla birlikte, esas uygulama analizlerinden önce, AFA sonucu elde edilen 4 faktörlü ölçek yapısına ait modelin doğruluğu DFA ile ayrıca test edilmiştir.

Şekil 1. “Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri” ölçeği için DFA sonuçlarını göstermektedir. Şekil 1’de yer alan dört faktörlü yapı için öncelikle ki-kare ve serbestlik derecesi değerleri hesaplanmış ($\chi^2=293.306$; $df=129$), ardından model uyum indisleri hesaplanmıştır. ($\chi^2/df=2.274$; $GFI=.851$; $AGFI=.802$; $CFI=.813$; $SRMR=.0855$; $RMSEA=.086$; $N=174$; $p=.000$). Bu sonuçlara göre uyum indisi değerlerinin kabul edilebilir aralıklarda olduğu ve modelin orta düzeyde uyum gösterdiği söylenebilir (Kline, 2011; Sümer, 2000; Tabachnik & Fidell, 2007).

Sonuç olarak, yapılan AFA ve DFA uygulamaları ve güvenilirlik analizlerine göre, araştırmada kullanılan “Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri” ölçeğinin yapı geçerliğinin ve güvenilirliğinin sağlanmış olduğu anlaşılmış ve dört boyut/18 madde üzerinden esas uygulama analizlerine geçilmiştir.

Şekil1: Değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin öğretmen görüşleri ölçeği için

DFA sonuçları

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel ve çıkarımsal istatistik yöntemleri kullanılmıştır. Katılımcı grubunun demografik dağılımı ve betimsel analizler için yüzde (%), frekans (f), aritmetik ortalama (\bar{X}) ve standart sapma (s.s.) değerler hesaplanmıştır. Bu noktada daha yüksek aritmetik ortalama, maddelerdeki ya da ilgili boyuttaki görüşlere daha yüksek düzeyde katılım sağlandığı ya da maddelerin içeriğine göre daha olumlu görüş belirtildiği şeklinde yorumlanmıştır. Katılımcı görüşlerinin demografik değişkenlere göre anlamlı bir biçimde farklılaşma durumunun incelendiği çıkarımsal araştırma sorularında ise bağımlı değişkenlerin bağımsız değişken alt gruplarında normal dağılıma sahip olup olmadığını inceleyen Shapiro-Wilk testi sonuçlarına ($p > ,05$) ve bağımsız değişkenlerin alt gruplarındaki katılımcı sayılarına (> 30) bakılmıştır. Bu analizlerde bağımlı değişkenlerin bağımsız değişkenlerin alt gruplarına göre normallik varsayımı ve/veya alt gruplar için asgari katılımcı sayısı sağlanamadığından parametrik olmayan testler kullanılarak analiz süreci yürütülmüştür. İlgili analizlerde, bağımsız değişkenin iki alt grubunun olduğu durumlarda Mann Whitney-U testi, bağımsız değişkenin üç ya da daha fazla alt grubunun olduğu durumlarda ise ya da Kruskal-Wallis H testi kullanılmıştır. Üç ve daha fazla alt gruba sahip bağımsız değişkenlere yönelik analiz yapılırken, gruplar arası anlamlı farklılıklar ayrıca Mann Whitney-U testi sonuçları hesaplanarak bulunmuştur. Analizlerde anlamlılık iki yönlü olarak test edilmiş ve anlamlılık düzeyi ($p < ,05$) olarak kabul edilmiştir (Büyüköztürk, 2010).

Bölüm IV: Bulgular

Bu bölümde araştırma sorularından hareketle gerçekleştirilen analizlerden elde edilen bulgulara ve bu bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bölümün başında katılımcıların değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımına ilişkin görüşlerine yönelik tanımlayıcı bulgular gösterilmiş, ardından seçilmiş bağımsız değişkenlere göre katılımcı görüşlerindeki anlamlı farklılıklara ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Değerler Eğitimine Aile Katılımı ile İlgili Görüşlere İlişkin Betimsel Bulgular

Katılımcıların değerler eğitimi çalışmalarına ve aile katılımı ile ilgili görüşlerine ilişkin betimsel bulguların elde edilirken, araştırmada kullanılan ölçek maddelerinin ve alt boyutların her biri için aritmetik ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanarak tablolaştırılmıştır.

Tablo 3’de Madde bazında katılım düzeyleri incelendiğinde ise en yüksek katılımın “Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modelidir” ($\bar{X}=4,70$) maddesine olduğu görülmektedir. Bu maddenin ardından en yüksek katılım ise “Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir” ($\bar{X}=4,61$) ve “Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda toplumsal değerlerimizin temeli atılmaktadır.” ($\bar{X}=4,61$) maddelerinde gerçekleşmiştir. Tablo 4’e göre ölçekte en düşük düzeyde katılımın ise “Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum” ($\bar{X}=3,00$) maddesinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Bu bulgular yorumlandığında, katılımcıların değerler eğitimi ile ilgili olarak ölçekte yer alan maddeler içerisinde özellikle “Öğretmenin rol model olma” özelliğine, ailenin etkin katılımı ile değerler eğitiminin çocuk ve ebeveynler arasındaki ilişkileri zenginleştirici rolüne

ve sınıf ve aile ortamındaki değerler eğitiminin toplumsal değerleri çocuklara kazandırmadaki önemine dikkat çektiği anlaşılabilir. Diğer taraftan ölçek maddelerine verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların değerler eğitimi etkinlikleri için materyal hazırlama konusunda diğer maddelerdeki yargı ve etkinliklere oranla daha az aktif olduğunu söylemek mümkün olabilir.

Ölçekteki maddelere verilen cevaplar boyut bazında analiz edildiğinde *aile katılımı* boyutunda en yüksek katılımın “Ailelerin değerler eğitimi çalışmalarında materyal temininde okula destek olmaları için fırsat sağlarım.” maddesinde gerçekleştiği görülmektedir ($\bar{X}=3,92$). Bu bulgu katılımcı öğretmenlerin ailelerin değerler eğitimine materyal temini ile katkı sunabilmeleri için onlara en çok materyal temini için fırsatlar yaratarak katılım sağladıkları şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan bu boyutta katılım düzeyi en düşük maddenin “Değerler eğitimi çalışmalarında elde edilen kazanımlar ile ilgili ailelere ev ziyaretleri yaparım.” maddesi olduğu görülmektedir ($\bar{X}=3,23$). Bu bulgu, çalışmaya katılan okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimi kazanımları ile ilgili ev ziyaretleri gerçekleştirme de aile katılımı ile ilgili diğer etkinliklere oranla daha az aktif oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Anne-baba tutumları boyutundaki maddelere katılım düzeylerine ilişkin betimsel bulgular incelendiğinde, en yüksek katılımın “Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir.” maddesinde gerçekleştiği görülmektedir ($\bar{X}=4,61$). Bu bulguya göre, değerler eğitimi sürecinde ailenin de katkıda bulunması çocuğun ailesi ile ilişkilerinin daha kuvvetli olacağı ifade edilebilir. Bu boyutta en düşük katılım ise “Görev yaptığım okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım.” maddesinde gerçekleşmiştir ($\bar{X}=4,45$). Buna göre, anne baba tutumları açısından, okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım ifadesi etkisinin en düşük madde olarak düşünülebilir.

Ölçeğin bir diğer boyutu olan çocuğun *gelişimine etki* boyutunda en yüksek katılım düzeyi “Ailede ve okulda değerler eğitimi verme biçimi, çocuğun içselleştireceği kurallar ile oluşturacağı kimlik üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir.” maddesinde gerçekleşmiştir ($\bar{X}=4,13$). Bu bulgudan hareketle, çocuklara değerler eğitiminin verilmiş tarzı onlar üzerinde önemli etkilere neden olabilir yorumu yapılabilir. Bu boyutta en düşük katılımın ise “Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum.” maddesinde olduğu anlaşılmaktadır ($\bar{X}=3,00$). Buna göre bu madde de ifade edilen ailenin katkısı için yardım konusu diğer maddelere göre çocuğun gelişiminde daha az etkiye sahiptir yorumu yapılabilir veya katılımcıların buna ayıracak zamanlarının olmamasından kaynaklanıyor olabilir.

Ölçeğin son boyutu olan çocuğun *sosyal gelişimine etki* boyutunda ise okul öncesi öğretmenlerin en fazla “Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modelidir.” maddesinde olumlu görüş bildirmiştir ($\bar{X}=4,70$). Buna göre çocukların sosyalleşmesi sürecinde değerler eğitiminin öneminin yanı sıra öğretilmekte olduğuna önemle diyebiliriz. Diğer taraftan bu boyutta en az olumlu görüş bildirilen maddenin ise “Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda evrensel değerlerin temeli atılmaktadır.” maddesi olduğu görülmektedir ($\bar{X}=4,43$). Bu bulguya göre verilen değerler eğitiminin evrensel değerleri geliştirmede diğerlerine göre daha az etkiye sahip olduğu yorumu yapılabilir.

Tablo 3: Katılımcıların Değerler Eğitimi İle İlgili Görüşlerine İlişkin Betimsel Analiz

Sonuçları

Madde/Boyut	n	\bar{X}	s.s.
<i>Aile katılımı</i>	432	3,57	,78
Ailelerin değerler eğitimi çalışmalarında materyal temininde okula destek olmaları için fırsat sağladım.	432	3,92	1,00
Farklı değer ve davranışlara sahip olan çocuklar için aile ziyaretleri düzenleyerek bireysel görüşme yaptım.	432	3,80	1,15
Değerler eğitimi çalışmalarında özel ilgi ve yeteneği olan ebeveynlerden sınıf içi etkinliklerde ve değerler eğitimi çalışmalarında yardım alırım.	432	3,53	1,00
Değerler eğitimi çalışmaları kapsamında ailelerin birbirlerini tanımaları için toplantı düzenlerim.	432	3,47	1,09
Değerler eğitimi uygulamaları, etkinlikleri ve çocukların gelişimleri ile ilgili ailelere bilgilendirici haber mektupları gönderirim.	432	3,47	1,11
Değerler eğitimi çalışmalarında elde edilen kazanımlar ile ilgili ailelere ev ziyaretleri yaptım.	432	3,23	1,11
Madde/Boyut	n	\bar{X}	s.s.
<i>Anne-baba tutumları</i>	432	4,53	0,45
Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir.	432	4,61	0,60
Ailede yaşanacak tutarsız davranışların değerler eğitimi kazanımlarında zorluk yaşanmasına neden olduğunu düşünüyorum.	432	4,58	0,66
Değerler eğitiminin etkin şekilde uygulanması ve ailelerce bu öğretilen değerlerin pekiştirilmesi sonucunda çocukların farklılıklara saygı, yardımlaşma vb. değerleri daha kolay içselleştirip davranışa dönüştürdükleri görülmektedir.	432	4,54	0,66
Değerler eğitimi uygulama çalışmalarının ebeveynlerin doğru ana-baba tutumları kazanmalarına ve çocuklarının hatalı davranışlarını nasıl değiştireceklerini öğrenmelerine yardımcı olur.	432	4,51	0,70
Görev yaptığım okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım.	432	4,45	0,71
Madde/Boyut	n	\bar{X}	s.s.
<i>Çocuğun gelişimine etki</i>	432	3,71	0,75
Ailede ve okulda değerler eğitimi verme biçimi, çocuğun içselleştireceği kurallar ile oluşturacağı kimlik üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir.	432	4,13	0,87
Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımının çocuğun yaratıcılığının gelişmesine katkı sağlamaktadır.	432	3,90	1,02
Değerler eğitimi çalışmalarına ailelerin etkili katılımı, ilerleyen dönemde çocuğun akademik başarısını arttırmaktadır.	432	3,79	1,07
Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum.	432	3,00	1,23
Madde/Boyut	n	\bar{X}	s.s.
<i>Çocuğun sosyal gelişimine etki</i>	432	4,58	0,51
Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modelidir.	432	4,70	0,54
Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda toplumsal değerlerimizin temeli atılmaktadır.	432	4,61	0,64
Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda evrensel değerlerin temeli atılmaktadır.	432	4,43	0,77
Madde/Boyut	n	\bar{X}	s.s.
<i>GENEL</i>	432	4,03	0,42

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular

Katılımcıların değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımı ile ilgili görüşlerinde seçili demografik değişkenlere göre anlamlı farklıklar incelenirken ilgili analizler ölçeğin geneli ve alt boyutlarından hareketle gerçekleştirilmiştir. Tablo 4’de kıdem değişkenine göre katılımcı görüşlerindeki anlamlı farklılara ilişkin analiz bulgularını göstermektedir.

Tablo 4’deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmaları hakkındaki görüşlerinin aile katılımı [$\chi^2=11,548$; $p<,05$], anne-baba tutumları [$\chi^2=10,166$; $p<,05$] ve çocuğun gelişimine etki [$\chi^2=23,548$; $p<,05$] boyutlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, çocuğun sosyal gelişimine etki [$\chi^2=2,656$; $p>,05$] ve ölçeğin geneline [$\chi^2=1,633$; $p>,05$] yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı fark bulunan boyutlarda, farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan Mann Whitney-U testlerine göre, aile katılımı boyutunda 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre daha düşük katılım düzeyine sahip oldukları görülmektedir.

Buna göre okul öncesi öğretmenlerin içinde mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı konusunda diğer kıdem gruplarına göre daha olumsuz görüşlere sahip oldukları yorumu yapılabilir. Anne-baba tutumları boyutunda ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan katılımcıların 1-5 yıl ve 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan katılımcılara göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, görevde daha az kıdeme sahip öğretmenlerin en kıdemli öğretmenlere oranla değerler eğitimindeki anne-baba tutumları konusunda daha olumsuz görüşlere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Son olarak, çocuğun gelişimine etki boyutundaki önermelere 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan

öğretmenlerin diğer bütün kıdem gruplarına oranla daha yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmektedir. Buna göre, kıdem ne kadar düşüğe değer eğitiminde anne baba tutumuna yönelik düşünceler o kadar zayıftır şeklinde ifade edilebilir.

Tablo 4: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Kıdem Değişkenine İlişkin Bulgular

Boyut	Kıdem	n	Sıra ortalaması	χ^2	s.d.	p	Anlamlı fark
Aile katılımı	1-5 yıl	92	178,79	11,548	4	0,021*	1<2 1<3 1<4
	6-10 yıl	144	225,44				
	11-15 yıl	111	230,98				
	16-20 yıl	44	233,57				
	21 yıl ve üzeri	41	212,21				
Anne-baba tutumları	1-5 yıl	92	189,38	10,166	4	0,038*	1<5 2<5
	6-10 yıl	144	215,87				
	11-15 yıl	111	224,67				
	16-20 yıl	44	214,06				
	21 yıl ve üzeri	41	260,09				
Çocuğun gelişimine etki	1-5 yıl	92	267,01	23,793	4	0,000*	2<1 3<1 4<1 5<1
	6-10 yıl	144	211,31				
	11-15 yıl	111	209,70				
	16-20 yıl	44	170,57				
	21 yıl ve üzeri	41	189,10				
Çocuğun sosyal gelişimine etki	1-5 yıl	92	219,90	2,656	4	0,617	-
	6-10 yıl	144	212,33				
	11-15 yıl	111	229,01				
	16-20 yıl	44	199,20				
	21 yıl ve üzeri	41	208,21				
GENEL	1-5 yıl	92	209,21	1,633	4	0,803	-
	6-10 yıl	144	219,76				
	11-15 yıl	111	226,08				
	16-20 yıl	44	205,70				
	21 yıl ve üzeri	41	207,04				

*p<,05

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Öğretim Düzeylerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmada kıdem değişkeniyle birlikte değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımı ile ilgili görüşler için ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıklar da incelenmiştir. Tablo 5'te araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinde eğitim düzeyine göre anlamlı farklılıkları incelemek için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 5: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Görüşlerinde Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulgular

Boyut	Eğitim düzeyi	n	Sıra ortalaması	χ^2	s.d.	p	Anlamlı fark
Aile katılımı	Lise	15	174,33	5,695	3	0,127	-
	Ön lisans	61	188,86				
	Lisans	334	223,03				
	Yüksek lisans	22	222,70				
Anne-baba tutumları	Lise	15	189,03	2,130	3	0,546	-
	Ön lisans	61	200,99				
	Lisans	334	220,74				
	Yüksek lisans	22	213,91				
Çocuğun gelişimine etki	Lise	15	251,57	10,550	3	0,014*	3<2
	Ön lisans	61	259,98				
	Lisans	334	207,20				
	Yüksek lisans	22	213,23				
Çocuğun sosyal gelişimine etki	Lise	15	188,87	1,175	3	0,759	-
	Ön lisans	61	225,28				
	Lisans	334	216,32				
	Yüksek lisans	22	213,75				
GENEL	Lise	15	197,10	,433	3	0,933	-
	Ön lisans	61	216,04				
	Lisans	334	217,01				
	Yüksek lisans	22	223,18				

*p<,05

Tablo 5'deki bulgular incelendiğinde araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımı hakkındaki görüşlerinin çocuğun gelişimine etki [$\chi^2=10,550$; $p<,05$] boyutunda eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, aile katılımı [$\chi^2=5,695$; $p>,05$], anne-baba tutumları [$\chi^2=2,130$; $p>,05$], çocuğun sosyal gelişimine etki [$\chi^2=1,175$; $p>,05$] boyutlarında ve ölçeğin geneline [$\chi^2=,433$; $p>,05$] yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı fark bulunan aile katılımı boyutunda farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan Mann Whitney-U testlerine göre, ön lisans derecesine sahip öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı ile ilgili görüşleri lisans derecesine sahip olan okul öncesi öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumludur. Bu bulguya göre, lisans mezunu öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı konusundaki etkinlikler konusunda ön lisans derecesine sahip öğretmenlere göre daha az aktif oldukları yorumu yapılabilir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Değerler Eğitimi Çalışmalarında Görev Yaptığı Okul Türüne İlişkin Bulgular

Araştırmada katılımcı görüşlerinde kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerinin yanında okul türü değişkenine göre anlamlı farklılıklar incelenmiştir. Tablo 6'da araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinde okul türüne göre anlamlı farklılıkları incelemek için yapılan Kruskal-H Wallis testi sonuçlarını göstermektedir. Araştırmada katılımcı görüşlerinde kıdem ve eğitim düzeyi değişkenlerinin yanında okul türü değişkenine göre anlamlı farklılıklar incelenmiştir.

Tablo 6:Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşlerinde Okul Türüne İlişkin Bulgular

Boyut	Okul türü	n	Sıra ortalaması	χ^2	s.d.	p	Anlamli fark
Aile katılımı	İlkokul	159	245,71	44,283	6	0,000*	3<1, 4<1, 5<1, 7<1, 3<2, 3<4, 3<6, 5<4, 7<4, 5<6, 6<7
	Ortaokul	11	221,50				
	Lise	5	65,40				
	Bağımsız anaokulu	131	219,31				
	Özel anaokulu	15	120,33				
	Özel anasınıfı	37	241,22				
	Özel kreş	74	158,92				
	İlkokul	159	227,13				
Anne-baba tutumları	Ortaokul	11	185,95	18,114	6	0,006*	7<1 7<4
	Lise	5	124,30				
	Bağımsız anaokulu	131	238,80				
	Özel anaokulu	15	202,93				
	Özel anasınıfı	37	201,50				
	Özel kreş	74	175,20				
	İlkokul	159	200,43				
	Ortaokul	11	288,32				
Çocuğun gelişimine etki	Lise	5	226,20	14,637	6	0,023*	1<2, 1<6, 1<7, 4<2, 4<6, 4<7
	Bağımsız anaokulu	131	203,97				
	Özel anaokulu	15	211,60				
	Özel anasınıfı	37	250,89				
	Özel kreş	74	245,68				
	İlkokul	159	226,07				
	Ortaokul	11	221,32				
	Lise	5	183,60				
Çocuğun sosyal gelişimine etki	Bağımsız anaokulu	131	205,34	5,709	6	0,457	-
	Özel anaokulu	15	249,53				
	Özel anasınıfı	37	233,58				
	Özel kreş	74	201,96				
	İlkokul	159	236,52				
	Ortaokul	11	243,36				
	Lise	5	109,60				
	Bağımsız anaokulu	131	214,20				
GENEL	Özel anaokulu	15	163,23	19,755	6	0,003*	3<1, 5<1, 7<1, 3<2, 3<6, 7<4, 5<6, 7<6
	Özel anasınıfı	37	243,32				
	Özel kreş	74	178,18				

*p<,05

Tablo 6'da araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinde okul türüne göre anlamlı farklılıkları incelemek için yapılan Kruskal-Wallis H testi sonuçlarını göstermektedir. Tablo 6'daki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmalarını hakkındaki görüşlerinin aile katılımını [$\chi^2=44,283$; $p<,05$], anne-baba tutumları [$\chi^2=18,114$; $p<,05$], çocuğun gelişimine etki [$\chi^2=14,637$; $p<,05$] boyutlarında ve ölçeğin genelinde [$\chi^2=19,755$; $p<,05$], okul türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, çocuğun sosyal gelişimine etki boyutuna yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir [$\chi^2 =5,709$; $p>,05$]. Anlamlı fark bulunan boyutlarda, farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan Mann Whitney-U testlerine göre, aile katılımı boyutunda ilkokul bünyesinde görev yapan okul öncesi öğretmenlerin, lise, bağımsız anaokulu, öze anaokulu ve özel kreşlerde görev yapan okul öncesi öğretmenlere göre daha olumlu görüşe sahip oldukları görülmekle birlikte, ortaokulda çalışan öğretmenlerin ilkokulda çalışan öğretmenlere göre, bağımsız okullarda çalışan öğretmenlerin lise, özel anaokulu ve özel kreşlerde çalışan öğretmenlere göre, özel ana sınıfında çalışan öğretmenlerin lise ve özel ana okulunda çalışan öğretmenlere göre ve özel kreşte çalışan öğretmenlerin özel ana sınıfında çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Anne-baba tutumları boyutunda ise özel kreşte çalışan öğretmen görüşlerinin ilkokullarda ve bağımsız anaokulunda çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumsuz olduğu görülmektedir. Son olarak, çocuğun gelişimine etki boyutundaki görüşlere katılım düzeyinin ilkokulda ve bağımsız anaokulların da çalışan öğretmenler de ortaokul, özel ana sınıfı ve özel kreşte çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Medeni Durumlarına Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmada katılımcı görüşlerinde yukarıdaki değişkenlerin yanında medeni duruma göre de anlamlı farklılıklar incelenmiştir. Tablo 7’de araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinde medeni duruma göre anlamlı farklılıkları incelemek için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmaları hakkındaki görüşlerinin aile katılımı [$\chi^2=44,283$; $p<,05$], anne-baba tutumları [$\chi^2=18,114$; $p<,05$], çocuğun gelişimine etki [$\chi^2=14,637$; $p<,05$] boyutlarında ve ölçeğin genelinde [$\chi^2=19,755$; $p<,05$], okul türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, çocuğun sosyal gelişimine etki boyutuna yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir [$\chi^2 =5,709$; $p>,05$]. Anlamlı fark bulunan boyutlarda, farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan Mann Whitney-U testlerine göre, aile katılımı boyutunda ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin lise, bağımsız okul, öze anaokulu ve özel kreşlerde görev yapan öğretmenlere göre, ortaokulda çalışan öğretmenlerin ilkokulda çalışan öğretmenlere göre, bağımsız okullarda çalışan öğretmenlerin lise, özel anaokulu ve özel kreşlerde çalışan öğretmenlere göre, özel ana sınıfında çalışan öğretmenlerin lise ve özel anaokulunda çalışan öğretmenlere göre ve özel kreşte çalışan öğretmenlerin özel ana sınıfında çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, aile katılımı ile ilgili görüşlerde okul türünün farklılık yarattığı yorumu yapılabilir. Anne-baba tutumları boyutunda ise özel kreşte çalışan öğretmen görüşlerinin ilkokullarda ve bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumsuz olduğu görülmektedir.

Son olarak, çocuğun gelişimine etki boyutundaki görüşlere katılım düzeyinin ilkokulda ve bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerde ortaokul, özel ana sınıfı ve özel kreşte çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşlerinde Medeni Durum Değişkenine Göre Anlamlı Farklıklara İlişkin Bulgular

Boyutlar	Medeni durum	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	p
Aile katılımı	Evli	296	221,63	65602,00	-1,262	18610,00	,207
	Bekar	136	205,34	27926,00			
Anne-baba tutumları	Evli	296	218,37	64637,00	-,466	19575,00	,641
	Bekar	136	212,43	28891,00			
Çocuğun gelişimine etki	Evli	296	212,36	62858,00	-1,022	18902,00	,307
	Bekar	136	225,51	30670,00			
Çocuğun sosyal gelişimine etki	Evli	296	215,69	63845,00	-,210	19889,00	,834
	Bekar	136	218,26	28683,00			
Genel	Evli	296	218,47	64667,00	-,484	19545,00	,628
	Bekar	136	212,21	28861,00			

Tablo 7'deki bulgular değerlendirildiğinde, araştırmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik görüşlerinin aile katılımı [U=18610,00; p>.05], anne-baba tutumları [U=19575,00; p>.05], çocuğun gelişimine etki [U=18902,00; p>.05] ve çocuğun gelişimine etki [U=19889,00; p>.05] boyutlarında ve ölçeğin genelinde [U=19545,00; p>.05] medeni durum değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulguya göre katılımcı öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde görüşlerindeki farklılıkların okul öncesi öğretmenlerinin evli ya da bekar olma durumundan bağımsız olduğu yorumu yapılabilir.

Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Değerler Eğitimine Bakış Açıklarına İlişkin Bulgular

Araştırmada son olarak okul öncesi öğretmen görüşlerinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılıklar incelenmiştir. Tablo 8’de araştırmaya katılan öğretmen görüşlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılıkları incelemek için yapılan Mann-Whitney U testi sonuçlarını göstermektedir

Tablo 8: Okul Öncesi Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşlerinde Cinsiyet Değişkenine Göre Anlamlı Farklıklara İlişkin Bulgular

Boyutlar	Cinsiyet	n	Sıra Ort.	Sıra Top.	Z	U	P
Aile katılımı	Kadın	424	216,42	91762,50	-,096	1662,50	0,924
	Erkek	8	220,69	1765,50			
Anne-baba tutumları	Kadın	424	216,25	91688,50	-,312	1588,50	0,755
	Erkek	8	229,94	1839,50			
Çocuğun gelişimine etki	Kadın	424	217,75	92327,00	-1,525	1165,00	0,127
	Erkek	8	150,13	1201,00			
Çocuğun sosyal gelişimine etki	Kadın	424	216,80	91924,50	-,389	1567,50	0,697
	Erkek	8	200,44	1603,50			
Ölçek-genel	Kadın	424	216,95	91988,00	-,549	1504,00	0,583
	Erkek	8	192,50	1540,00			

Tablo 8’deki bulgulara göre, ankete katılan okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik görüşlerinin aile katılımı [U=1662,50,00; p>.05], anne-baba tutumları [U=1588,50; p>.05], çocuğun gelişimine etki [U=1165,00; p>.05] ve çocuğun gelişimine etki [U=1567,50; p>.05] boyutlarında ve ölçeğin genelinde [U=15045,00; p>.05] cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulgudan hareketle

araştırmaya katılan retmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşlerinde var olan farklılıkların, okul öncesi retmenlerinin kadın ya da erkek olma durumundan bağımsız olduğu yorumu yapılabilir.

Bölüm V: Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Çalışmanın bu bölümünde, elde edilen bulgular sonucunda konu ile ilgili tartışma, sonuç ve öneriler bölümleri yer almaktadır.

Tartışma

Yapılan araştırma sonucunda elde edilen bulgular aşağıda yer almaktadır. Bu bulgular literatürde konu ile ilgili yapılan diğer çalışmaların sonuçları ile yorumlanmıştır.

Katılımcıların değerler eğitimi ile ilgili görüşleri şu şekildedir;

Eğitimcilerin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri boyut “çocuğun sosyal gelişimine etki” boyutu olmuştur. Bu boyutu sırasıyla “anne-baba tutumları” ve “çocuğun gelişimine etki” boyutları izlemiştir. En az katılım gösterdikleri boyut ise “aile katılımı” boyutu olduğu anlaşılmaktadır. Erkuş ve Yazar (2013) yaptıkları çalışmada verilen değerler eğitimin maksimum fayda sağlayabilmesi için veli ve öğretmenlerin de bu konuda eğitime tabi tutulmasını, sınıf mevcutlarının düşürülmesi gerektiğini, okul ve aile iletişimin etkin bir şekilde sağlanması konularını ele almış ve bu konuların öneminden bahsetmişlerdir. Farklı araştırma sonuçlarıyla bu araştırmanın sonucu birlikte değerlendirildiğinde aile katılımı çalışmalarında eğitimi sürecinde öğretmenlerin zorlandıkları noktaların benzerlik gösterdiği ifade edilebilir. Bu araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre ise okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili olarak en olumlu görüş belirttikleri alanın çocuğun sosyal gelişimine etki ile ilgili maddeler üzerinde yoğunlaştığı söylenebilir. Bu boyutun ardından katılımcıların değerler eğitiminin sırasıyla anne-baba tutumları üzerindeki etkisi ve çocuğun gelişimine etkisi üzerindeki maddelere yönelik de olumlu görüşlere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Diğer taraftan ölçekte değerler eğitimine ailenin katılımı konusu diğer boyutların içinde en düşük düzeyde katılımın sağlandığı alan olarak görülmektedir. Bu bulgu araştırmaya katılan öğretmenlerin ailelerin

değerler eğitimine katılımı konusunda diğer boyutlara oranla daha eleştirel oldukları şeklinde yorumlanabilir. Öğretmenlerin aile katılımı ile ilgili madde bazında katılım düzeyleri incelendiğinde ise en yüksek katılımın “Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modeldir” maddesi olduğu görülmektedir.

Bu maddenin ardından en yüksek katılım ise “Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir” ve “Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda toplumsal değerlerimizin temeli atılmaktadır.” maddelerinde gerçekleşmiştir. En düşük düzeyde katılımın ise “Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum” maddesinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır. Ogelman ve Sarıkaya (2015) yaptıkları çalışmada okul öncesi dönemde aile katılımı konusunda velilerin bilinçlendirilmesi, bu dönemde değerler eğitiminin ön planda olması, bu anlamada yeterli materyale sahip olunması ve hatta öğretmenlerin bu konuda eğitim alması gibi konular üzerinde durulmuştur.

Adak, Özdemir ve Uyanık (2011) okul öncesi eğitimde 5-6 yaş grubunda eğitim gören çocukları olan ailelerin çocuklarına hangi değeri kazandırılmasını istedikleri ve kazandırılmasını istedikleri değerlerin okulda veya ev ortamında öncelikli verilmesi gerektiğine yönelik görüşlerini almak amacıyla araştırma yapmışlardır. Araştırma 80 aile üzerinde yürütülmüştür. Çalışma sonucunda aileler çocuklarına kazandırılmasını istedikleri evrensel değerleri şu şekilde sıralamışlardır; saygı, dürüstlük, adalet, güvenilirlik, sorumluluk, mutluluk, merhamet, barış ve iyi bir yurttaş olmak. Ailelerce evde vermek istedikleri değerler ise; sabırlı olmak, özgüvenli olmak, cana yakın ve nazik olmak, başkalarına karşı duyarlı davranmak, sağlıklı olmak, iyi huylu olmak şeklinde sıralamışlardır. Ayrıca okulda çocuklarına verilmesini istedikleri değerler ise; liderlik, toplumsal gelişime açık olmak, arkadaşlarıyla iş birliği içerisinde çalışma şeklinde sıralanmıştır. Yapılan bu çalışmadan anlaşıldığı gibi okul

öncesi eğitimde olmak üzere diğer eğitim kademelerinde değerler eğitimi çalışmalarının öğrenciler üzerindeki etkisi ve katkısı tartışmasız çok önemlidir. Bu çalışma tam olarak bizim çalışmamızla benzerlik göstermese de öğrencilere kazandırılacak değerlerin önemi üzerinde durulması ortak noktasıdır. Bu anlamda çalışmamız sonuçları ile benzerlik göstermektedir.

Öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili olarak ölçekte yer alan maddeler içerisinde özellikle öğretmenin rol model olma özelliğine, ailenin etkin katılımı ile değerler eğitiminin çocuk ve ebeveynler arasındaki ilişkileri zenginleştirici rolüne ve sınıf ve aile ortamındaki değerler eğitiminin toplumsal değerleri çocuklara kazandırmadaki önemine dikkat çektiği anlaşılmaktadır. Bu dönemde en önemli görev öğretmenlere düşmektedir (Weist, 1998).

Değerler eğitiminde çocuk ebeveynlerinden sonra kendisine rol model olarak öğretmenlerini seçmektedir. Özellikle okul öncesi dönemde öğretmenin etkisi ailenin önüne geçebilmektedir (Yazar, 2012). Bu dönemde çocuklar öğretmenlerinin davranışlarından, tavırlarından, kararlarından kısacası her durumundan etkilenmektedir (Halstead ve Taylor, 2000). Diğer taraftan ölçek maddelerine verilen cevaplara bakıldığında, katılımcıların değerler eğitimi etkinlikleri için materyal hazırlama konusunda diğer maddelerdeki yargı ve etkinliklere oranla daha az aktif olduğunu söylemek mümkün olabilir.

Berkowitz ve Bier (2005) araştırmalarında, ebeveyn katılımı ile karakter eğitimi ilişkisini ele almıştır. Çalışma bulgularına göre ebeveynlerin eğitime katılımı ile karakter eğitiminin istenilen düzeyde olması arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamız ile benzerlik göstermektedir.

Ölçekteki maddelere verilen cevaplar boyut bazında analiz edildiğinde aile katılımı boyutunda en yüksek katılımın “Ailelerin değerler eğitimi çalışmalarında materyal temininde okula destek olmaları için fırsat sağlıyorum.” maddesinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu bulgu katılımcı öğretmenlerin ailelerin değerler eğitimine materyal temini ile katkı sunabilmeleri

için onlara en çok materyal temini için fırsatlar yaratarak katılım sağladıkları şeklinde yorumlanabilir. Diğer taraftan bu boyutta katılım düzeyi en düşük maddenin “Değerler eğitimi çalışmalarında elde edilen kazanımlar ile ilgili ailelere ev ziyaretleri yaparım.” maddesi olduğu görülmektedir. Bu bulgu, çalışmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitimi kazanımları ile ilgili ev ziyaretleri gerçekleştirilmede aile katılımı ile ilgili diğer etkinliklere oranla daha az aktif oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Anne-baba tutumları boyutundaki maddelere katılım düzeylerine ilişkin betimsel bulgular incelendiğinde, en yüksek katılımın “Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir.” maddesinde gerçekleştiği görülmektedir. Bu bulguya göre, değerler eğitimi sürecinde ailenin de katkıda bulunması çocuğun ailesi ile ilişkilerinin daha kuvvetli olacağı ifade edilebilir. Bu boyutta en düşük katılım ise “Görev yaptığım okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım.” maddesinde gerçekleşmiştir. Buna göre, anne baba tutumları açısından, okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım ifadesi etkisi en düşük madde olarak düşünülebilir.

Tepecik (2008) çalışmasında öğrencilere sosyal bilgiler dersi kapsamında değerlerin verilmesi ile ilgili olarak öğretmen görüşlerine yer vermiştir. Çalışmanın sonuçlarına göre araştırmaya katılan öğretmenlerin çoğunluğu bu değerlerin öncelikle ailede verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. Ayrıca ileriki süreçte meydana gelen çeşitli sorunların ailede verilen değerler eğitiminin eksik olmasından kaynaklandığını bunun yanı sıra okulunda bu eğitimi desteklemesi gerektiğini belirtmiştir. Bu çalışmada ailenin önemi vurgulanmakta bu durum ise bizim çalışmamızla benzerlik göstermektedir.

Ölçeğin bir diğer boyutu olan çocuğun gelişimine etki boyutunda en yüksek katılım düzeyi “Ailede ve okulda değerler eğitimi verme biçimi, çocuğun içselleştireceği kurallar ile oluşturacağı kimlik üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir.” maddesinde gerçekleşmiştir. Bu bulgudan hareketle, çocuklara değerler eğitiminin verilmiş tarzı onlar üzerinde önemli etkilere neden olabilir yorumu yapılabilir. Bu boyutta en düşük katılımın ise “Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum.” maddesinde olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre bu madde de ifade edilen ailenin katkısı için yardım konusu diğer maddelere göre çocuğun gelişiminde daha az etkiye sahiptir yorumu yapılabilir.

Ölçeğin son boyutu olan çocuğun sosyal gelişimine etki boyutunda ise öğretmenler en fazla “Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modelidir.” maddesinde olumlu görüş bildirmiştir. Buna göre çocukların sosyalleşmesi sürecinde değerler eğitiminin öneminin yanı sıra öğretmende oldukça önemlidir diyebiliriz. Oğuz'un ve Thornberg (2013) yaptıkları çalışmada, çalışmaya dahil olan öğretmenler vermiş oldukları değerler eğitiminin hedefini; topluma kazandırılmış ve sosyal bireylerin yetiştirilmesi olarak ifade etmişlerdir. Bu sonuç konu hakkında yapılan diğer araştırma bulguları ile örtüşmektedir. Konu ile ilgili yapılan bir diğer araştırma ise Samur (2011) tarafından yapılmıştır. Bu çalışmada, değerler eğitiminin 6 yaş çocuklar üzerindeki etkisi incelenmiştir. Bu çocukların sosyal ve duygusal gelişimleri üzerindeki etkisi ise spesifik olarak değerlendirilmiştir. Araştırma bulgularında çocukların duygularını kontrol edebilme, okula hazırlık, sosyalleşme, özgüven ve duygusal gelişimlerinde değerler eğitiminin pozitif etkilerinin olduğu elde edilmiştir

Tokdemir (2007) çalışmasında tarih öğretmenlerinin değerler eğitimi konusunda görüşlerini incelemiştir. Öğretmenlerin bu konuda hangi etkinlikleri gerçekleştirdikleri ve bu süreçte ne gibi sorunlarla karşılaştıkları da incelenmiştir. Çalışma sonuçları öğretmenlerin değerler eğitimi konusunda teorik bilgiye sahip olduklarını ve bu doğrultuda tarih derslerinde

bu değerleri öğrencilere kazandırmaya çalıştıkları yönündedir. Ayrıca değerler eğitiminin oldukça önemli olduğunu da vurgulamışlardır. Tokdemir'in sonuçları ile bu çalışmanın bulguları benzerlik göstermektedir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmaları ile ilgili görüşlerinin aile katılımı, anne-baba tutumları ve çocuğun gelişimine etki boyutlarında kıdem değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, çocuğun sosyal gelişimine etki ve ölçeğin geneline yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde kıdem değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı fark bulunan boyutlarda, farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan testlere göre, aile katılımı boyutunda 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin, 6-10 yıl, 11-15 yıl ve 16-20 yıl kıdeme sahip öğretmenlere göre daha düşük katılım düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Buna göre öğretmenlerin içinde mesleğe yeni başlayan öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı konusunda diğer kıdem gruplarına göre daha olumsuz görüşlere sahip oldukları yorumu yapılabilir. Anne-baba tutumları boyutunda ise 21 yıl ve üzeri kıdeme sahip olan katılımcıların 1-5 yıl ve 6-10 yıl arası kıdeme sahip olan katılımcılara göre daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu bulgu, görevde daha az kıdeme sahip öğretmenlerin daha kıdemli öğretmenlere oranla değerler eğitimindeki anne-baba tutumları konusunda daha olumsuz görüşlere sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Son olarak, çocuğun gelişimine etki boyutundaki önermelere 1-5 yıl arası kıdeme sahip olan öğretmenlerin diğer bütün kıdem gruplarına oranla daha yüksek düzeyde katılım sağladıkları görülmektedir. Buna göre, kıdem ne kadar düşükse değer eğitiminde anne baba tutumuna yönelik düşünceler o kadar zayıftır şeklinde ifade edilebilir.

Aile katılımı ile ilgili bulgular ise şu şekildedir: Araştırmada yer alan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmalarına aile katılımı hakkındaki görüşlerinin çocuğun gelişimine etki, boyutunda eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, aile katılımı, anne-baba tutumları, çocuğun sosyal gelişimine etki boyutlarında ve ölçeğin geneline yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı fark bulunan aile katılımı boyutunda farkın kaynağını incelemek için yapılan testlere göre, ön lisans derecesine sahip öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı ile ilgili görüşleri lisans derecesine sahip olan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumludur. Bu bulguya göre, lisans mezunu öğretmenlerin değerler eğitimine aile katılımı konusundaki etkinlikler konusunda ön lisans derecesine sahip öğretmenlere göre daha az aktif oldukları yorumu yapılabilir.

Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmaları hakkındaki görüşlerinin aile katılımı, anne-baba tutumları, çocuğun gelişimine etki boyutlarında ve ölçeğin genelinde okul türü değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmektedir. Diğer taraftan, çocuğun sosyal gelişimine etki boyutuna yönelik analizlerde katılımcı öğretmen görüşlerinde okul türü değişkenine göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Anlamlı fark bulunan boyutlarda, farkın kaynağını incelemek için gruplar arası yapılan testlerin sonucuna göre, aile katılımı boyutunda ilkokullarda görev yapan öğretmenlerin lise, bağımsız okul, özel anaokulu ve özel kreşlerde görev yapan öğretmenlere göre, ortaokulda çalışan öğretmenlerin ilkokulda çalışan öğretmenlere göre, bağımsız anaokullarında çalışan öğretmenlerin lise, özel anaokulu ve özel kreşlerde çalışan öğretmenlere göre, özel ana sınıfında çalışan öğretmenlerin lise ve özel anaokulunda çalışan öğretmenlere göre ve özel kreşte çalışan öğretmenlerin özel ana sınıfında çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumlu görüşlere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Buna göre, aile

katılımı ile ilgili görüşlerde okul türünün farklılık yarattığı yorumu yapılabilir. Anne-baba tutumları boyutunda ise özel kreşte çalışan öğretmen görüşlerinin ilkokullarda ve bağımsız okullarda çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha olumsuz olduğu görülmektedir. Son olarak, çocuğun gelişimine etki boyutundaki görüşlere katılım düzeyinin ilkokulda ve bağımsız okullarda çalışan öğretmenlerde ortaokul, özel anasınıfı ve özel kreşte çalışan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha düşük olduğu anlaşılmaktadır.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitime yönelik görüşlerinin aile katılımı, anne-baba tutumları, çocuğun gelişimine etki boyutlarında ve ölçeğin genelinde medeni durum değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulguya göre katılımcı öğretmenlerin ölçeğin alt boyutlarında ve genelinde görüşlerindeki farklılıkların öğretmenlerin evli ya da bekar olma durumundan bağımsız olduğu yorumu yapılabilir.

Öğretmenlerin değerler eğitime yönelik görüşlerinin aile katılımı, anne-baba tutumları, çocuğun gelişimine etki boyutlarında ve ölçeğin genelinde cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı görülmektedir. Bu bulgudan hareketle araştırmaya katılan öğretmenlerin değerler eğitimi konusundaki görüşlerinde var olan farklılıkların, öğretmenlerin kadın ya da erkek olma durumundan bağımsız olduğu yorumu yapılabilir.

Can (2008) ilköğretim dördüncü sınıf öğretmenleri tarafından Sosyal Bilgiler dersinde değerlerle ilgili yapmış oldukları eğitim uygulamalarına yönelik görüşlerini incelemiştir. Yaptığı bu araştırmanın sonucunda öğretmenlerin değerler eğitimi ile ilgili yaptıkları uygulamalarına yönelik görüşlerinde cinsiyet değişkeni anlamlı farklılık yaratırken, kıdem, görev yapılan okul türü, eğitim durumu değişkenleri öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı bir farklılık oluşturmamıştır. Bu çalışma sonuçları bizim çalışmamızdaki verilerden okul türü

açısından benzerlik göstermektedir. Cinsiyet, eğitim durumu ve kıdem değişkenleri açısından ise çalışmamız sonuçlarından farklılık arz etmektedir.

Sonuç

Topluma ve kendine faydalı, ahlaki, milli ve evrensel değerlere sahip bireylerin yetişmesi kendi kendine gerçekleşen bir süreç değildir. Dolayısıyla bu noktada en önemli süreç eğitim ve eğitimin kalitesidir. Eğitim ve öğretimin paralel verilmesi öncelikle değerler eğitiminin ve arkasından akademik eğitimin verilmesi oldukça önemlidir. Eğitimin her kademesinde değerler eğitimine yer verilmeli ve ders programları kapsamında planlanmalıdır. Bu noktada en önemli görev eğitim kurumları ve öğretmenlere düşmektedir. Bu süreçte en önemli aşama okul öncesi eğitim dönemidir. Çünkü çocukların fiziksel, zihinsel ve sosyal gelişimlerinin en hızlı olduğu dönemlerden biridir.

Okul öncesi eğitimin çocuğun gelişimindeki önemi üzerine yapılan çalışmalarda, çocuğun ileriki yaşantısında oldukça etkili olduğu yönünde bulgular elde edilmiştir. Bu dönem çocukların hem sosyal hem de duygusal gelişimlerini oldukça fazla etkilemektedir. Okul öncesi eğitim ile çocuklar sosyal bir varlık olarak toplumda yer edinebileceklerdir. Öğrenmenin çok yoğun olarak gerçekleştiği bu dönemde öğretmenlere oldukça fazla görev düşmektedir. Bu konuda öğretmenlerin olumlu birer rol model olmalarının, sınıf ve okulda ahlaki ve demokratik bir öğrenme ortamı oluşturmalarının çocuklar açısından büyük önemi ve değeri vardır.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde okul öncesi ve ilköğretim dönemlerinde çocuklara verilen değerler eğitiminin genel olarak etkinlik odaklı olması, oyun ve farklı etkinliklerin gerçekleştirilmesi şeklinde olduğu görülmektedir. Bu dönemde ahlak ve değer eğitimi, üç yaşa kadar aile; üç ila altı yaş arasında ise okul öncesi öğretmenleri tarafından gerçekleştirilmektedir (Kamaraj ve Kerem, 2005).

Montessori ve akademik insanların yaptığı çalışmalar sonucu elde edilen bulgular, bu dönemi duyarlılık dönemi olarak adlandırmıştır. Bu dönemi ifade eden 3-6 yaş arası çocuklar öğrenmeyi zihinden ziyade duyuları aracılığıyla gerçekleştirmektedirler. Dolayısıyla çocuğa kazandırılması gereken değerler direkt değil de materyal kullanılarak verilmelidir. Bu şekilde daha anlamlı ve daha kalıcı öğrenme gerçekleştirilmektedir.

Çalışma sonucunda ulaşılan bulgular ve yapılan tartışmalardan şu sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi ile ilgili görüşlerinde en yüksek düzeyde katılım gösterdikleri boyut çocukların sosyal gelişimine etki boyutu olmuştur, bununla birlikte değerler eğitiminin anne-baba tutumları üzerindeki etkisine bakıldığında yüksek ancak değerler eğitime ailenin katılımı boyutu ise en düşük düzeyde olduğu görülmektedir. Bu durum aile katılımı konusunda okul öncesi eğitim kurumlarında eksiklik olduğunun bir göstergesidir.

2. Değerler eğitimi uygulama çalışmalarında ailenin etkisi üzerindeki görüşlere madde bazında bakıldığında, okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitim- öğretiminde rol model olması en yüksek düzeyde olduğu görülürken, ebeveynlere evde ve okulda materyal hazırlamada yardımcı olurum en düşük düzeyde çıkmıştır bu da okul öğretmenlerinin eğitim dışındaki faaliyetlere zaman ayıramamasından ya da bu tür faaliyetlerin zaman almasından kaynaklanıyor olabilir.

3. Okul öncesi öğretmenlerinin kıdemlerine göre verdiği cevaplara bakıldığında değerler eğitime aile katılımının çocuğun gelişimine etkisine yönelik görüşlerde anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Kıdem değişkenine göre çocuğun sosyal gelişimine etkisi konusunda öğretmenlerin görüşleri arasında anlamlı farklılaşma görülmemektedir. Yine anlamlı farklılaşmanın olduğu çocuğun gelişimine yönelik etkisine bakıldığında kıdemi daha

yüksek olan öğretmenlerin aile katılımına yönelik daha olumlu görüşlere sahip olduğu ancak kıdemi daha az olan öğretmenlerin ise aile katılımına yönelik daha olumsuz görüşte olduğu görülmektedir. Bu durum mesleğin başında olan genç öğretmenlerin mesleğe kuramsal bilgiye dayalı veli davranışı beklentisi içersin de olmalarının yansıması olarak görülebilir.

4. Okul öncesi öğretmenlerin görüşleri eğitim düzeylerine göre ele alındığında anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmüştür. Bir başka deyişle ön lisans mezunu olan öğretmenlerin görüşleri anlamlı şekilde farklılaşmaktadır. Ancak lisans mezunu öğretmenlerin görüşlerinde anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmektedir. Bu durum ön lisans mezunu öğretmenlerinin ailelerden beklentilerinin az olmasına, lisans mezunlarının ise bu beklentilerinin daha yüksek olmasının bir yansıması olarak görülebilir.

5. Farklı kurumların bünyesinde görev yapmakta olan okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailelerin etkisine yönelik görüşlerine bakıldığında anlamlı şekilde farklılaşmanın olduğu görülmektedir. Bu durum farklı okulların bünyesinde verilen okul öncesi eğitimin kurumsallaşamamasının bir yansıması olarak görülebilir.

6. Medeni durum değişkenine göre okul öncesi öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında değerler eğitimi uygulama çalışmalarında çocuğun gelişimine etki boyutunda anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür. Bu durum okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi çalışmalarına ilişkin görüşlerinin evli ya da bekar olmalarına göre değişmediğinin bir göstergesidir.

7. Okul öncesi öğretmenlerin değerler eğitimine yönelik kadın-erkek katılımcılar arasında görüş farkının olmadığı ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Araştırma sonucunda elde edilen bulgular ve varılan sonuçlar çerçevesinde aşağıda yer alan öneriler geliştirilmiştir.

Uygulayıcılara yönelik öneriler. Öğretmenler sınıf içi ya da sınıf dışı etkinlikleri planlarken aileleri eğitim sürecine dahil etmek için;

1. Aileler çocukların ilk toplumsal çevresi olup kişiliğinin şekillenmesinde olumlu veya olumsuz etkiye sahip oldukları ortamlardır. Çocukların ilk öğrenme yaşantılarının olduğu, toplumsal ve evrensel değerlerin atıldığı yer ailedir. Okul öncesinin çocuğun eğitiminin temelini oluşturduğunu söyleyecek olursak aile ve okulu ayrı düşünmemek gerekmektedir. Bu nedenle okul öncesi dönemde çocuk-aile ve okulu bir bütün olarak düşünerek aileleri eğitim sürecine dahil edilmelidir. Bu konuda aileler teşvik edilmeli, cesaretlendirmeli gerekli düzenlemeler okul yönetimi ve öğretmenler tarafından yapılmalıdır. Ayrıca MEB aileleri eğitime etkin katmak amacıyla farklı politikalar geliştirerek bu konuda öğretmenlere yönelik hizmet içi eğitim çalışmaları düzenlemeli, aile katılımının okullarda gerçekleşip gerçekleşmediğine yönelik araştırmalar yapıp eksik gördüğü yerde gerekli tedbirlerin alınmasını sağlanmalıdır.

Ayrıca anne-babalar eğitim sürecine dahil edilirken bu eğlenceli hala getirilmeli, ailelerin bunu bir angarya olarak görmemesi için gerekli düzenlemeler yapılmalıdır.

2. Farklı kurumların bünyesinde yer alan okul öncesi sınıflarda hizmet veren öğretmenlerin görüşlerinde de farklılaşmalar olduğundan, okul öncesi eğitim veren kurumlar kendi özgün yapısı içerisinde kurumsallaşması gerekmektedir. Okul öncesinin bağımsız anaokulları şeklinde örgütlenmesi okul kültürünün gelişmesine de katkı sağlayacaktır.

3. Okul öncesi eğitimde çocukları tüm gelişim alanlarında desteklemek hedeflenir ve kaliteli bir okul öncesi eğitimde akademik becerilerin yanı sıra toplumsal değerlere de yer

verilmelidir. Okul öncesi dönemde kendine güvenme, sorumluluk alma, sorumluluklarını yerine getirme, bir göreve başlama/ görevi tamamlama, takım çalışması, yalan söylememe, nezaket kelimelerini kullanma gibi değerlerin kazandırılması çocuğun tüm yaşamı boyunca kullanacağı becerileri de beraberinde getirir. İyi bir değerler eğitimi çocuğun kişilik gelişimi kadar akademik başarısını da olumlu yönde etkileyeceği gibi diğer yandan sağlıklı toplum yapısının oluşmasına büyük ölçüde katkı sağlar.

4. Okul öncesi eğitimi veren kurumlarda yapılan çalışmaların eğitimden beklenen amaçlara ulaşabilmesinde ve yapılan etkinliklerin verimli şekilde sürdürülebilmesinde, ebeveynlerin eğitim süreçlerine istekli ve sürekli katılım göstermeleri ile mümkün olabilecektir. Ailelerin eğitim sürecine etkin ve sürekli katılım göstermeleri ancak belli bir plan ve program çerçevesinde hazırlanan aile etkinlikleri çalışmalarıyla gerçekleşeceği konusuna birçok araştırmacı tarafından vurgu yapılmıştır. Bu nedenle her öğrenci velisini eğitim sürecine dahil edebilecek, kişisel becerilerine uygun etkinlik planları hazırlanmalıdır.

5. Anne babaların eğitimine önem verilerek, bununla ilgili eğitim programları hazırlanarak, eğitim kademelerinin tümünde aktif şekilde uygulamaya geçirilmesi gerekmektedir. Velilerin ihtiyaçlarına yönelik öncelik sırasını belirtmeleri, beklentilerini karşılamak için gerekli düzenleme ve planlamalar yapılmalıdır.

Üniversitelerde uzman kişiler tarafından anne-baba eğitimi konusunda okulöncesi eğitimi veren okullarda görev yapan öğretmenlere hizmet içi eğitim verilmelidir.

Araştırmacılara yönelik öneriler. İleriki dönemlerde yapılacak benzer çalışmalarda araştırmacılar;

1. Araştırmada okul türlerine göre öğretmen görüşlerinde anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Bu farklılıkların nedenlerini derinlemesine inceleyen okul türü bazında nitel araştırmalarla konu detaylı çalışılabilir.

2. Araştırmada incelenen demografik değişkenler sınırlı tutulmuştur ancak literatürde değerler eğitimi ve okul öncesi eğitimi ile ilgili önemli görülebilecek başka demografik değişkenlere de rastlanılabılır. Bu nedenle sonraki çalışmalarda farklı demografik değişkenlerin de okul öncesi eğitim düzeyinde değerler eğitimi çalışmalarına yönelik etkileri araştırılabilir.

3. Bu çalışmada okul öncesi eğitim düzeyinde değerler eğitimi çalışmaları öğretmen görüşleri çerçevesinde incelenmiştir ancak araştırmanın sonuçları değerler eğitimine velilerin de etkisinin olduğunu göstermektedir bu nedenle sonraki çalışmalarda konu veli boyutuyla da araştırılabilir.

4. Bu alışma farklı illerde ve coğrafi bölgelerde tekrarlanabilir.

Sonuç olarak, çocuklar yaşadıkları doğal evre ortamlarında toplumsal ve evrensel değerlerin varlığını hissettikleri zaman bu değerleri kazanıp içselleştirerek, davranış şekilleriyle sergileyeceklerdir. Bu anlamda okul öncesi değerler eğitiminde okul-aile ve öğretmenin sürece birlikte katılımı sağlanmalıdır. Bu dönemde çocuğun karakteri oluşmakta dolayısıyla bireyin hayatındaki en önemli dönem olarak kabul edilmektedir. ocuk okul öncesi dönemde öğrenmeye açık ve oldukça isteklidir. Bu nedenle hem aile, hem öğretmenler bu dönemi en etkili şekilde değerlendirmek durumundadır.

Kaynakça

- Abbak, B. S. (2008). *Okul öncesi eğitim programlarındaki aile katılımı etkinliklerinin anasınıfı öğretmenleri ve ebeveyn görüşleri açısından incelenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Akbaş, O. (2004). *Türk milli eğitim sisteminin duyuşsal amaçlarının (değerlerinin) ilköğretim II. kademedeki gerçekleşme derecesinin değerlendirilmesi* (Doktora tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Aksoy, A. B. ve Turla, A. (1999). *Okul-aile işbirliği*. Gazi Üniversitesi Anaokulu-Anasınıfı Öğretmeni El Kitabı. İstanbul: YA-PA Yayıncılık.
- Aktaş, A. Y. (2011). *Okul Öncesi Eğitimde Aile Katılımı*. Y. Aktaş Arnas (Ed), *Aile eğitimi ve okul öncesi eğitimde aile katılımı*. Ankara: Vize Yayıncılık.
- Akyüz, Y. (1999). *Türk eğitim tarihi* (başlangıçtan 1999'a). İstanbul. Alfa Yayınları.
- Anderson, C. J., Funk, J. B., Elliott, R., & Smith.P.H. (2003). Parental support and pressureand children's extracurricular activities: relation ships with amount of involvement and affective experience of participation. *Journal Of Applied Developmental Psychology*, 24 (2), 241-257.
- Anderson, K. J., ve Minke, K. M. (2007) Parentinvolvement in education: toward an understanding of parents' decisionmaking. *The Journal Of Educational Research*, 2, 311-323
- Arabacı, N. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında sınıf içi etkinliklere katılan ve katılmayan annelerin okul öncesi eğitim hakkındaki bilgilerinin incelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M. C. (2002). *Okul öncesi eğitim ve okul öncesi eğitim programı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- Aral, N., Kandır, A. ve Yaşar, M.C. (2011). *Okul öncesi eğitim I*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Arı, M. (2005). Türkiye’de erken çocukluk eğitimi ve kalitenin önemi. Müzeyyen Sevinç (Ed), *Gelişim ve Eğitimde Yeni Yaklaşımlar 1*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Atakan, H. (2010). *Okul öncesi eğitiminde aile katılımı çalışmalarının öğretmen ve ebeveyn görüşlerine göre değerlendirilmesi*, (Yüksek lisans tezi) Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Aydın, M. (2011). *Eğitime bakış*, 17(19), 39-45. Ankara: Eğitim-BirSen Yayınları
- Balat, G. U. ve Dağal, A. B. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Barni, D., Ranieri, S., Scabini, E., & Rosnati, R. (2011). Value transmission in the family: do adolescents accept the values their parents want to transmit? *Journal of Moral Education*, 40(1), 105–121.
- Başar M.A., Çidem G., Güven Ö.E., (2018). "Öğrenci velilerinin okul ve okuldaki rollerine ilişkin farkındalık düzeyleri", <https://ratingacademy.com.tr/ica2018/wp-content/uploads/2019/01/FULL-BOOK.pdf>
- Bayraktar, M. (2003). *Evin okula yaklaşması ve değişen ana baba rolleri*. Ankara: MEB.
- Berkowitz, M. W., ve Bier, M. C. (2005). Character education: Parents as partners. *Educational Leadership*. 63(1), 64-69.
- Brooks, J. E. (2004). Family involvement in early childhood education: a descriptive study of family involvement approaches and strategies in early childhood classrooms. *Dissertation Abstracts International*.
- Burkhard, G., ve Peter, N. (2012). The role of between-parent value agreement in parent-to-child transmission of academic values. *Journal of Adolescence*, 35(4), 809-821.

- Büyüköztürk, Ş. (2002). Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32, 470-483.
- Büyüköztürk, Ş. (2010). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı. İstatistik, araştırma deseni, SPSS uygulamaları ve yorum*. Ankara: Pegem Akademi.
- Can, Ö. (2008). *Dördüncü ve beşinci sınıf öğretmenlerinin sosyal bilgiler dersinde değerler eğitimi uygulamasına ilişkin görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Canpolat, T. (2001). *Öğretmen aile işbirliği ile ailelerin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Castro, C. D., Bryant, D. M., Skinner, M.L., & Peisner-Feinberg, E. S. (2004). *Parentin volvement in head start programs: the role of parent, teacher and classroom characteristics*. Early childhood research quarterly.
- Cevherli, K. (2014). *Okul öncesinde değerler eğitimi: Boğaziçi eğitim modeli*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Christine Waanders, J., Mendez, L., & Downer, J. T. (2007). "Parent characteristics, economic stressand neighborhood context as predictors of parent involvement in preschool children's education", *Journal of School Psychology*, 45, 619–636.
- Coleman, M., ve Churchill, S. (1997). Challenges to family in volvement. *Childhood Education*. (73), 144-148.
- Cömert, D., ve Güleç, H. (2004). *Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımının önemi: Öğretmen aile-çocuk ve kurum*. acikerisim.aku.edu.tr.
- Cüceloğlu, D. (2002). *İçimizdeki çocuk* .(Otuzuncu basım). İstanbul: Remzi Kitabevi.

- Çaltık, İ. ve Kandır, A. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında görevli öğretmenlerin 2002 okul öncesi eğitim programında aile katılımının sağlanmasına ilişkin görüşlerinin incelenmesi*. I. Uluslararası Ev Ekonomisi Kongresi, Ankara.
- Çakmak, Ö. (2010). Okul öncesi eğitim kurumlarında aile katılımı. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Journal of Social Sciences*, 20,1-17.
- Çağdaş, A. ve Seçer, Z. Ş. (2011). *Anne baba eğitimi*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Çelik, N. ve Daşcan, Ö. (2007). *Okul öncesi eğitim programı ve öğretmen kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G. ve Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve Lisrel uygulamaları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Çubukcu, Z. ve Gültekin, M. (2006). İlköğretimde öğrencilere kazandırılması gereken sosyal beceriler. *Türk Dünyası Sosyal Bilimler Dergisi*, 37, 155-174.
- Demiral, Ö. (1989). Ülkemizde okul öncesi çağıdaki çocukların eğitimlerinin gereği ve yaygınlaştırılmasına yönelik çözüm önerileri. *6. Ya-Pa Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri* içinde (s.29-35). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.
- DeVellis, R. F. (2012). *Scale development: Theory and applications*. Newbury Park, CA:SAGE Publications.
- Decker, C. A., ve Decker, J. R. (2005). *Planning and Administering Early Childhood Programs*. Upper Saddle River; New Jersey, Columbus, Ohio.
- Dhall, D. C. (2008). *Role of family environment and value education for student development*. Kalpaz Publications.

- Dilmaç, B. (2007). *Bir grup fen lisesi öğrencilerine verilen insani değerler eğitiminin insani değerler ölçeği ile sınanması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dowd, T., & Tierney, J. (2005). *Teaching Social Skills to Youth*. Nebraska:Boys Town Press.
- Eğmez, K. (2008). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Erdoğan, İ. (2000), *Okul yönetimi ve öğretim liderliği*, İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Ersoy, Ö. (2003). *36-72 Aylık Çocuklar için yıllık plan örnekleri ve aile katılım çalışmaları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Eryorulmaz, A. (1993). *Kurumsal okul öncesi eğitiminde ailenin rolü*. 9. Ya-Pa Okul öncesi eğitimi ve yaygınlaştırılması semineri içinde (s. 90-95). İstanbul: YA-PA Yayınları.
- Evin İ. ve Kafadar, O. (2004). *İlköğretim sosyal bilgiler programının ve ders kitaplarının ulusal ve evrensel değerler yönünden içerik çözümlemesi*. www.tebd.gazi.edu.tr/arsiv/2004_cilt2/sayı-3/293-304.pdf.
- Fichter, J. (2006). *Sosyoloji nedir*. (Çev. Nilgün Çelebi). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Field, A. (2000). *Discovering statistics using SPSSfor Windows*. London: Sage.
- Fidan, N. Ve Erden, M. (1998). *Eğitime giriş*. Ankara: Alkım Yayınevi.
- Galen, H. (1991). Increasing parental involvement in elementary school: thenitty-gritty of one successful program. *Young Children*, 3,18-22.
- George, D., & Mallery, P. (2010). *SPSS for windows step by step: A simple study guide and reference* (10th ed). Boston, MA: Pearson Education Inc.
- Gordon, T. (2005). *Etkili ana baba eğitimi: Aile iletişim dili*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- Green, S. (2003). Reachingoutto fathers: an examination of staffef for tsthathle adtogreater father in involvement in early childhood programs, *Early Childhood Research Practice*, 5(2), 24.
- Grizzle, A. F. (2000). *Çok seven anneler*. (Çev.Burcu Çırpanlı). İstanbul: Kitap Matbaacılık.

- Gül, E. (2007). *Eğitimde çocuk başarısı için okul-aile işbirliği*. (Yüksek lisans tezi). Yeditepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Gürkan, T. (2004). Okul öncesi eğitimin tanımı, kapsamı ve önemi. Ş. Yaşar (Ed.), *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık öğretim Fakültesi Yayınları.
- Gürşimşek, I., Girgin, G., Harmanlı, Z. ve Ekinci, D. (2002). *Çocuğun eğitiminde aile katılımının önemi (bir pilot çalışma)*. Erken Çocukluk Gelişimi Ve Eğitimi Sempozyumu İçinde (s.262-274). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis*. (7th Edition). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.
- Halstead, J. M. & Taylor, J. M. (2000). Learning and teaching about values: a review of recent research. *Cambridge Journal of Education*, 30(2), 169-202.
- Hohmann, M. & Weikart, D. P. (2000). *Küçük çocukların eğitimi*. İstanbul: Hisar Eğitim Vakfı Yayınları.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2007). *Üstün yetenekli çocukların değer yönelimleri ve eğitimleri*. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Işık, H. (2007). *Okul öncesi eğitim kurumlarında gerçekleştirilen okul-aile işbirliği çalışmalarının anne-baba görüşlerine dayalı olarak incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Jamison K.R., Forston, D., & Stanton-Chapman, T.L.(2012). Encouraging social skill development through play in childhood special education classrooms. *Young Exceptional Children*,15(2), 3-19.
- Kandır, A. (2002). *36-72 Aylık çocuklar için okul öncesi eğitim programlarının hazırlanması*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Kandır, A. (2005). Erken çocukluk eğitiminde kaliteyi belirleyen ölçütler. *Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar 1*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.

- Karakaş, M., Çakmaklı, T., Kanbir, A., Piri, A. N., Başaran, Ş. G. ve Develi, A. B. (2011). *Değerler Eğitimi, Okul Öncesi*. Antalya: Antalya Valiliği İl Millî Eğitim Müdürlüğü.
- Karma, E. H., & Kahil, R. (2005). The Effect of Living Values: An educational program on behavior sandattitudes of elementary students in a private school in lebanon. *Early Childhood Education Journal*, 33, 2.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kasapoğlu, A. ve Karkıner, N. (Ed.) (2012). Aile sosyolojisi. *Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını No: 2306*.
- Kaya, Ö. M. (2002). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne baba görüşleri*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Kaya, Ö. M. (1997) "Ailede anne-baba tutumlarının çocuğun kişilik ve benlik gelişimindeki rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 9(9), 193-204.
- Kaya, Ö. M. ve Gültekin, M. (2003). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan programlara ailelerin ilgi ve katılımları ile okul öncesi eğitim kurumlarının aile eğitimine katkısı konusunda anne-baba görüşleri*. OMEP Dünya Konsey Toplantısı Ve Konferansı Bildiri Kitabı 3, 311-333.
- Kline, R. B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. New York, NY: Guilford Press.
- Koç, G. (1996). *Anne babaların okul öncesi eğitim kurumu seçimini etkileyen etkenler*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kohl, G., Lengua, L.J., & McMahon, R.J. (2000). Parentin volvement in school conceptualizing multip ledimensions and the irrelations with family and demographic risk factors. *Journal Of School Psychology*, (38), 501-523.

- Kolay, Y. (2004). Okul-aile-çevre işbirliğinin eğitim sistemindeki yeri ve önemi. *Milli Eğitim Dergisi*. 164, 94-104.
- Kuş, D. (2009). *İlköğretim programlarının, örtük programın ve okul dışı etmenlerin değerleri kazandırma etkililiğinin 8. sınıf ilköğretim öğrencilerinin ve öğretmenlerinin görüşlerine göre incelenmesi*. (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Kuzu, N. (2006). *Okul öncesi eğitim kurumlarında uygulanan aile katılım çalışmalarının anne davranışları üzerindeki ve annelerin okul öncesi eğitime yönelik görüşlerine ilişkin etkisinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Laloumi-Vidali, E. (1997). Professional views on parentsin volvement at the partnership level in preschool education. *International Journal Of Early Childhood*, 29 (1), 19-25.
- Mcbride, A. B., Rane, T. R., & Bae, J. H. (2001). Intervening with teacher stoen couragefather/malein volvement in early childhood programs. *Early Childhood Research Quarterly*, (16), 77-93.
- McBride, B. R ve Rane, T.R. (1996). “*Father/Mather Involvement Early Childhood Programs*”, ERIC Digest.
- MEB. (2002). Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü. *Okul-Veli İşbirliği Genelgesi*. Ankara.
- MEB. (2013). *Okul öncesi eğitimi programı*. Ankara: Temel Eğitim Genel Müdürlüğü, MEB Basımevi.
- Meyer, J.A. ve Mann, M. B. (2006). “Teachers’ perceptions of the benefits of home visits for early elementary children”, *Early Childhood Education Journal*, 34(1), 93-97.
- Miedel, W. ve Reynolds, A.J. (1999). Parentin volvement in early intervention for disad vantage dchildren. *Journal Of Scholl Psychology*, (37), 379-402.
- Morrison, G. S. (2003). *Fundamentals of Early Childhood Education*, Upper Saddle River; New Jersey, Columbus, Ohio.

- Neslitürk, S. (2013). *Anne değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyine etkisi*. (Doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Ogelman, H. G. ve Sarıkaya, H. E. (2015). Okul öncesi eğitimi öğretmenlerinin değerler eğitimi konusundaki görüşleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 81-100.
- Oğuzkan, Ş. ve Oral, G. (1996). *Okul öncesi eğitimi*. İstanbul: MEB Basımevi.
- Oğuzkan, Ş. ve Güler, O. (2003). *Kız sanat okulları için okulöncesi eğitimi*. İstanbul: MEB.
- Oktay, A. (2002). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem*. İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A. (2000). *Yaşamın sihirli yılları: Okul öncesi dönem* (2. Baskı). İstanbul: Epsilon Yayıncılık.
- Oktay, A., Gürkan, T., Zembat, R., ve Unutkan, P. Ö. (2003). *Ne yapıyorum? Neden yapıyorum? Nasıl yapmalıyım?*. İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Oktay, A. (2003). *Okul öncesi dönemi, ana-baba okulu*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Ömeroğlu, E., Yazıcı, Z. ve Dere, H. (2003). Okul öncesi eğitim kurumlarında ebeveynin eğitime katılımı. *Erken çocuklukta gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Ömeroğlu, E. ve Yaşar, M. C. (2002). *Ev merkezli aile çocuk eğitimi programının ev ortamına etkisi*. Erken Çocukluk Gelişimi ve Eğitimi Sempozyumu içinde (s.34-49). Ankara: Kök Yayıncılık.
- Ömeroğlu, E. ve Yaşar, M. C. (2005). Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı. *Bilim Ve Aklın Aydınlığında Eğitim, Sayı:62*.
- Özden, Y. (2002). *Eğitimde yeni değerler*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Öztürk Samur, A. (2011). *Ayrıntılı değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Özguven, İ. E. (2001). *Ailede İletişim ve yaşam*. Ankara: Pdrem yayınları.

- Özbey, Ç. (2004). *Çocuk sorunlarına yapıcı çözümler*. İstanbul : İnkılap Kitabevi.
- Poyraz, H. ve Dere, H. (2001). *Okul öncesi eğitimin ilke ve yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Russell, J. (2002). Moral consciousness in a community of inquiry, *Journal of Moral Education*, 31, 2.
- Samur, A. A. (2011). *Ayrıntılı değerler eğitimi programının 6 yaş çocuklarının sosyal ve duygusal gelişimine etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Sarı, M. (2007). *Demokratik değerlerin kazanımı sürecinde örtük program: düşük ve yüksek okul yaşamı kalitesine sahip iki ilköğretim okulunda nitel bir çalışma*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Saygılı, S. (2013). *Çocuklarda davranış bozuklukları*, İstanbul: Elit Kültür Yayınları.
- Seligman, M. (2000). *Conducting effective conferences with parents of children with disabilities: a guide for teachers*. The Guilford Press.
- Sridhar, Y. N. (2001). Value development. a parent education seminar on the value development of children. *Journal Article*.
- Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulama. *Türk Psikoloji Yazıları*, 3(6), 49-73.
- Şahin, F. T. ve Turla, A. (2003). Okul öncesi eğitim kurumlarında yapılan aile katılımı çalışmalarının incelenmesi. *OMEP Dünya Konsey Toplantısı ve Konferansı Ve Bildiri Kitabı*, 1, 379-392.
- Şahin, E. (2005). *Okul öncesi eğitimi öğretmen adayları ve öğretmenleri için uygulama kılavuzu*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tay, B. ve Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Temel, F. (2001). *Okul öncesi eğitime ana-babanın katılımı*. Gazi Üniversitesi anaokulu/anasınıfı öğretmeni el kitabı. İstanbul: YA-PA Yayınları.

- Tepecik, B. (2008). *Sosyal Bilgiler Dersinde sorumluluk değerinin kazandırılmasına ilişkin öğretmen görüşleri*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Tezel, Ş. F. ve Özyürek, A. (2011). *Anne baba eğitimi ve okul öncesinde aile katılımı*. İstanbul: Morpa Yayınları.
- Tezel Ş. F. ve Ünver, N. (2005). Okul öncesi eğitim programlarına aile katılımı. (Elektronik versiyon). *Kastamonu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13,1.
- Thornberg, R. ve Oğuz, E. (2013). Teachers' views on values education: a qualitative study in Sweden and Turkey. *International Journal of Educational Research*, 59(1), 49-56.
- Tokdemir M.A. (2007). *Tarih öğretmenlerinin değerler ve değerler eğitimi hakkındaki görüşleri*. (Yayımlanmamış Yüksek lisans tezi). Karadeniz Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Trabzon.
- Tozlu, N. ve Topsakal, C. (2007). *Avrupa birliği'ne uyum çerçevesinde değerler eğitimi, toplum ve değerler*. Değerler ve Eğitimi Uluslararası Sempozyumu . İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi Yayınları.
- Turan, N. (2012). *Birey ve aileler ile sosyal hizmet*. Ankara: Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi Yayın.
- Ulusoy, K. ve Dilmaç, B. (2012). *Değerler eğitimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Uyanık, G., Özdemir, B. ve Adak, A. (2011). The evaluation of parents views related to helping pre-school children gain some universal values. *Procedia Socialand Behavioral Sciences*, 15, 908-912.
- Uyanık Balat, G. (2006). *Erken dönemlerde değerler eğitimi*. I. Uluslararası Okul öncesi Eğitim Kongresi, 3. Cilt. İstanbul: Yapa Yayınları.
- Uyanık Balat, G. ve Balaban Dağal, A. (2009). *Okul öncesi dönemde değerler eğitimi etkinlikleri* (2. Baskı). Ankara: Kök Yayıncılık.

- Uzunkol, E. (2014). *Hayat bilgisi öğretiminde uygulanan değerler eğitimi programının öğrencilerin özsaygı düzeyleri, sosyal problem çözme becerileri ve empati düzeylerine etkisi.* (Yayınlanmamış doktora tezi).Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Veugelers, W., & Vedder P. (2003). Values in teaching. *Teachers and Teaching: Theory and Practice*, 9(4), 377-389.
- Weist, L. R. (1998). Using immersion to shake up pre-service teachers' views about cultural differences. *Journal of Teacher Education*, 49(5), 358-365.
- Yalar, T. (2010). *İlköğretim sosyal bilgiler programında değerler eğitiminin mevcut durumunun belirlenmesi ve öğretmenlere yönelik bir program modülü geliştirme.* (Yayımlanmamış doktora tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.
- Yaşar, C. M. (2001). *Okul öncesi eğitim kurumlarında ailenin eğitime katılımı.* Gazi üniversitesi.
- Yavuzer, H. (2000). *Çocuk eğitimi el kitabı.* İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yavuzer, H. (2003). *Çocuğu tanımak ve anlamak.* Remzi Kitabevi, İstanbul.
- Yazar, A., Çelik, M., ve Kök, M. (2008). Aile katılımının okul öncesi eğitimde ve 2006 okul öncesi eğitim programındaki yerin [Elektronik versiyon]. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12.
- Yazar, T., Erkuş, S. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 20,196-211.
- Yazıcı, K. (2006). Değerler eğitimine genel bir bakış. *TÜBAR*, 19, 500 522.
- Yılmaz, H. (2002). *Sevgili anne ve babacığım lütfen bu kitabı okur musunuz?.* Konya: Çizgi Kitabevi.
- Yıldır, N. (1991). *Kız teknik öğretim genel müdürlüğüünün okulöncesi eğitim çalışmaları. 7. Ya-Pa Okul öncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırılması Semineri içinde* (s.13-17). İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- Yılmaz, N. (1999). *Anaokulu öğretmeninin rehber kitabı*. İstanbul: Ya Pa Yayınları.
- Yiğittir, S. (2010). İlköğretim öğrenci velilerinin okulda kazandırılmasını arzuladığı değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 8(9), 207-223.
- Yolcuoğlu, İ. G. (2012), Sosyal hizmete giriş. *SABEV (Sosyal Hizmetler Araştırma, Belgeleme, Eğitim Vakfı) Yayını, Ankara*.
- Zembat, R, Unutkan, Ö. P. (2001). *Okul öncesi dönemde çocuğun sosyalleşmesinde ailenin yeri* (aile katılım programı uygulama örnekleriyle). İstanbul: YA-PA Yayınları.

EKLER

T.C.
ÇANAKKALE VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 60305806-44-E.20188224

28.11.2017

Konu: Anket Çalışması

MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜNE
ÇANAKKALE

İlgi : Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Rektörlüğü Öğrenci İşleri Daire Başkanlığının 22/11/2017 tarihli ve 137023 sayılı yazısı.

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Bilim Dalı Yüksek Lisans Programı Öğrencisi Fatma KURTBAŞ tarafından "Okulöncesi Dönem Değerler Eğitimi Uygulama Çalışmalarında Aile Katılımının Etkisi" konulu tez çalışması kapsamında, 27/11/2017 - 31/01/2018 tarihleri arasında, Müdürlüğümüze bağlı ekte adı geçen okullarda görev yapan öğretmenlere yönelik anket çalışması yapılma isteği ilgi yazısıyla teklif edilmekte olup, Müdürlüğümüz Anket-Araştırma İnceleme Komisyonunca incelenerek uygun görülmüştür.

Makamlarınızca da uygun görüldüğü takdirde, Olurlarınıza arz ederim.

Mustafa Bünyamin URUÇ
Şube Müdürü

OLUR
28.11.2017

Osman ÖZKAN
Millî Eğitim Müdürü

Ek :
1-Komisyon Raporu (1sayfa)
2-Okul Listesi (3 sayfa)

Görsel Elektronik İmza
28.11.2017
Leylek ÖZLEK

Millî Eğitim Müdürlüğü Valilik Binası 3. Kat
Elektronik Ağ: stratejigelisirme17@meb.gov.tr

Ayrıntılı bilgi için: Özgür AYDIN
Tel: 0286 217 11 35-117

FORM: 2

T.C.
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI

ARAŞTIRMA DEĞERLENDİRME FORMU

ARAŞTIRMA SAHİBİNİN	
Adı Soyadı	Fatma KURTBAŞ
Kurumu / Üniversitesi	Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi
Araştırma yapılacak iller/ilçeler	Çanakkale Merkez ve 11 İlçe
Araştırma yapılacak eğitim kurumu ve kademesi	Anaokul, ilkokul, Ortaokul, Lise
Araştırmanın konusu	"Okulöncesi Dönem Değerler Eğitimi Uygulama Çalışmalarında Aile Katılımının Etkisi"
Üniversite / Kurum Onayı	Var
Araştırma/Proje/Ödev/Tez Önerisi	Tez Çalışması
Veri Toplama Araçları	Anket Formu
Görüş İstenilecek Birim/Birimler	Öğretmenler
KOMİSYON GÖRÜŞÜ	
UYGUNDUR	
Komisyon Kararı	Oybirliği ile alınmıştır.
Muhafif Üyenin Adı ve Soyadı:	

24/11/2017
Komisyon Başkanı
Işıl KORKMAZ

KOMİSYON

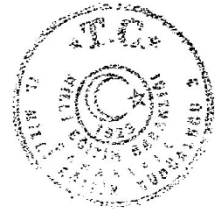
Üye
Süheyla H. YURDUSEV

Üye
Enes ULU

41	<u>GELİBOLU BAĞIMSIZ ANAOKULU</u>	GELİBOLU
42	<u>KAVAK CEVDET KERESTECİ İLKOKULU</u>	GELİBOLU
43	<u>SÜTLÜCE ŞEHİT MUSTAFA MERCAN İLKOKULU</u>	GELİBOLU
44	<u>ORGENERAL EŞREF BİTLİS İLKOKULU</u>	GELİBOLU
45	<u>PİRİ REİS İLKOKULU</u>	GELİBOLU
46	<u>BURHANETTİN KURT ANAOKULU</u>	GÖKÇEADA
47	<u>LAPSEKİ FAİK GÜNGÖR ANAOKULU</u>	LAPZEKİ
48	<u>UMURBEY İLKOKULU</u>	LAPZEKİ
49	<u>ÇARDAK İLKOKULU</u>	LAPZEKİ
50	<u>25 EYLÜL İLKOKULU</u>	LAPZEKİ
51	<u>YENİCE BELEDİYESİ ANAOKULU</u>	YENİCE
52	<u>TABAN İLKOKULU</u>	YENİCE
53	METEM	BAYRAMIÇ
54	TÜRKMENLİ İLKOKULU	BAYRAMIÇ
55	TUZLA İLKOKULU	AYVACIK
56	GÜLPINAR İLKOKULU	AYVACIK
57	HALK EĞİTİM MERKEZİ	AYVACIK
58	GÖKÇEBAYIR İLKOKULU	EZİNE
59	SARISÖĞÜT İLKOKULU	EZİNE
60	ULUKÖY İLKOKULU	EZİNE
61	BARBOROS İLKOKULU	MERKEZ
62	BOZCAADA ANAOKULU	BOZCAADA
63	KEPEZ MEHMET AKİF ERSOY İLKOKULU	MERKEZ
64	ŞEHİT ÖMER HALİS DEMİR İMAM HATİP ORTAOKULU	MERKEZ
65	BURHANETTİN KURT ANAOKULU	GÖKÇEADA
	ÖZEL OKULLAR	
1	ALARA KREŞ	MERKEZ
2	18 MART ÜNİVERSİTESİ ÇOCUKLAR EVİ	MERKEZ
3	DOĞA OKULLARI	MERKEZ
4	ÇANAKKALE KOLEJİ	MERKEZ

5	ÇANAKKELE BELEDİYESİ ANAOKULU	MERKEZ
6	MELEĞİM KREŞ	KEPEZ
7	PAMUK ŞEKERİ ANAOKULU	KEPEZ
8	GELİŞİM KREŞ	MERKEZ
9	BBOM	KEPEZ
10	ÇİZGİ KOLEJİ	BİGA
11	GELİŞİM KREŞ	MERKEZ
12	MASAL ÜLKESİ ANAOKULU VE KREŞ	MERKEZ
13	BİZİM KREŞ VE ANAOKULU	MERKEZ
14	MAYA KREŞ VE ANAOKULU	KEPEZ
15	HARİKALAR DİYARI ANAOKULU VE KREŞ	MERKEZ
	*BÜNYESİNDE ANASINIFI OLAN TÜM OKULLAR	MERKEZ VE İLÇELER

**OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KADEMESİNDE ÖĞRETİM KURUMLARINDA YAPILAN DEĞERLER
EĞİTİMİ ÇALIŞMALARINA AİLE KATILIMI İLE İLGİLİ ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ**

Değerli Meslektaşım;

Bu anket “ Okul öncesi dönem değerler eğitimi uygulama çalışmaların da aile katılımının değerler eğitimi (sevgi, saygı, hoşgörü, yardımlaşma ve paylaşma, dürüstlük, vb.) kazanımları davranışa dönüşmesini” tespit etmeye yönelik hazırlanmıştır.

Anket yoluyla elde edilecek bilgiler sadece bilimsel amaçla kullanılacak ve tamamen gizli kalacaktır. Lütfen her kutunun karşısında bulunan seçeneklerden size en uygun olana (x) işareti koyunuz. Hiç bir soruyu cevapsız bırakmamanız araştırma açısından önemlidir. Değerli katkılarınızdan dolayı çok teşekkür ederim.

Fatma KURTBAS

COMÜ Eğitim Yönetimi ve Denetimi Yüksek Lisans Öğrencisi
Atatürk Anaokulu Müdür Yardımcısı
(kurtbasfatma27@gmail.com)

Tel:05063814701

1. Cinsiyetiniz

1. Kadın () 2. Erkek ()

2. Medeni haliniz

1. Evli () 2. Bekar ()

3.Eğitim durumunuz

1. () Lise
2. () Ön Lisans
3. () Lisans
4. () Yüksek Lisans
5. () Doktora

4.Meslekteki kademiniz

- 1.() 1-5 Yıl
2. () 6-10 Yıl
3. () 11-15 Yıl
4. () 16-20 Yıl
5. () 21 Yıl ve üzeri

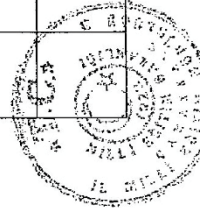
5. Ne tür bir okulda görev yapmaktasınız?

1. () MEB’e bağlı ilkokul bünyesinde anasınıfı
2. () MEB’e bağlı ortaokul bünyesinde anasınıfı
3. () MEB’e bağlı lise bünyesinde anasınıfı
4. () MEB’e bağlı bağımsız anaokulu
5. () Özel okul bünyesinde anasınıfı
6. () Özel anaokulu
7. () Özel kreş

OKUL ÖNCESİ DÖNEM DEĞERLER EĞİTİMİ UYGULAMA ÇALIŞMALARINDA AİLE KATILIMININ ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ

	UYGULAMALAR	Hiç	Bazen	Sık Sık	Her Zaman
1	Çocukların ailelerinin değerler eğitimi ile ilgili etkinliklere katılımını belirlemek için aile katılım formu hazırlarım.				
2	Değerler eğitimi uygulama çalışmalarını planlarken çocukların ailelerinin görüş ve önerilerini alarak işbirliği içinde planlarım.				
3	Değerler eğitimi uygulama çalışmalarıyla ilgili aileler için görebilecekleri yerlerde eğitim panoları hazırlarım.				
4	Ebeveynlere evde ve okulda değerler eğitimi uygulama çalışmaları ve diğer etkinlikler için eğitim materyali hazırlamalarına yardımcı olurum.				
5	Değerler eğitimi ile ilgili, Etkinlikler ve aile katılımı çalışmalarını konuların uygunluğuna, öğrencilerin yaş düzeylerine ve sınıfların yapısını dikkate alarak hazırlarım.				
6	Sınıfımda değerler eğitimi uygulama çalışmalarını planlamada okul rehber öğretmeninden destek alırım.				
7	Değerler eğitimini planlamada, uygulamada ve aile katılımını sağlamada okul yöneticisinin desteğini almaya çaba gösteririm.				
8	Okul öncesi verilen değerler eğitimi uygulama çalışmalarını çocukların hazır bulunuşluk seviyeleri açısından uygun şekilde planlayıp hazırlarım.				
9	Değerler eğitimi kazanımlarının davranışa dönüşüp dönüşmediğine tespit etmeye yönelik planlama yaparım.				
10	Ailelerinin kültürel farklılıkları çocukların değerler eğitimi uygulamalarında güçlük yaratacağından bu tür ailelerle ek çalışmalar yaparım.				
11	Değerler eğitimi çalışmalarıyla ilgili sınıf içi ve sınıf dışı aile katılım etkinlikleri düzenlerim.				
12	Değerler eğitimi çalışmaları sonucunda öğrenci kazanımları ile ilgili olarak çocukların aileleriyle birebir görüşmeler yaparım.				
13	Değerler eğitimi çalışmalarında elde edilen kazanımlar ile ilgili ailelere ev ziyaretleri yaparım.				
14	Değerler eğitimi çalışmalarında özel ilgi ve yeteneği olan ebeveynlerden sınıf içi etkinliklerde ve değerler eğitimi çalışmalarında yardım alırım.				
15	Değerler eğitimi uygulamaları, etkinlikleri ve çocukların gelişimleri ile ilgili ailelere bilgilendirici haber mektupları gönderirim.				
16	Değerler eğitimi çalışmaları kapsamında ailelerin birbirlerini tanımaları için toplantı düzenlerim.				
17	Değerler eğitimi ile ilgili çocukların yapmış oldukları materyal vb. çalışmaları ailelere göndererek çocukların gelişimleriyle ilgili bilgilendiririm.				
18	Farklı değer ve davranışlara sahip olan çocuklar için aile ziyaretleri düzenleyerek bireysel görüşme yaparım.				

19	Ailelerin değerler eğitimi çalışmalarında materyal temininde okula destek olmaları için fırsat sağlarını.				
20	Ayin değeri ile ilgili olarak; velilere, bilgilendirme mektubu gönderirim. Mektupta, okulda neler yapıldığı ve yapılacağı, anne baba olarak sorumluluklarının neler olduğu anlatırım.				
DÜŞÜNCELER					
1	Okul öncesi dönemde öğrenci, öğretmen ve aile üçlüsünün değerler eğitimi uygulama çalışmalarında koordineli şekilde çalışması verimliliği artırmaktadır.				
2	Ailelerin aile katılım çalışmaları ve değerler eğitimi uygulamalarına katılımının sağlanması etkinlikler açısından başarılı sonuç vermektedir.				
3	Aile katılım çalışmalarının çocukta özsaygı geliştirmede etkili rol oynamaktadır.				
4	Değerler eğitimi uygulamalarında öğretmenin ve ailenin aktaracakları değerle ilgili değeri aynı şekilde algılamalarının yakınlığı ve benimsemeleri çocuklara değer öğretimini kolaylaştırmaktadır.				
5	Değerler eğitimi öğretiminde öğretmen önemli bir rol modelidir.				
6	Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda toplumsal değerlerimizin temeli atılmaktadır.				
7	Sınıfta ve ailede verilen değerler eğitimi yoluyla çocuklarda evrensel değerlerin temeli atılmaktadır.				
8	Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımının çocuğun yaratıcılığının gelişmesine katkı sağlamaktadır.				
9	Değerler eğitimi çalışmalarına ailelerin etkili katılımı, ilerleyen dönemde çocuğun akademik başarısını artırmaktadır.				
10	Değerler eğitimi uygulama çalışmaları ne kadar iyi hazırlanmış olursa olsun, aileler tarafından desteklenmediği sürece etkili olmamaktadır.				
11	Ailede ve okulda değerler eğitimi verme biçimi, çocuğun içselleştireceği kurallar ile oluşturacağı kimlik üzerinde ciddi bir etkiye sahiptir.				
12	Aile yetersizliği, anne babanın ayrı olması gibi nedenler, çocukların değerler eğitimi sürecini olumsuz etkilemektedir.				
13	Ailelerin aşırı koruyucu ve kaygılı tutumu çocuğun duygusal-sosyal gelişiminin yanında programdaki değerleri kazanıp doğru davranış şekline dönüştürmesini olumsuz yönde etkilemektedir.				
14	Sınıfta etkin olarak yer verilen aile katılımı ve değerler eğitimi sonucunda çocuklarda olumlu kişilik gelişiminin sağlam temelleri atılmaktadır.				
15	Değerler eğitiminin etkin şekilde uygulanması ve ailelerce bu öğretilen değerlerin pekiştirilmesi sonucunda çocukların farklılıklara saygı, yardımlaşma vb. değerleri daha kolay içselleştirip davranışa dönüştürdükleri görülmektedir.				
16	Değerler eğitimi uygulama çalışmalarına ailenin etkin katılımı sonucunda çocukların ebeveynleri ile arasında iletişim güçlenerek aile içi ilişkilerini zenginleştirmektedir.				
17	Çocukların eğitiminde etkili iletişime dayalı çalışmaların				

	yapılması çocuklarda psikolojik ve manevi yönden tatmin sağlayarak olumlu benlik algısı geliştirmelerine katkıda bulunur.				
18	Ailede yaşanacak tutarsız davranışların değerler eğitimi kazanımlarında zorluk yaşanmasına neden olduğunu düşünüyorum.				
19	Okulda verilen değerlerin evde ebeveynlerce pekiştirilmesinin, değerlerin kazandırılmasında zorluk yaşattığını düşünüyorum.				
20	Değerler eğitimi sürecinde ailelerin çocuklara rol model olmamasının, değerler eğitimi sürecini zorlaştırdığını düşünürüm.				
21	Planlayıp, uygulayıcısı olduğunuz değerler eğitimi çalışmalarında ailelerin etkin katılımının çocukların değerleri içselleştirip davranış kalıbı haline dönüştürmesinde daha etkili olduğunu düşünürüm.				
22	Değerler eğitimi etkinlikleri yolu ile ailelerden okul öncesi çocukları ile ilgili öğretilen ve daha öncesinde de sahip oldukları değerlere yönelik olumlu ve istendik davranışlar sergiledikleri yönünde dönütler alırım.				
23	Okul öncesi dönemde değerlerin öğrencilere kazandırılması sürecinde etkinlikler, uygulamalar, oyunlar, hikayeler vb. ile aile katılımının ve programdaki değerlerin yeterli olduğunu düşünürüm.				
24	Görev yaptığım okulda değerler eğitimi uygulama çalışmalarına yeteri kadar yer verilip gerekli zaman ayrıldığına inanırım.				
25	Değerler eğitimi uygulama çalışmalarının ebeveynlerin doğru ana-baba tutumları kazanmalarına ve çocuklarının hatalı davranışlarını nasıl değiştireceklerini öğrenmelerine yardımcı olur.				
26	Çocukların nitelikli yetiştirilmesi ve hayata hazırlanması için en önemli sorumluluk ailelere düşer.				
27	Çocukların nitelikli yetiştirilmesi ve hayata hazırlanması için en önemli sorumluluk okul öncesi öğretmenlere düşer.				
28	Çocuklara değerler eğitimi öğretiminde inisiyatifin sadece öğretmene bırakılmayarak ailelerin de yeteri kadar sorumluluk alması çocuğun karakter gelişimine (veya eğitimine) katkı sağlamaktadır.				
29	Bu çalışmayla ilgili eklemek istedikleriniz varsa yazınız.				

Özgeçmiş

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı: Fatma KURTBAŞ

Doğum Yeri: Bahçeli Köyü/Ezine

Doğum Tarihi:12 Mart 1971

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi: Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Eğitim Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

Bilimsel Faaliyetler

a) Yayınlar -SCI -Diğer:-

b) Bildiriler -Uluslararası -Ulusal: EYFORIIV: Örgütsel Değişim ve Okulların Örgütsel Değişimi, ile ilgili bildiri.

c) Katıldığı Projeler: MEB ile AB' birlikte yürüttüğü "Temel Eğitimde Demokrasinin Güçlendirilmesi" Projesi

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Ezine Sarı Söğüt İlköğretim Okulu 2005-2008,

Ezine Gazi İlkokulu 2009-2016,

Çanakkale Atatürk Anaokulu 2016 –2019

İletişim: kurtbasfatma27@gmail.com